

Projektu dienās skolēni pēta, izzina, domā un darbojas.

FOTO: Daiga Raudzīte

Lasiet 10. lpp. ►

Sekmīgas pārmaiņas sākas no vidus: no skolu līderiem un viņu komandām.

FOTO: Andris Bērziņš

Lasiet 14.–15. lpp. ►

Īpašus komplimentus saņēma saksofonisti un mežradznieki

FOTO: Andris Bērziņš

Skolotāja Ieva Sloka kopā ar saviem audzēkņiem, kuri uzvarēja XXI Latvijas mūzikas skolu pušaminstrumentu un sitaminstrumentu izpildītāju konkursā. Valters Krūka (no kreisās) pie skolotājas J. Mediņa Rīgas 1. mūzikas skolā mācās astoto gadu. Viņš konkursā ieguva dubultuzvaru, savukārt Rīgas Doma kora skolas audzēkne Eliza Evalde savus sasniegumus kopā ar skolotāju kaldina jau ceturto gadu.

IK DAIGA KĻANSKA

No 29. līdz 31. janvārim Pāvula Jurjāna Mūzikas skolā norisinājās XXI Latvijas mūzikas skolu pušaminstrumentu un sitaminstrumentu izpildītāju konkurss, kurā piedalījās 200 jauno mūziķu no 60 mūzikas skolām; dalībnieku skaita ziņā tas bija viens no lie-

lākajiem konkursiem tā vēsturē. Konkursantus vērtēja starptautiska žūrija, kuras sastāvā bija ne tikai profesionāli Latvijas mūziķi un pedagogi, bet arī mūzikas speciālisti no Lietuvas un Baltkrievijas. Katrs dalībnieks konkursā piedalījās ar diviem skaņdarbiem – obligāto (šogad visās instrumentu grupās tā bija franču komponistu

mūzika) un izvēles skaņdarbu. Žūrijas komisija atzinīgi novērtēja jauno mūziķu sniegumu, par ko liecina arī piešķirto vietu un diplomu skaits – 10 pirmās, 16 otrās, 21 trešā vieta un 30 diplomu. Īpašus komplimentus no ārzemju žūrijas locekļiem šajā konkursā saņēma jaunieši, kuri spēlēja saksofonu un mežragu.

2016. gada 13. februārī plkst. 17.00 Latvijas Universitātes (LU) Lielajā aulā notiks XXI Latvijas mūzikas skolu izpildītāju konkursa laureātu apbalvošana un koncerts „Bravo – bravissimo!”. Piedalīsies arī LU pūtēju orķestris un tā diriģents Jānis Puriņš, bet konkursa uzvarētāji būs solisti. Ieeja koncertā – bez maksas.

Konkursu un koncertu rīko biedrība „Latvijas jauniešu pūtēju orķestris”, to atbalsta Rīgas dome, Valsts kultūrkapitāla fonds, Latvijas Bērnu fonds, LU jaunrades biedrība „Juventus”, apvienība „Latvijas koncerti”, SIA „Mūzikas centrs”, LU Botāniskais dārzs.

Turpinājums 4. lpp. ►

REDAKTORES SLEJA

Daiga Kļanska,
laikraksta
„Izglītība un Kultūra”
galvenā redaktore

FOTO: Andris Bērziņš

„Selmīgas pārmaiņas sākas no vidus: no skolu līderiem un viņu komandām” – manuprāt, šī profesora Andija Hārgreivsa atziņa ir tā vērtā, lai to lieliem burtiem piestiprinātu katrā skolā visiem redzamā vietā – lai visi skolas dzīvē iesaistītie sasparotos reālām pārmaiņām, līdzīgi kā par savu pārmaiņu pieredzi šajā numurā stāsta Viļa Plūdoņa Kuldīgas ģimnāzijas direktore Jana Jansone. Protams, tas nebūs ne ātri, ne vienkārši, ne viegli, taču cerēt, ka 20. izglītības un zinātnes ministram (25 gadu laikā, tajā skaitā jau trešajam ministram, kurš šo amatu ieņems atkārtoti) būs kāda burvju nūjiņa, pēc kuras mājiņa skolas dzīve kardināli mainīsies, ir velti. Diezin vai atradīsies kāds, kurš teiks, ka pārmaiņas izglītībā nav nepieciešamas un varam dzīvot, kā esam dzīvojuši iepriekšējos gadsimtos. Taču tas, kā tās īstenot, ir neatbildēts jautājums visā pasaulē, un profesionāli forumos par tām aktīvi diskutē, dalās pieredzē. Gluži tāpat kā nav vienas unikālas receptes visiem pacientiem kādas slimības ārstēšanai, tā nebūs arī vienas reformu receptes izglītībai: kas vienā valstī darbosies izcili, otrā – labi, trešajā būs pilnīga izgāšanās. Tādēļ jaunajam ministram būtiska prasme būtu spēt ieklausīties profesionāļu viedokļos un rast saprātīgu kopsaucēju, kā arī atbalstīt iespējas profesionāļiem iet savu ceļu, lai sasniegtu valdības deklarācijas projektā ierakstīto virsmērķi „audzināt vispusīgi attīstītas personības, demokrātiskas Latvijas valsts un sabiedrības locekļus, veidot intelekta jeb zināšanu ekonomiku un spēcīgu nacionālo identitāti, lai nodrošinātu latviešu nācijas, valodas un kultūras attīstību”. Diezin vai pūļu vērts ir tas darbs, kas patlaban tiek ieguldīts tikumības vadlīniju izstrādē, jo papīrs ir papīrs... bet dzīve ir dzīve – to apliecina nesekmīgie mēģinājumi ieviest dzīvē vairākus normatīvos aktus. Mums daudz vairāk vajadzētu pajauties uz veselo saprātu, spēju operatīvi analizēt kļūdas un meklēt labākos veidus, kā tās novērst, neradot precedentus iespējai atsaukties uz kādā normatīvajā aktā ierakstītu normu, kas nereti ir pretrunā ar saprātu.

Tur, kur skolu kolektīvi ir sākuši aktīvi rīkoties, notiek gan jēgpilnas projektu nedēļas, gan, izrādās, ir iespējams organizēt citādāku mācību procesu, ja vien ir vēlme savstarpēji sadarboties un skolas direktors spēj izveidot komandu un iedvesmot visus kopīgām darbām, nevis liek mainīties un draud atlaist no darba, ja nebūs mainījies.

Lai jums sirsnīga, miļa un pārsteidzoša šī nedēļa, kad klases rotā sirsnīgas, tiek rakstītas un sūtītas mīlestības vēstules (ko lieliski var darīt arī dažādu mācību priekšmetu stundās)! Gudri izmantojiet stundās mīlestības tēmu, kad skolēni ir ar to aizrāvušies!

**Mīliet sevi, savus skolēnus, kolēģus un darbu, ko darāt, sekojot Imanta Ziedoņa savulaik teiktajam: „Bez mīlestības nedzīvojiet, bez mīlestības viss ir mazs!”
Lai izdodas būt LIELIEM!**

Latvijā pieaug nabadzības riskam pakļauto iedzīvotāju skaits

FOTO: Kristiāns Putniņš, „Dienas mediji”

Centrālās statistikas pārvaldes (CSP) apsekojuma „Eiropas Savienības statistika par ienākumiem un dzīves apstākļiem” apkopotie dati liecina, ka nabadzības riskam pakļauto iedzīvotāju skaits Latvijā pieaug, lai gan dziļai materiālai nenodrošinātībai pakļauto iedzīvotāju skaits samazinās. CSP uzsver, ka mājsaimniecībās, kurās apgādībā esošos bērnus audzina tikai viens no vecākiem, nabadzības risks joprojām ir augsts, un 2014. gadā tas sasniedza 37 %. Augsts nabadzības risks ir arī mājsaimniecībās, kurās divi pieaugušie audzina trīs vai vairākus bērnus, – 34,5 %. Nabadzības riskam pakļauto bērnu īpatsvars pēdējos piecos gados atrodas 23–25 % robežās. Katru gadu ļoti augstam nabadzības riskam ir pakļauti bezdarbnieki, un 2014. gadā šis rādītājs sasniedza 55 %. 2014. gadā tikai nedaudz ir pieaudzis nodarbināto personu nabadzības risks, sasniedzot 9,2 %.

VISC un LIKTA paraksta memorandu

Publicitātes foto

Valsts izglītības satura centrs (VISC) un Latvijas Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas asociācija (LIKTA) 3. februārī parakstīja sadarbības memorandu par mācību satura izstrādi atbilstīgi IKT attīstības tendencēm. Abu institūciju sadarbība sekmēs skolēnu digitālās kompetences veidošanu, speciālistu sagatavošanu atbilstīgi Latvijas tautsaimniecības, kā arī IKT attīstības tendencēm. Būtiskākais mērķis ir veicināt IKT jomas speciālistu skaita pieaugumu nākotnē, jo pašlaik Latvijā ir vērojams izteikts šīs jomas darbaspēka trūkums.

DU vaboļpētnieki atklāj unikālu vaboļu pasugu

Publicitātes attēls

Daugavpils Universitātes (DU) vaboļpētnieki ir atklājuši šī unikālu vaboļu pasugu – Švarcera koksngrauzi (*Pseudodoliops elegans schwarzeri*). To 1934. gadā pēc viena eksemplāra (no Filipīnu arhipelāga Mindanao salas tropiskajiem lietus mežiem) vācu entomologs Šulce (*Schultze*) aprakstīja kā zinātnei jaunu. Pērn, janvārī, vietējie kukaiņu ievācēji pēc DU zinātnieku pasūtījuma vāca pētījumiem nepieciešamās vaboles Mindanao salas Agusanas del Nortē apkārtnē. Viņiem izdevās ievākt otru pašlaik pasaulē zināmo šīs pasugas īpatni. Atkārtota atrašana ir notikusi 82 gadus pēc tās atklāšanas. Turpmāk otrais pasaulē zināmais šīs pasugas eksemplārs glabāsies DU vaboļu kolekcijā. Par šo atradumu ir sagatavota arī zinātniska publikācija.

LAIKRAKSTA „IZGLĪTĪBA UN KULTŪRA”
4. FEBRUĀRA ELEKTRONISKAJĀ
PIELIKUMĀ „VECĀKIEM”◆ Interneta atkarība – nesakārtotas attiecības starp
vecākiem un bērniem

Jebkura atkarība ir neveiksmīgu attiecību slimība, un, tikai uzlabojot attiecības, var samazināt tieksmi pēc atkarības priekšmeta.

◆ Protestēšana, skaļi kliedzot un kožot

Kā palīdzēt bērndarziņiem uzveikt negatīvo uzvedību?

◆ Sarunas ar sevi un bērniem par seksualitāti

Bērnu pētnieciskajā darbībā nav erotiskās intereses. Bērnam vajadzība izpētīt pasauli, sevi un citus ir līdzīga kā izjaukt kādu no savām rotaļlietām, lai izpētītu tās uzbūvi un darbības principus.

LAIKRAKSTA „IZGLĪTĪBA UN KULTŪRA”
29. JANVĀRA ELEKTRONISKAJĀ PIELIKUMĀ
„PIRMSSKOLAS IZGLĪTĪBA”

◆ Ar jēgu matemātiku piepilda cilvēks, kurš to māca

Mg. paed. Irina Milaša stāsta par pirmsskolas vecuma bērnu matemātisko priekšstatu jēgpilnu veidošanu pedagoģiskajā procesā.

◆ Trīs paraugi ir nemainīgi – māte, tēvs un skolotājs

Rīgas Pedagoģijas un izglītības vadības akadēmijas profesore Dr. paed. Zenta Anspoka – par paraugu audzināšanā cauri gadsimtiem.

◆ „Nāc nākdams, Metenīti”

Svētku scenārijs 1,5–6 gadus veciem bērniem. Pieredzē dalās Daina Vispoļska, Ventspils novada Ugāles PII „Lācītis” izglītības metodiķe.

IZGLĪTĪBA KULTŪRA

Laikraksts „Skolotāju Avīze” iznāk kopš 1948. gada 1. janvāra, kopš 1990. gada 1. janvāra ar nosaukumu „Izglītība”, kopš 1994. gada 6. janvāra ar nosaukumu „Izglītība un Kultūra”.

Nedēļas laikraksts „Izglītība un Kultūra” izdevējs: SIA „AB konsultants” Vienotais reģistrācijas numurs: 40103361805 LR UR masu informācijas līdzekļa reģ. apl. Nr.000701313

Redakcijas adrese: Dzirnauva iela 21 Rīgā, LV-1010 Tālrunis: 67096393, e-pasts: redakcija@izglitiba-kultura.lv www.izglitiba-kultura.lv Galvenā redaktore: Daiga Kļanska Tālrunis: 29 808301

e-pasts: daiga.klanska@izglitiba-kultura.lv Reklāma un mārketingis: e-pasts: reklama@izglitiba-kultura.lv Tālrunis: 25628748, 67096393 Literārā redaktore: Zigrīda Purvīce e-pasts: redakcija@izglitiba-kultura.lv Maketētāja: Daiga Dzene e-pasts: redakcija@izglitiba-kultura.lv

Iespiests tipogrāfijā „Mūkusalā”. Tirāža: 2000. Abonēšanas indekss: 1092

Pārpublicēšanas vai citēšanas gadījumā atsauce uz „Izglītību un Kultūru” obligāta. Publikācijās paustais viedoklis ne vienmēr atspoguļo redakcijas viedokli.

Esi dzirdējis? Kaut ko zini? Daudz zini? Vienmēr var vairāk! Esi aktīvs un šajā pavasarī iepazīsti Eiropas Savienību!

IK INFORMĀCIJA

2016. gada pavasarī skolās notiks trīs interesanti pasākumi: jau par tradīciju kļuvusi akcija „Atpakaļ uz skolu”, „Mobilais zināšanu ekspresis” un „Eiropas eksāmens”. Pasākumi ir veidoti ar mērķi ne tikai papildināt skolēnu zināšanas par Eiropas Savienību, bet arī parādīt Eiropas daudzveidību, radīt vēlmi līdzdarboties, izprast un ietekmēt apkārt notiekošo.

Stāstot par pasākumiem, kas ir plānoti Latvijas skolās, Eiropas Komisijas pārstāvniece Inna Šteinbuka uzsver: „Pirmie bērni, kuri Latvijā piedzima jau kā Eiropas Savienības dalībvalstī, šogad svinēs 12. dzimšanas dienu. Viņiem Eiropa ir pašsaprotama, tā ir daļa no viņu dzīves. Tie, kuri kopā ar vecā-

kiem ir apmeklējuši, piemēram, Lietuvu vai Igauniju, pat nevar iedomāties, ka starp valstīm var būt robežas. Tieši tāpēc ir svarīgi Eiropā dzimušajai paaudzei stiprināt zināšanas par Eiropas Savienību un radīt apziņu, ka līdz šim sasniegtais nav pašsaprotams, bet atkarīgs arī no šodien pieņemtajiem lēmumiem. Īpaši būtiski tas ir tagad, laikā, kad vārda brīvība, demokrātija, tolerance un citas Eiropas vērtības tiek apšaubītas ne tikai citur, bet arī pašā Eiropas Savienībā. Ir jāsaprot, ka Eiropas Savienība ar labumiem, kas mums šķiet pašsaprotami, ir gadu desmitiem ilga darba rezultāts.”

Izmantojiet iespēju uzzināt vairāk, piedalīties un vairot ticību saviem un skolēnu spēkiem! Sīkāk par katru pasākumu infografikā.

Uz tikšanos jūsu skolā! ■

EIROPAS DIENA 9. maijs

PIEDALIES!

Atpakaļ uz skolu
14. marts - 10. maijs

Tikšanās ar Eiropas lietu ekspertiem Tavā skolā. Piedalās 5.-12. klašu skolēni, skolotāji.

Iepazīsti cilvēkus, kas strādā, lai Tava, Latvijas un Eiropas nākotne būtu labāka!
Piesaki savu skolu
<http://ej.uz/AUS16-skolas>

Eiropas eksāmens
9. maijs

Piedzīvojums tiešsaistē. Piedalās 5.-12. klašu skolēni, skolotāji, interesenti.

9. maijā no 8:00 līdz 21:00 ej www.esmaja.lv un atbildi uz jautājumiem. Esi ātrs un gudrs - atklāj SUPERVARONI sevī!
Misijas rezultāts - Supervarona spēks, zināšanas un balvas!
Seko
Eiropas Eksāmens 2016

Mobilais zināšanu ekspresis
14. aprīlis - 10. maijs

Pārsteigumu un zināšanu pilns autobuss pie Tavas skolas. Piedalās 1.-4. klašu skolēni.

Meklē, atklāj, uzzini!
Piesaki savu skolu
info@eiropaskustiba.lv

Sīkāk www.esmaja.lv

Reformas izglītībā un zinātnē jaunās valdības deklarācijā ierindotas beigās

IK DAIGA KĻANSKA

Šodien, 11. februārī, Saeimā deputāti lems par jaunas valdības apstiprināšanu. Valsts prezidents Raimonds Vējonis jaunās valdības veidošanu uzticēja Mārim Kučinskim no partiju apvienības „Zaļo un zemnieku savienība”. Ja Saeima atbalstīs M. Kučinska izveidoto valdību, tad ir plānota arī viņa valdības deklarācijas projekta parakstīšana.

Lai gan deklarācijas projekta ievadā kā valdības darba prioritātes reformas izglītībā un zinātnē ir ierindotas uzreiz otrajā vietā aiz tautsaimniecības stiprināšanas, deklarācijas izklāstā reformas izglītībā ir nonākušas gandrīz pašās beigās, vēl zemāk ir tikai reformas veselības aprūpē.

Deklarācijas projektā ir teikts: „Izglītības un zinātnes virsmērķis ir audzināt vispusīgi attīstītas personības, demokrātiskas Latvijas valsts un sabiedrības locekļus, veidot intelekta jeb zināšanu ekonomiku un spēcīgu nacionālo identitāti, lai nodrošinātu latviešu nācijas, valodas un kultūras attīstību.

Ilgstoši zema dzimstības līmenis, atšķirīgā reģionu attīstības

dinamika, sabiedrības novecošanās un Latvijas iedzīvotāju emigrācija liek nekavējoties pieņemt lēmumus par izglītības resursu efektīvu un pārdomātu izmantošanu. Latvijas izglītības sistēmai skolu beidzēji jānodrošina ar mūsdienīgām prasmēm un kompetencēm augstas pievienotās vērtības radīšanai tautsaimniecībā un sekmīgai dzīvei zināšanu sabiedrībā. Jāsākārto skolu tikls, mācību saturs, pedagogu kvalifikācijas un studiju sasaiste ar darba tirgus vajadzībām. Jāpaplašina mūsdienu tehnoloģiju izmantošana, kā arī pieejamās infrastruktūras izveide. Jāveic konkrēti pasākumi sabiedrības integrācijai. Jāizstrādā plāns pārejai uz vienotu izglītības standartu mācībām valsts valodā valsts un pašvaldību finansētās izglītības iestādēs un jāuzsāk tā īstenošana. Jāstiprina audzināšanas loma izglītības procesā, pamatojoties uz Latvijas Satversmē ietvertajām valsts pamatvērtībām. Zinātnes un pētniecības potenciāls jāizmanto tautsaimniecības stiprināšanai, augstākās izglītības kvalitātei un Latvijas starptautiskajai konkurētspējai.

Vispārējās izglītības iestāžu tīkla un telpiskās mobilitātes un

izglītības sistēmas reforma, paaugstinot izglītības kvalitāti un samazinot skolu nepabeigušo iedzīvotāju īpatsvaru līdz 7,5 %. Jauniešu motivēšana mērķtiecīgi izvēlēties profesionālās izglītības programmas atbilstoši darba tirgus pieprasījumam, sabalansējot izglītojamo proporciju vispārējās vidējās izglītības un profesionālās izglītības programmās pēc pamatizglītības ieguves (55/45). Jauniešu bezdarba mazināšana.”

M. Kučinska valdība ir nolēmusi turpināt Laimdotas Straujuma valdības deklarācijā ierakstīto apņemšanos par pāreju uz obligātu vidējo – vispārējo vai profesionālo – izglītību. Tiesa, pagājušajā vasarā Saeimas deputāta Inta Dāldera centieni iestrādāt Izglītības likumā priekšlikumu par pāreju uz obligāto vidējo izglītību pārējos deputātos atbalstu neguva. Topošā valdība deklarācijā ir apņēmusies noteikt termiņu, kurā notiks pāreja uz obligāto vidējo izglītību.

Lai nodrošinātu iespēju katram skolēnam iegūt kvalitatīvu izglītību, jaunā valdība ir apņēmusies veidot ilgtspējīgu skolu tīklu, īstenojot kompleksu pieeju reformas veikšanai, arī mobi-

litātes nodrošināšanai, iespējai darbu zaudējušajiem atgriezties sociālā atbalsta sniegšanu. Deklarācijā ir pausta apņemšanās veikt visaptverošu izglītības satura reformu vispārējā izglītībā, lai nodrošinātu skolas beidzējus ar nepieciešamajām prasmēm dzīvei zināšanu sabiedrībā. Tiks dzīvota iespēja ieviest izglītības iestādēs trešo sporta stundu un veselības mācību. Jaunā valdība pauž gatavību veidot sistēmu, lai par pedagogiem kļūtu zinošākie un mērķtiecīgākie cilvēki. No iepriekšējās valdības deklarācijas jaunajā ir nonākusi iecere reorganizēt jauno pedagogu sagatavošanas programmas pedagogijas augstskolās, rūpīgi atlasot jaunus pedagogus, veidojot praksē balstītas mācības un nodrošinot profesionālo atbalstu skolās.

Jaunā valdība ir apņēmusies pilna vienoties par ilgtermiņa risinājumu pirmsskolas pedagogu finansēšanā.

Profesionālajā izglītībā ir iecerēts paplašināt darba vidē balstītu mācību ieviešanu, arī motivējošu mehānismu izstrādi un ieviešanu, lai nodrošinātu darba devēju aktīvu līdzdalību.

Augstākajā izglītībā ir iecerēta ieguldītā finansējuma efektīvāka pārvaldība, kvalitātes uzlabošana, sistēmas orientācija uz produkta eksportspējas celšanu – tā sauktā trīs pilāru finansēšanas modeļa īstenošana, kā arī to ārvalstu studentu īpatsvara palielināšana līdz 10 %, kuri studē grāda vai kvalifikācijas iegūšanai.

Lai veicinātu zinātniskās darbības izcilības nodrošinājumu, ir plānota cilvēkresursu atjaunotne un attīstība (2018. gadā privātajā sektorā nodarbinātie pētnieki – 25 %), pētniecības pārnese uzņēmējdarbībā (2018. gadā inovatīvu uzņēmumu īpatsvars valstī – 40 %, privātā sektora ieguldījums pētniecībā un attīstībā – 47 % no kopējiem ieguldījumiem valstī 2018. gadā), infrastruktūras nodrošinājums.

Jaunā valdība ir apņēmusies īstenot Latvijas viedās specializācijas stratēģiju un kopīgi ar uzņēmējiem veikt uz augstāku pievienoto vērtību un efektīvāku vietējo resursu izmantošanu vērstus ieguldījumus, tostarp izvērtējot sektorālās investīciju platformas izveidi Latvijas augstākās izglītības, zinātnes un inovāciju konkurētspējas programmai. ■

Īpašus komplimentus saņēma saksofonisti un mežradznieki

FOTO: Andris Bērziņš

J. Ivanova Rēzeknes Mūzikas vidusskolas audzēknis Arnis Stepiņš aizrautīgi izpilda izvēlēto skaņdarbu.

► Turpinājums no 1. lpp.

Konkursā notiek paaudžu maiņa

„Konkursā piedalījās 200 jauno mūziķu, un tie jau ir griesti, jo katram izpildītājam tika dotas astoņas minūtes, bet konkurss ilga no pulksten deviņiem rītā līdz vēlam vakaram. Tas, protams, prasa lielu izturību, ja, piemēram, ir jābrauc no attālas pilsētas un konkurss notiek jau no paša rīta, taču uzstāšanās kvalitāti var ietekmēt arī citi apstākļi,” stāsta projekta vadītāja un konkursa rīkotāja ar 21 gada pieredzi **Astrīda Ķēniņa**.

Atbildot uz jautājumu, kāds ir dalībnieku vecums, viņa stāsta, ka sitaminstrumentu grupā jaunākais dalībnieks no Alūksnes Mūzikas skolas ir dzimis 2007. gadā, bet vidējais vecums ir 13 un 14 gadu.

„Flautu, saksofonu, mežragu grupā tiek sasniegti spoži rezultāti, bet metālinstrumentu izpildītāju grupā šajā konkursā ir tikai viena 1. vieta. Ja ikdienas mācību procesā audzēknis stundā saņem 7 un 8 balles, tas ir brīnišķīgi, bet konkursā pirmajām vietām ir jāsaņem 9 un 10 balles. Šajā konkursā bija ļoti daudz jaunāko klašu audzēkņu, kas jau tagad ir konkurētspējīgi, tātad – viss vēl priekšā.

Diriģenti atzīst, ka arī pūtēju orķestros notiek paaudžu maiņa – mazie vēl nespēj, un lielo vairs nav,” stāsta A. Ķēniņa. Viņa uzsver, ka gaidāmajos 2018. gada XXVI Vispārējos latviešu dziesmu svētkos

orķestros būtu jāspēlē tiem jauniešiem, kuri mācījās mūzikas skolās tad, kad valstī bija krīze. Daudzi neapmeklēja mūzikas skolu, jo vecākiem nebija līdzekļu, vai arī ģimenes izbrauca uz ārzemēm.

„Sākt spēlēt orķestrī bez sagatavotības ir diezgan grūti, jo orķestru limenis Latvijā ir pietiekami augsts. Arī mūzikas skolu audzēkņu līmenis ir būtiski audzis – daudziem jau tagad ir pa spēkam skaņdarbi, ko kādreiz spēlēja Mūzikas akadēmijā. Lēciens ir milzīgs!” secina A. Ķēniņa.

Apbrīnojamas ir izcilāko jauno saksofonistu spējas, bet kā Latvijā var veidoties viņu karjera – profesionālā pūtēju orķestra mūziķis, solists, saksofonu ansambļa dalībnieks? „Saksofons ir kļuvis par ļoti populāru instrumentu, varbūt tāpēc, ka Artis Sīmanis savulaik radīja saksofonu festivālu un mūziķiem radās sekotāji,” saka A. Ķēniņa, atgādinot, ka līdzīgi pievērsties koklei esot iedvesmojusi Laima Jansone, flautai – Dita Krenberga.

„Mūzikas skolās patlaban visbiežāk izvēlas spēlēt saksofonu, flautu; interesē arī sitaminstrumenti, bet tos ne visur māca.”

Talanti no visas Latvijas

Projekta vadītāja norāda, ka starp žūrijas pārstāvjiem ir arī pirmo konkursu dalībnieki, piemēram, Dāvis Jurka, kurš spēlēja orķestrī „Rīga” un radio bigbandā, Artūrs Šulcs, kurš mežragu spēlēja Latvijas Nacionālajā simfoniskajā orķestrī un valsts ka-

merorķestrī „Sinfonietta Rīga”. Kā atzīst konkursa organizatore, viņi labi izprot dalībnieku izjūtas. Daudzi bijušie konkursa dalībnieki tagad ir jauno izpildītāju skolotāji, un audzēkņiem ir ļoti rezultāti. Starp viņiem ir Kārsavas Mūzikas un mākslas skolas skolotājs Aldis Kise, kura audzēkne Arnita Lipska ieguva 1. vietu alta saksofona grupā, Jāzepa Mediņa Rīgas 1. mūzikas skolas skolotājs Jānis Ansons, kura audzēkne Rolanda Arņa klarnetes spēli žūrija atzina par vislabāko, un viņa kolēģis Juris Ļipuncovs, kura audzēkne Līva Juruša arī ir 1. vietas ieguvēja klarnes grupā. A. Ķēniņa stāsta par vairākiem audzēkņiem, kuri ļoti labi un izcili spēlēja divus radniecīgus instrumentus: Elza Skutāne no Jaunpiebalgas vienlīdz labi ir apguvusi flautu un pikolo flautu, Eliza Evalde no Doma kora skolas – soprāna un alta saksofonu, Valters Krūka no J. Mediņa Rīgas 1. mūzikas skolas – alta un tenora saksofonu. Savukārt starp labākajiem skolotājiem ir jāmin Ieva Sloka, kura strādā J. Mediņa Rīgas 1. mūzikas skolā, Juglas Mūzikas skolā un Rīgas Doma kora skolā, un visur viņas audzēkņi lieliski spēlēja saksofonu.

Jautāta par tradīcijām un to, vai talanti ir atrodami tikai lielpilsētās, A. Ķēniņa atzīst, ka daudzi muzikāli apdāvināti bērni nāk tieši no Latvijas mazpilsētām, attālākiem novadiem, piemēram, Rēzeknes, Naujenes, Rūjienas, Madonas. Dažkārt žūrijas locekļi noskata talantus konkursā – un pēc kāda laika viņi

XXI Latvijas mūzikas skolu pūšaminstrumentu un sitaminstrumentu izpildītāju konkursa uzvarētāji:

Terēza Tirmāne, pikolo flauta (Ventspils Mūzikas vidusskola, skolotāja Aina Lodziņa),

Rolands Arnis, klarnete (J. Mediņa Rīgas 1. mūzikas skola, skolotājs Jānis Ansons),

Līva Juruša, klarnete (J. Mediņa Rīgas 1. mūzikas skola, skolotājs Juris Ļipuncovs),

Eliza Evalde, soprāna saksofons (Rīgas Doma kora skola, skolotāja Ieva Sloka),

Valters Krūka, alta un tenora saksofons (J. Mediņa Rīgas 1. mūzikas skola, skolotāja Ieva Sloka),

Annija Briška, alta saksofons (Arvīda Žilinska Jēkabpils Mūzikas skola, skolotājs Jānis Briška),

Arnita Lipska, alta saksofons (Kārsavas Mūzikas un mākslas skola, skolotājs Aldis Kise),

Dāvis Benefelds, mežrags (Pārdaugavas Mūzikas un mākslas skola, skolotājs Gatis Evelons),

Pjotrs Čornijs, eifonijs (Naujenes Mūzikas un mākslas skola, skolotājs Aleksandrs Vanjagins).

jau mācās, piemēram, Emīla Dārziņa Mūzikas vidusskolā.

„Protams, ir patīkami, ka skolēnu un skolotāju ieguldīto darbu novērtē arī kolēģi no ārzemēm. Žūrijas pārstāve no Baltkrievijas bija patiesi pārsteigta un izbrīnīta, ka mūsu mazajā valstī ir tik daudz talantīgu bērnu. Jautājums – vai un cik bieži mēs paši to apzināmies?” vaicā A. Ķēniņa, uzsverot, ka šis atziņas viņa pamato tikai caur viena konkursa prizmu 21 gada garumā.

Gandarījums strādāt ar talantīgu un centīgu skolnieci

Kārsavas Mūzikas un mākslas skolas audzēkne A. Lipska konkursā uzvarēja alta saksofona grupā. Uzrunājām viņas skolotāju **Aldi Kisi**, jautājot, cik liela loma ir talantam un cik – darbam.

Kā bērns pamanāt talantu, un cik atkarīgi no jūsu iniciatīvas ir katra bērna sasniegumi?

Ja bērns ir talants, to, manuprāt, ir grūti nepamanīt. Nedomāju, ka man kā pedagogam ir kādi īpaši atklājami profesionāli noslēpumi, viss notiek cilvēku mijiedarbībā. Panākumi ir, ja bērnam ir vēlēšanās strādāt un skolotājs, kas palīdz vēlmes realizēt.

Vai varat nosaukt savus pedagogus, kas ir bijuši jūsu stiprie balsti?

Viens no viņiem ir Anselms Opincāns, kurš daudz devis un palīdzējis, kad mācījās Jāņa Ivanova Rēzeknes Mūzikas vidusskolā, bet Mūzikas akadēmijā tas bija asociētais profesors Jānis Ranga, kuram esmu ļoti pateicīgs par iemācītajām zināšanām un prasmēm, kas ļauj veiksmīgi strādāt.

Vai ģimenē vēl ir kāds mūzikas pedagogs?

Esmu pirmais, vienīgi vecākā

māsa ir izvēlējusies skolotājas profesiju, bet māca mājturību un vizuālo mākslu.

Kas jūs mudināja būt ne tikai mūziķim izpildītājam, bet mūziķu mācīt bērniem?

Pats sev esmu uzdevis šo jautājumu neskaitāmas reizes. Laikam tas notika loģiskā ceļā, lai gan studiju laikā nedomāju par pedagoga darbu. Dariju to, kas tuvs sirdij, un rezultātā sapratu, ka varu būt skolotājs.

Kādus instrumentus mācāt apgūt?

Pats esmu fagotists, bet diemžēl neviens no audzēkņiem nav izvēlējies šo instrumentu, varbūt tāpēc, ka tas ir diezgan ekskluzīvs un dārgs. Mācu apgūt saksofonu un klarneti.

Kā uzvaru konkursā uztvēra jūsu audzēkne A. Lipska? Vai piedalīšanās konkursos jauniešus iedrošina un mudina tālāk izkopt savus talantus?

Domāju, ka iedrošina gan viņu, gan mani kā pedagogu. Rezultāts bija diezgan negaidīts un mūs ļoti iepriecināja. Protams, saprotam, ka vēl ir, kur tiekties un augt. Esmu gandarīts, ka strādāju kopā ar tik talantīgu un centīgu skolnieci – viņa izrāda iniciatīvu un pati vēlas piedalīties dažādos konkursos, lai izmēģinātu savus spēkus. Manuprāt, svarīgi ir arī tas, ka ir izveidojies saskanīgs komandas darbs, mana dzīvesbiedre Guna Kise ir koncertmeistare.

Cik ilgi strādājat Kārsavas Mūzikas un mākslas skolā?

Šogad būs pirmais audzēkņu izlaidums. Tas ir kā atspēriena punkts, kad redzēšu, kas ir izdevies, ko esmu varējis palīdzēt, sākot ar 1. klasi. Ir prieks strādāt, īpaši, ja izjūtu, ka arī audzēkņi ir ieinteresēti un ar nepacietību gaida nākamo nodarbību. ■

Par gaitenų stāstiem, pierakstiem, mācīšanās apzināšanos un nākotni, kas pašu rokās

FOTO: no personiskā arhīva

„Galvenais – lai rokas nestāv dikā un lai tās darbojas kopā ar viedu prātu un jūtīgu sirdi! Pierakstus un plānus veidojot un tos īstenojot,” novēl Aija Tūna.

IK AIJA TŪNA

Speciāli „Izglītībai un Kultūrai”

Cik daudz var uzzināt, ejot pa tukšu skolas gaiteni stundas laikā! Sienas klusē vai stāsta – ne vien par valsts vadītājiem, bet pašiem skolas iemītniekiem dinamiskā un piesaistošā veidā. Gaitenų stūri ir tukši vai apdzīvoti – ar soliem, sēžamspilveniem, citiem kopā sanākšanas, tērzēšanas un pēdējā-brīža-mācīšanās iespēju atribūtiem, gaidot, kad atskanēs zvans un no klasēm izbirs lieli un mazi sarunāties vai vienatnē pabūt gribētāji.

Par skolu un tās saimi izteiksmīgi stāsta arī no klašu telpām skanošais balsis vai klusums, darbīgā zumēšana vai vientuļie monologi. Nesen kādā no šādām reizēm cita starpā dzirdēju kādu skolotājas komentāru, kas likās gluži simptomātisks un nākamajās dienās saslēdzās ar veselu virkni citu iespaidu, stāstot par skolas un dzīves, mācīšanās un dzīvošanas saistību vai nošķirtību. Tā arī viss domu pavediens sāka šķētiņāties – no skolotājas mierinošā tonī teiktā „daudz jums nebūs jā-

“ Pēc projektu nedēļas un ikvienas mācību dienas skolēniem, būsīm atklāti, ilgtermiņā paliks tas, kā lietas tika darītas, ne tik daudz tas, kas tieši tika darīts.

pieraksta”, ko pavādīja, šķiet, neviennozīmīga murdoņa. Te rodas jautājumi. Pierakstīšana: kā – kas? Skolotājas dots uzdevums? Prasme, kas katram pašam pašlaik un turpmāk ir nepieciešama, tāpēc skolas laikā apgūstama un regulāri praktizējama? Pierakstu veidošana – kam? Sev – saprašānai un mācīšanās veicināšanai? Atrādīšanai un nodošanai vērtējumam? Un tad jautājums – kā? Vai pierakstīšana veicama visskaistākajā rokrakstā vai vienkārši salasāmi; tā, lai paspētu fiksēt būtiskāko (un tas nozīmē – kādam tā, iespējams, būs shēma, citam – zīmējums, vēl citam – atslēgas vārdi un reti ku-

ram – pilni teikumi)? Turpināsim. Kādas ir klasē veikto pierakstu un mācību grāmatas (un interneta un visu citu resursu) attiecības? Kad un kā skolēni izmanto savus pierakstus savā mācīšanās procesā? Un vai šajā piezīmju burtņīcā (un vai tā drīkst būt elektroniskā formātā?) ir jāpieraksta tikai tas, ko saka skolotājs, vai drīkst (vajag!) noķert arī savas prātā ienākušās domas? Par tēmu, bet varbūt arī ne. Apjautājoties skolēniem par dažāda veida pieredzi, dominējošā ir izpratne, ka pieraksti ir domāti skolotājam, nodošanai – lai būtu. Pašiem? Nu... pašiem ir savas lapiņas, blociņi un citi paņēmiņi. Vai būtu vērts šīs divas pasaules apvienot? Seko izbrīnīts acu skats: vai tad tā varētu?

Tiesām – vai tad tā varētu? Tā, ka mācīšanās centrā ir skolēns, kuram skolotājs palīdz atrast vispiemērotāko veidu paveicamo uzdevumu izpildei un mērķu sasniegšanai? Tā, ka savā ideju zirnekli par mācību procesu, mācīšanu un mācīšanos ir ielicis Nīderlandes Mācību programmu attīstības institūta direktors profesors Jans van den Akers (*Jan van den Akker*)? Tur ir viss, kas mums ir pierasts: saturs, ko skolēns mācās, process, kurā skolēns (aktīvi) mācās, materiāli un resursi, vieta un laiks, un tā tālāk, tikai attiecībā uz skolotāju darbību jautājuma formā ietvertais uzdevums skan: kā skolotājs atvieglo skolēnu mācīšanos?

„Atvieglo” ir vārds, kas samazina stresu, rada uzticēšanos un drošības izjūtu – visu to, bez kā mācīšanās nav iedomājama. Atvieglot – tas nozīmē arī ielikt pamatus dzīvei noderīgām iemaņām, to vidū pierakstīšanai, sev vajadzīgu piezīmju veidošanai. Pēc projektu nedēļas un ikvienas mācību dienas skolēniem, būsīm atklāti, ilgtermiņā paliks tas, kā lietas tika darītas, ne tik daudz tas, kas tieši tika darīts. Tāpēc atkal un atkal ir jāpārdomā, vai tas, ko mēs mācām, ir tas, ko mēs patiesi mācām, un kas tad patiesībā būtu jāiemāca. Ne priekšā pasakot, ne nodiktējot, bet nepārtraukti radot iespēju darīt un tā iemācīties. Un nebaidīsimies atvieglot, tostarp izmainot savu attieksmi un savstarpējās attiecības, arī sarežģītus uzdevumus un jaunus izaicinājumus piedāvājot!

Bet vispār ar mācīšanos nav tik viennozīmīgi. Pagājušajā gadā Jaunatnes starptautisko programmu aģentūra ar dažu novadu jaunatnes darbinieku starpniecību aicināja jauniešus iesaistīties ilgtermiņa eksperimentālajā pro-

grammā „Level up”, kas palīdz izzināt un attīstīt pašam savus mācīšanās procesus. Blakus pozitīvajai pieredzei tika saskatītas arī bažas – jauniešiem patīk darboties, taču, izdzirdot vārdu „mācīšanās”, kas šinī gadījumā galvenokārt nozīmēja refleksiju, savu darbību un to rezultātā gūtās pieredzes apzināšanos un analīzi, arī veidojot dienasgrāmatu (atgriežamies pie tēmas par pierakstiem), daļa no viņiem teica: „Nē, nē, paldies, mācīties es negribu!”

Ko gan skolas laikā esam nodarījuši vārdam „mācīties”? Vai... atkal ir noticis tā, ka skolēni patiesi ir sadzirdējuši, ko viņiem saka: tagad (uz nākamo stundu, nedēļas nogalē, brīvdienās utt.) varēsiet nemācīties. It kā mācīšanās būtu kaut kas, ko ieslēdzam un izslēdzam. Savukārt tie, kuri piedalījās un ne tikai organizēja pasākumus, palīdzēja noietnē bērniem ar īpašām vajadzībām un darīja citus darbus, bet arī pārdomāja, kas, šos procesus veicot, ir noticis ar viņiem pašiem, nepārprotami bija ieguvēji. Lūk, tikai daži pašu atzītie rezultāti: jaunieši kļuva elastīgāki pret pārmaiņām un jaunām, negaidītām situācijām, iekļūtīgāki pret apkārtējiem cilvēkiem, pilnveidoja prasmes plānot laiku, organizēt savu un citu darbu, strādāt komandā, galu galā – pozitīvi mainījās attieksme pret mācīšanos, un tas noder arī skolā.

Kā tad tur īsti sanāk: skola gatavo dzīvei vai dzīve – skolai? Ja apzināmies istos mērķus un uzdevumus, tad pretrunas nav, un tas viss ir vienots, jēgpilns un savstarpēji

“ „Atvieglo” ir vārds, kas samazina stresu, rada uzticēšanos un drošības izjūtu – visu to, bez kā mācīšanās nav iedomājama. Atvieglot – tas nozīmē arī ielikt pamatus dzīvei noderīgām iemaņām, to vidū pierakstīšanai, sev vajadzīgu piezīmju veidošanai.

“ Apjautājoties skolēniem par dažāda veida pieredzi, dominējošā ir izpratne, ka pieraksti ir domāti skolotājam, nodošanai – lai būtu. Pašiem? Nu... pašiem ir savas lapiņas, blociņi un citi paņēmiņi. Vai būtu vērts šīs divas pasaules apvienot? Seko izbrīnīts acu skats: vai tad tā varētu?

papildinošs process. Mirkli arī jūs padomājiet par saviem pierakstu veidošanas un mācīšanās paradumiem: kam ir parocīga kladīte, ko ņemt līdzi uz semināriem, svarīgām tikšanās reizēm vai vienkārši turēt pa rokai; kurš semināru laikā piezīmes cenšas iespīest plānotāja dienās (bet kur tad būs vieta darbu un tikšanos ierakstiem?); cits fotogrāfē prezentāciju slaidus; vēl kādam plauktos kā zaldātiņi stāv krāsainas mapītes ar laika gaitā sakrātajiem dārgumiem. Pat ja tajās ieskatās reti, ir sajūta, ka tepat, tuvumā, tas viss ir. Un visās labajās piezīmēs ir lielāki un mazāki burti, izsaukuma un jautājuma zīmes, uz malām atzīmētas tikko atnākušās idejas, dziļāk noskaidrojamie jautājumi un tā tālāk. Tas, kas tās padara par mūsu darba mācīšanās, augšanas sastāvdaļu.

Šī nedēļa ir kārtējais laiks, kad kaut kur pasaulē – vai mūsu prātos – sākas jauna gada skaitīšana. Arī tā ir iespēja kaut ko apņemt, kaut ko atmest vai radīt, izvirzīt jaunus mērķus vai gluži vienkārši cerēt uz pareizu zvaigžņu stāvokli. Ja tas kādam palīdz – kāpēc gan ne. Taču (tā vai citādi) ir tā, kā esot teicis kāds austrumu gudrais, padomu meklētāja rokas pētīdams: tava nākotne ir tavās rokās. Nedaudz divdomīgi un ļoti patiesi. Galvenais – lai rokas nestāv dikā un lai tās darbojas kopā ar viedu prātu un jūtīgu sirdi! Pierakstus un plānus veidojot un tos īstenojot. ■

Fonds „Viegli” aicina jauniešus piedalīties radošajās nometnēs

IK INFORMĀCIJA

Imanta Ziedoņa fonds „Viegli” projektā „Telpas pavasaris” aicina 9.–12. klases jauniešus 2016. gada martā piedalīties radošajās nometnēs četrās Latvijas pilsētās: Dobeļē 3. martā, Kuldīgā 4. martā, Rēzeknē 10. martā un Valmierā 11. martā.

Nometņu mērķis ir veicināt radošo jaunradi. Tās ir viena no Imanta Ziedoņa muzeja darba formām, kas tiek īstenota ārpus muzeja faktiskajām robežām.

Nometnēs piedalīsies apbalvojuma „Laiks Ziedonim” laureāti

Jurģis Šķilters un Vjačeslavs Kaščejevs, fonda „Viegli” veidotāji un mūziķi. Nometnes četrās Latvijas pilsētās notiks pēc līdzīga scenārija: būs lekcijas un praktiskas nodarbības par dažādo telpas uztveri, fonda „Viegli” mūziķi stāstīs par savu radošo pieredzi, savukārt jaunieši kopīgi veidos sava reģiona radošo karti.

Nometņu vadītājs Arstarulsmirus: „Piedaloties nometnē, jaunieši varēs uzzināt un piedzīvot to, cik patiesībā mēs dažādi uztveram pasauli. Varēs iepazīties ar citiem radošiem, atvērtiem un ideju bagātiem jauniešiem, lai

kopā – komandā – piedzīvotu improvizāciju un jaunradi, kā arī klātienē tikties ar ievērojamiem mūziķiem un zinātniekiem, lai uzdotu jautājumus par viņu panākumu atslēgām un kļūdām sadarbības procesā.”

Lai nokļūtu kādā no radošajām nometnēm, jauniešiem (individuāli vai līdz 3 cilvēkiem komandā) ir jāpiedalās radošo darbu konkursā, kas notiek līdz 22. februārim.

Konkursa uzdevums ir piedalīties projekta „Telpas pavasaris” pētījumā un izteikt vienu no pētījuma anketas kartē atzi-

mētajām vietām radošā veidā, izmantojot savus talantus un prasmes, – dzejā, dejā, mūzikā, mākslā, fizikā, matemātikā, bioloģijā vai citās jomās. Konkursa nolikums un papildu informācija ir pieejama interneta vietnē <http://www.fondsviegli.lv/>.

Profesors V. Kaščejevs: „Aicinu skolēnus apzināties savus talantus un radoši pieiet arī ļoti zinātniskiem jautājumiem!”

Mūziķes Māras Upmanes-Holšteines, „Viegli” dalibnieces, videoaicinājumu piedalīties konkursā ir iespējams apskatīt te: https://www.youtube.com/watch?v=YCtJ-_9KX0.

<http://www.fondsviegli.lv/>.

Projektu „Telpas pavasaris” veido I. Ziedoņa fonds „Viegli” kopā ar profesoriem, apbalvojuma „Laiks Ziedonim” laureātiem zinātnē V. Kaščejevu un J. Šķilteru. Projekta laikā ikviens Latvijas iedzīvotājs var piedalīties vēl nebijušā pētījumā, lai kopīgi rastu atbildi uz jautājumu: kā Latvijas iedzīvotāji uztver vietu, kurā viņi dzīvo, – gan teliski, gan emocionāli?

Uzzināt vairāk par pētījumu un tajā piedalīties var interneta vietnē <http://pavasaris.fondsviegli.lv/>. ■

Februāra beigās Ķīpsalā notiks starptautiskā izglītības izstāde „Skola 2016”

IK INFORMĀCIJA

No 26. līdz 28. februārim Starptautiskajā izstāžu centrā Ķīpsalā jau 22. reizi notiks starptautiskā izglītības izstāde „Skola 2016”, kas vienuviet tūkstošiem jauniešu piedāvās iegūt visaptverošu informāciju par mācību iespējām Latvijā, ārzemēs un palīdzēs izvēlēties visvairāk piemēroto izglītības ceļu. Vērtīgu informāciju par mūžizglītības iespējām atradīs arī pieaugušie.

„Neapšaubāmi, izstāde ir vislabākā vieta, kur iegūt nepastarpinātu informāciju tieši no mācību iestāžu pārstāvjiem un atsauksmes no studentiem. Un tas noteikti ir daudz interesantāk un ērtāk nekā lasīt internetā vai doties uz neskaitāmām atvērto durvju dienām,” ir pārliecināts izstādes „Skola” projekta vadītājs Valts Jirgensons.

Izstādē „Skola 2016” piedalīsies vairāk nekā 140 dalībnieku no Latvijas, ASV, Francijas, Kanādas, Krievijas, Nīderlandes un Vācijas, kuri prezentēs jaunākās mācību programmas un dažādus mācību kursus. Trīs izstādes dienās Ķīpsalā apmeklētāji varēs iztaujāt izglītības iestāžu pārstāvjus par valsts un privātajām augstskolām, vidusskolām, koledžām, arodskolām, kā arī mācību centriem, tālmācību, e-studijām. Varēs uzzināt arī par interešu izglītību, studijām ārvalstīs, skolēnu apmaiņas programmām, bērnu un jauniešu vasaras nometnēm ārvalstīs.

Kuplā skaitā

Latvijas augstskolas

Izstādē piedalīsies gandrīz visas Latvijas augstskolas, arī reģionālās augstskolas – Daugavpils Universitāte, Liepājas Universitāte, Rēzeknes Tehnoloģiju augstskola, Ventpils Augstskola un Vidzemes Augstskola, kas iepazīstinās ar savām studiju programmām un kursiem. Topošie studenti varēs uz-

Publicitātes foto

Šogad izstādē varēs iegūt informāciju par studiju iespējām gandrīz visās Latvijas augstskolās, arī reģionālajās augstskolās.

zināt par uzņemšanas kārtību un noteikumiem augstskolās, budžeta vietām, izglītības iestāžu ārpusstudiju aktivitātēm u. tml.

Latvijas Universitāti (LU) pārstāvēs visu 13 fakultāšu studenti un mācībspēki, kas atbildēs uz jautājumiem par studijām LU. Interesenti varēs uzzināt par atbalsta iespējām un mecenātu stipendijām, iespējām saņemt atlaides dzīvošanai dienesta viesnīcās un studiju maksas atvieglojumiem. Rīgas Stradiņa universitātes stendā skolēni šogad varēs iejusties dažādās profesijās – izmēģināt jaunākās paaudzes medicīnas simulatorus, pārbaudīt savas zināšanas pasaules politiskajos notikumos, ierakstīt pašiem savu ziņu izlaidumu TV studijā. Ar trīsgadīgo bakalaura studiju programmu „Ekonomika un uzņēmējdarbība”, kur mācības notiek angļu valodā, iepazīstinās Rīgas Ekonomikas augstskola, savukārt ar ainavu arhitektūras, pārtikas tehnoloģijas, mežsaimniecības, lauksaimniecības un veterinārmedicīnas studiju programmām, kuras nav apgūstamas nekur citur

Latvijā, – Latvijas Lauksaimniecības universitāte (LLU). Starptautiski, LLU ir iespējams apgūt arī populārās un pieprasītās profesijas informācijas tehnoloģijās, ekonomikā, finansēs, socioloģijā, pedagoģijā un dažādās inženierzinātnēs.

Iekāp kino!

Pēc ilgāka laika izstādē atkal atgriežas Latvijas Kultūras akadēmija (LKA), kas apmeklētājiem piedāvās iespēju „iekāpt kino”. Kinorežisors un LKA docents Dāvis Simanis ir radījis koncepciju, kurā, izmantojot projekcijas, interesentiem būs iespēja „iekāpt” studentu un absolventu audiovizuālo darbu fragmentos. Kinomotīvi LKA stendā prezentēs jauno bakalaura programmu „Audiovizuālā māksla”, kas piedāvā specializēties filmu režijā, operatora mākslā, filmu montāžā un skaņā, audiovizuālās un skatuves mākslas producēšanā, audiovizuālās un skatuves mākslas teorijā. Audiovizuālo mediju mākslas programmu prezentēs arī Rīgas Starptautiskā ekonomikas un

biznesa administrācijas augstskola, kas aizraujošā zināšanu spēlē „Business tiekas ar mākslu” iepazīstinās ar studiju programmām un palīdzēs noskaidrot, kurš no piedāvātajiem studiju virzieniem – bizness, mediji vai arhitektūra – būtu visvairāk piemērots studiju uzsākšanai.

Savus audzēkņus gaida arī koledžas, tehnikumi un arodskolas

Izstādē „Skola 2016” topošos audzēkņus uzrunās arī koledžas, tehnikumi un arodskolas. Piemēram, ja ir aicinājums kļūt par mediķi, tad noderīgs būs LU Rīgas Medicīnas koledžas un LU P. Stradiņa Medicīnas koledžas stendu apmeklējums. Savukārt, ja interesē iespēja apgūt mehatronisko sistēmu tehniķa specialitāti, Valmieras tehnikuma stendā varēs uzzināt, kā audzēkņi apgūst robotiku, sensoriku, pneimatiku un programmēšanu. Arī par mācībām ēdināšanas vai viesmīlības jomas specialitātēs varēs uzzināt pie valmieriešiem.

Ja aicinājums ir dot artavu plašajā skaistumkopšanas nozarē, izstādē „Skola 2016” ir tiešām plašas iespējas iegūt informāciju par šīs nozares mācību iestādēm, jo būs pārstāvēta Starptautiskā kosmetoloģijas koledža, Birutas Mageles Starptautiskā stilistu skola un *ATE-LIER & Bogomolov' Image School*.

Mācības, kursi un vasaras nometnes ārzemēs

Ja nākotnes plānos ietilpst mācības ārzemēs, tad ceļš uz tām ved caur Ķīpsalu! Izstādē būs iespējams iegūt informāciju par uzņemšanas noteikumiem, budžeta vietām, studiju apmaiņas un prakses iespējām un daudzveidīgām ārpusstudiju aktivitātēm mācību iestādēs ASV, Kanādā, Krievijā, Francijā, Lielbritānijā, Nīderlandē, Šveicē un citās valstīs. Starp tām

būs arī Māstrihtas Universitāte (Nīderlande), *Gymnasium im Stift Neuzelle* (Vācija), bet austrumu kaimiņus pārstāvēs Krievijas senākā tradīcijām bagātā Sanktpēterburgas Universitāte.

Plānojot skolēnu atpūtu vasaras brīvlaikā, vērtīga būs informācija par skolēnu vasaras kursiem un nometnēm. To piedāvās gan starptautiskās izglītības aģentūra „Meridian Group”, gan starptautiskais konsultāciju centrs par izglītības iespējām ārzemēs „kalba.lv”. Ja tiek apsvērta iespēja doties skolēnu apmaiņas programmā uz kādu ģimnāziju vai skolu ārvalstīs vai arī savā ģimenē uzņemt apmaiņas programmas skolēnu, tad apmeklējiet „AFS Latvija” ekspozīciju. Iespēju mācīties tieši ASV piedāvās organizācija „Global Horizons USA”.

Savukārt mācīties Latvijā, bet strādāt Vācijā piedāvā Latvijas-Vācijas profesionālās izglītības centrs, kas aicina apgūt dažādas abās valstīs pieprasītās specialitātes.

Blakushallē – „Latvijas grāmatu izstāde 2016”

Vienlaikus Ķīpsalā notiks starptautiskā grāmatu un izdevniecību izstāde „Latvijas grāmatu izstāde 2016”, kurā varēs baudīt autoru priekšlasījumus, piedalīties grāmatu atvēršanas svētkos, tikties ar ievērojamiem rakstniekiem, aplūkot daudzveidīgu grāmatu ekspozīciju, iepazīties ar izdevniecību jaunumiem, iegādāties grāmatas un mācību literatūru par īpaši izdevīgām izstādes cenām, kā arī grāmatu maiņas punktā mainīties grāmatām ar citiem lasītājiem.

Izstādi „Skola” rīko starptautisko izstāžu rīkotājsabiedrība „BT 1”. Vairāk par izstādi: www.bt1.lv/skola.

Izstādes „Skola 2016” darba laiks:

26.–27. februārī plkst. 10.00–18.00, 28. februārī plkst. 10.00–17.00. ■

„Laipa” varētu pārtapt par digitālu tālmācības programmu diasporai

FOTO: Daiga Kļānska

Arnis Gross un Anta Spunde ir apņēmības pilni īstenot ieceri par „Laipas” pārtapšanu digitālā formātā – tas palīdzētu ārzemēs dzīvojošajiem bērniem un jauniešiem apgūt latviešu valodu, lai viņi varētu mācīties un strādāt Latvijā.

IK DAIGA KĻĀNSKA

Pēc Pasaules Brīvo latviešu apvienības (PBLA) Izglītības padomes aicinājuma Austrālijā dzimušais un dzīvojošais **Arnis Gross**, kuram ir pieredze latviešu valodas gramatikas aplikāciju izveidē, ir izstrādājis tālmācības programmas „Laipa” nodarbības prototipu. Diasporai paredzētās tālmācības programmas prototipa nodarbības tiešsaistes kursa izveidei jauniešiem, sākot ar aptuveni 13 gadu vecumu, PBLA ir iegādājusies autortiesības Latviešu valodas aģentūras (LVA) autoru kolektīva Ilzes Auziņas, Maijas Berķes, Antas Lazarevas, Arvila Šalmes izdevumam „A1. Laipa. Latviešu valoda. Mācību grāmata”. Janvārī A. Gross un PBLA Izglītības padomes izpilddirektore **Anta Spunde** par jau paveikto un turpmāk nepieciešamajiem darbiem informēja gan Saeimas deputātus, gan Izglītības un zinātnes ministrijas pārstāvjus, gan LVA, gan izglītības uzņēmuma „Lielvārds” vadību.

A. Gross un A. Spunde laikrakstam „Izglītība un Kultūra” stāsta par tālmācības programmas nepieciešamību latviešu valodas apguvei. Ievadā – saruna ar A. Grosu.

Jūs esat dzimis Austrālijā. Kā jūsu ģimenē ir izdevies saglabāt latvietību, turklāt interesi par latviešu valodu pārnest uz modernajām tehnoloģijām?

Patiesībā tas bija viens interesants gadījums pirms kādiem 25 gadiem. Mums kaimiņos dzīvoja Latvijas laikā ļoti pazīstamais vēsturnieks profesors Edgars Dunsdorfs. Viņa kundze viņam bija ļoti liels atbalsts, jo ar rakstāmmašīnu rakstīja visus vīra darbus. Tolaik viņai bija 88 gadi un viņa no Čehijas bija pasūtījusi rakstāmmašīnu. Lūk, vienā dienā viņai pienāca vēstule, ka Čehijas firma vairs šīs rakstām-

mašīnas neražos. Viņa nāca pie manis un norūpējusies stāstīja, ka viņai būs jāmeklē rakstīt ar datoru. Es palīdzēju viņai to iegādāties un pielāgot klaviatūru latviešu valodā. Tas varbūt bija tāds stimuls, lai kopā ar citiem entuziastiem datoriem ārpus Latvijas nolemtu, ka arī latviešu valodai ir jābūt datorā. Tolaik izveidojās Otavas burtnieki – Gunārs Nāgels, Kārļa Streipa mamma. Mēs izstrādājām aptuvenu standartu, lai varētu rakstīt arī latviešu valodā.

Kāda ir jūsu pamatprofesija?

Sakaru inženieris. Es strādāju galvenajā sakaru firmā Austrālijā, līdzīgi kā Latvijā „Lattelecom”. Tajā laikā man veidojās interese par latviešu valodu. Kamēr citi puikas sēta spēlēja futbolu, mani vecāki man sestdienās lika apmeklēt latviešu skolu, kur man radās pirmā interese par latviešu valodas gramatiku. Sāku programmēt lietvārdu un darbības vārdu locīšanas programmas. Tolaik tās nosauca par deklinatoru un konjugatoru. Man izveidojās sadarbība arī ar Latvijas Universitātes Mākslīgā intelektu laboratoriju, bet aktivizējām sadarbību pirms sešiem gadiem, kad cilvēku ikdienas dzīvē vairāk ienāca mobilās aplikācijas, tāpēc ka es redzēju, ka manam dēlam arī ir grūtības ar vārdu locīšanu.

Cik pieprasītas un lietotas pasaulē ir jūsu programmas?

Interesanti bija tas, ka tolaik citas firmas mēģināja nelikumīgi ielādēt manas programmas. Par vienu kopiju bija jāmaksā ap 600 dolāriem. Tolaik man bija daži simti lietotāju. Pašlaik šī pati programma ir pieejama viedtālrunī un to lieto vairāki tūkstoši cilvēku.

Mēs viedtālrunos aktualizējām arī vienu viktorīnu par Latviju: valoda, ģeogrāfija, literatūra, vēsture utt. To pirms 30 gadiem izveidoja

vairāki Melburnas skolotāji, tā bija gandrīz katrā Melburnas skolā, un es iedomājos, ka šo spēli vajadzētu digitalizēt. Pārsteidzošākais bija tas, ka ārzemju latviešiem domāto aplikāciju vairāk lietoja latvieši Latvijā – kādi 30 tūkstoši Latvijā dzīvojošo lejuplādēja šo aplikāciju. Spēle saucas „Kas, kas, ko?”.

Esmu īstenojis arī vairākus citus projektus, ieskaitot Melburnas latviešu bibliotēkas digitalizēšanu.

Vai tas nozīmē, ka jaunā paaudze vairs nenāks uz bibliotēku lasīt grāmatas?

Nē, tas vairāk nozīmē to, ka pašas bibliotēkās tagad var atrast grāmatas. Visiem darbiniekiem tas ir liels atvieglojums. Turklāt daudzi latvieši nemaz nezina, ka šāda bibliotēka Melburnā vispār ir. Bet tā ir viena no lielākajām latviešu bibliotēkām ārpus Latvijas! Tur ir ap 20 000 publikāciju. Jā, un, sadarbojoties ar Dunsdorfas kundzi, bija arī mērķis apkopot visas latviešu publikācijas, kas tapa ārpus Latvijas. Un viņai tas ļoti labi izdevās, bet darbs bija sarežģīts. Mēs digitalizējām kartotēku, lai apzinātu visu, kas tur glabājas, kā arī tādēļ, lai varētu to nosūtīt Latvijas Nacionālajai bibliotēkai zināšanai. Šo publikāciju vidū ir pat ar roku rakstītas 16 lappušu publikācijas, kas ir tapušas uz kuģa, kurš pēc Otrā pasaules kara devās no Itālijas uz Austrāliju. Ja šos krājumus nedigitalizētu, viss aizietu bojā.

Tagad man ir sava firma un es nodrošinu dažādus digitālus risinājumus mobilajās vidēs gan ārzemju, gan latviešu klientiem.

Cik ļoti jaunā paaudze Austrālijā ir aizrāvusies ar tehnoloģijām?

Jaunā paaudze ir pārņemta, protams. Un es uz to skatos ļoti stingri – ir nepieciešami laika iero-

bežojumi. Tagad bērni dzīvo mājās, kaimiņi viens otru nepazīst. Es ar dēlu vēl uzspēlēju futbolu ārā, bet mēs esam vienīgi. Bērnu nodarbēs ir jānodrošina līdzsvars.

Kāda diasporai ir vajadzība pēc tālmācības programmas „Laipa”?

Esmu strādājis gan ar LVA, gan citām izglītības institūcijām. Ir pieejami daudzi un dažādi interesanti rīki, lai apgūtu latviešu valodu. Bet tādas iespējas, ka visus šos rīkus varētu apvienot vienā vietā, strukturēt un vadīt, nav. Kad pats sāku pētīt, kā to citās valodās dara, nejutu, ka arī citi to ir darījuši kārtīgi. Lai tālmācības programma būtu efektīva, ir ļoti svarīgi saprast, kāds ir galalietotājs. Tāpēc ļoti vērtīga, noskaidrojot viņa vajadzības, ir tā informācija, ko var dot dažādi galalietotāji.

„Laipa” bija vistuvāk tam, ko PBLA Izglītības padome bija iecerējusi. Lietotājiem ir svarīgs labs vizuālais noformējums. Šo ideju varētu samērā ātri virzīt uz priekšu un izpildīt, tikai vajadzētu funkcionālo specifikāciju, lai ir skaidrs, kurā virzienā iet; aprakstošu paskaidrojumu, lai izstrādātājam būtu vieglāk saprast, kas būtu vajadzīgs, un procesā iesaistīt pašus lietotājus. Nevis tikai beigās parādīt lietotājam, bet visā procesā iesaistīt galalietotājus.

Jums ir šādi lietotāji?

Mums ir sadarbība ar dažiem Austrālijas skolotājiem, kuriem ir dažāda pieredze un kuri varēja atsaukties – kas derētu, kas ne. Arī vecāki un bērni tiek iesaistīti, jo iespējams, vecāki arī vēlēties būt līdzās bērniem un palīdzēt.

Sarunu turpinām ar A. Spundi.

Kādus tālmācības programmas risinājumus piedāvā citās valstīs?

Vasarā kopā ar Daci Mažeiku devāmies uz Norvēģiju gūt pieredzi par tālmācības modeli. Mūs uzrunāja tas, ka šis modelis nebija privāts – tas ir valsts un pašvaldības modelis, darbojas sen, un 15 gadu laikā viņi savu sistēmu ir pilnīgi pārveidojuši. Arī pašlaik viņi ir pārejas procesā – veido pāreju uz „iPad”, lai programma būtu pieejama no visām ierīcēm. Secinājām, ka modeli pārņemt viens pret viens nav iespējams, jo viņi piedāvā apgūt pilnu Norvēģijas izglītības standartu, savukārt par katras klases vai kursa saturu ir atbildīgs skolotājs, kas saņem algu no Norvēģijas valdības. Viņiem ir savs birojs, profesionāli pedagogi, kuriem ir gan tehnoloģiju, gan pedagogiskās prasmes. Skolotāji paši izgudro spēles, rada uzdevumus, labos tos utt. Tālmācības skola bija pārsniegusi to skolēnu skaitu, kuru izglītības ministrija bija gatava uzturēt, un viņiem nācās domāt par

papildu maksu, bet, tiklīdz to piemēroja, skolēnu skaits saruka. Un tas ir bagātajā Norvēģijā.

Kādiem skolēniem ir paredzēta norvēģu valodas tālmācība?

Ir dažādi nosacījumi, piemēram, skolēnam ir jābūt izbraukušam no valsts vismaz sešus mēnešus, ir jābūt Norvēģijas pilsonim, bērns ir mācījies Norvēģijas izglītības sistēmā. Pārsvārā šo bērnu vecāki ir dažādu Norvēģijas biznesu pārstāvji, kuri strādā starptautiskās pārstāvniecībās. Viņiem nav diasporas skolu, bet, ja pastāv šāda programma, tad tās nav nepieciešamas. Norvēģiem ir prasība, ka bērnam mācoties 1.–4. klasē, līdzās (fiziski telpā) ir jābūt kādam no vecākiem vai aizbildnim, kas palīdz bērnam un atbalsta viņu.

Kas Latvijā būtu darāms, lai ieviestu tālmācības programmu?

Saeimā informēsim deputātus par tālmācības vīziju Latvijā. Arnis ir izveidojis nodarbību prototipu, bāzētu uz LVA materiālu „Laipa”, kas ir paredzēts bērniem ar 13 gadu vecumu un vecākiem. Izstrādes procesā nodarbība tika testēta ar skolēniem diasporas nedēļas nogales skolās, sadarbojoties ar skolotājiem. Tas ir svarīgi. Jā, un visiem viens modelis nederēs, bet ar kaut ko ir jāmeklē. Vēlamies, lai bērniem būtu pieejami vairāki mācīšanās līmeņi, ar dažādām valodas prasēm. Esam veikuši aptaujas, kas liecina, ka šo rīku gaida latvieši ārzemēs. Mūsu mērķis – būt pēc iespējas atvērtākam, ar visām sistēmām savienojamam, lai viņiem ir iespēja pieslēgties.

Vai esat tikušies arī ar izglītības un zinātnes ministri Māriti Seili un viņa ir apliecinājus, ka finansējums šim mērķim būs?

Viņa bija ļoti atbalstoša, lai gan tolaik prototipa vēl nebija. Bet to tagad esam izstrādājuši. No privātiem fondiem esam ieguvuši līdzekļus, lai izveidotu modeli līdz zināmā pakāpei, bet ieviešanai un uzturēšanai vēl ir nepieciešami līdzekļi.

Piedalījāmies arī Ārlietu ministrijas sanāksmē par diasporu, tās laikā prezentējām šo materiālu. Iespējams, mūsu projektu varētu iekļaut nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu rīcības plāna pasākumos. LVA ir gatava nodrošināt programmas saturu. Izglītības attīstības pamatnostādnes ir paredzēts izveidot tālmācības rīku līdz 2020. gadam, un mēs ceram uz atbalstu no jaunajām politikas iniciatīvām. Patlaban veiksīsim aprēķinus, lai zinātu, cik liels finansējums šīs programmas izstrādei, attīstīšanai un sekmīgai darbībai ir nepieciešams. ■

NIB apvienos izglītības profesionāļus jēgpilnām pārmaiņām izglītībā

FOTO: no Zandas Rubenes arhīva

NIB dibinātājas izglītības profesionāles – privātās vidusskolas un bērnudārzu „Patnis” valdes priekšsēdētāja Zane Ozola (no labās) un LU Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātes profesore Zanda Rubene – ir apņēmības pilnas rast iespēju paust profesionālu viedokli, pieņemot lēmumus par izglītības jautājumiem Saeimā, valdībā.

IK DAIGA KĻANSKA

Izglītības nozarē aktīvi strādājošie ik pa laikam iegulda milzīgu darbu reformu izstrādāšanā un veikšanā un ar lielām cerībām gaida, ka ieguldītais darbs arī turpināsies, taču tā nenotiek. Mainās valdības sastāvs, nāk jauns nozares ministrs – un izstrādātās ilgtermiņa ieceres iegulst plauktos, tā arī neīstēnotas. Tāpēc izglītības nozares aktivisti veido Latvijā pirmo neatkarīgo platformu jēgpilnām diskusijām un komunikācijai ar profesionāļiem par izglītības nozares aktualitātēm – <http://izglitibasbiedriba.blogspot.com>.

Pagājušā gada vasarā tika nodibināta Neatkarīgā izglītības biedrība (NIB). To nodibināja izglītības jomas profesionāļu grupa, lai īstenotu mērķtiecīgu virzību uz skolu sistēmas modernizāciju, iesaistot tajā gan pedagogus, gan augstskolu mācītājus, gan politikus, gan citus izglītības pilnveidē ieinteresētus

sabiedrības pārstāvjus. Biedrības ambīcijas ir apvienot sabiedrību izglītības demokratizācijai. Dibinātāji vēlas, lai biedrība no šaura entuziastu pulciņa pārvērstos par tautas kustību, kura būtu reāls spēks izglītības reformu īstenošanai.

Ilgtermiņu ideju lobēšana

NIB dibinātājas ir izglītības profesionāles: Zane Ozola, Dr. paed., privātās vidusskolas un bērnudārzu „Patnis” valdes priekšsēdētāja; Zanda Rubene, Dr. paed., Mg. phil., Latvijas Universitātes (LU) Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātes profesore, pedagoģijas doktora programmas direktore; Inguna Vārtiņa, Mg. paed., privātās vidusskolas un bērnudārzu „Patnis” valdes locekle; Dace Kazāka, Mg. paed., Mg. commerc., Rīgas Pedagoģijas un izglītības vadības akadēmijas Studiju attīstības un organizācijas daļas vadītāja, studiju programmu direktore; Tija Vanaga,

ārste; Aija Tūna, Dr. paed.

„Biedrība tapa, lai padarītu ilgtspējīgas, jēgpilnas idejas izglītības nozares pilnveidošanā. Kā nozares profesionāles esam pārliecinātas par to, ko darām, un skaidri redzam, kur jāvirzās izglītības sistēmai, taču zinām arī to, ka, ministriem mainoties, mūsu idejas neturpinās. Tādēļ mēs nodibinājām biedrību ar mērķi lobēt mūsu idejas gan sociālā, gan politiskā līmenī,” saka NIB dibinātājas. Tieši tāpēc biedrība par savu mērķi ir izvirzījusi izglītības profesionāļu un atbalstītāju apvienošanu pārmaiņu īstenošanai vispārējā izglītībā Latvijā politiskajā, sistēmiskajā, institucionālajā un indivīda līmenī.

Viena no biedrības dibinātājām Z. Rubene norāda, ka izglītības sistēmā pārmaiņas nenotiek tieši tāpēc, ka idejas par reformām balstās uz islaicīgām atsevišķu entuziastu vai entuziastu grupu aktivitātēm. Ideja izskan, bet tai nav atbalsta. Arī tāpēc, ka skatījums uz cilvēkiem, kas grib pārmaiņas, netiek saistīts ar profesionālismu. „Taču tieši profesionāļi vēlas pārmaiņas, jo viņi zina, kāpēc un kā to darīt,” skaidro Z. Rubene.

Izglītības prestiža celšana

Biedrības galvenās intereses ir saistītas ar izglītības, skolu un skolotāju prestiža celšanu. No tā izriet uzmanības vēršana uz mazo skolu saglabāšanu, skolotāju izglītošanu, speciālo izglītību, medijpratību, mazākumtautību skolām un komunikāciju ar sabiedrību.

Biedrības dibinātājas norāda, ka šīs intereses vēlas īstenot četrās tematiskajās līnijās: skolu labās prakses popularizēšana, efektīva skolu pārvaldība, profesionāla ekspertīze un piedalīšanās izglītības politikas veidošanā.

Labās prakses popularizēšana

Lai popularizētu skolu labo praksi, Z. Rubene norāda uz nepieciešamību komunicēt ar sabiedrību. „Tāpēc mēs vēlamies izveidot portālu, kurā būtu redzami šie piemēri – tad sabiedrība varētu izprast, kā skolotāji strādā un ar ko viņi ir īpaši. Pašlaik skolotāja tēls – mazapmaksāts, rūpju nomākts cilvēks, taču tā nav patiesība,” stāsta Z. Rubene. Lai ieceri īstenotu, ir plānots LU studentus iesaistīt informācijas vākšanā un apkopošanā, kā arī pašas skolas tiek aicinātas sūtīt informāciju ar savu labo praksi.

“Biedrība vēlas kļūt par komunikācijas kanālu, caur kuru izglītības darbinieki var meklēt profesionāļu palīdzību, arī padomu, kā runāt par sensitīviem jautājumiem.

Profesionāla atbalsts skolotājam

Skolotāji un skolu vadītāji katru dienu darbā sastopas ar sociālajiem un profesionālajiem izaicinājumiem, un nereti ir nepieciešams padoms, kā ar konkrēto tēmu vai jautājumu strādāt skolā. Biedrība vēlas kļūt par komunikācijas kanālu, caur kuru izglītības darbinieki var meklēt profesionāļu palīdzību, arī padomu, kā runāt par sensitīviem jautājumiem. „Piemēram, bēgļu jautājums. Mēs vēlamies skolām, kurām rodas tāda nepieciešamība, piedāvāt profesionālu cilvēku, kurš var sniegt

pamatotu viedokli un palīdzēs izskaidrot šo jautājumu. Nevis populistiski, emocionāli vai politiski angažētu, bet zināšanās pamatotu viedokli,” paskaidro Z. Rubene.

Piedalīšanās izglītības politikas veidošanā

Gan labās prakses popularizēšanai, gan pedagoģiskā atbalsta sniegšanai, gan modernas skolu vadīšanas aktivitātēm ir jārezultējas izglītības politikas platformā. „Šajā jomā ļoti strādāsim, un tas būs ilgstošs process,” atzīst biedrības idejas autore Z. Ozola. „Mēs radīsim iespēju piedalīties lēmumu pieņemšanas procesos Saeimā, valdībā. Ir skaidrs, ka tas nenotiks tūlīt, bet mēs darīsim visu, lai varētu piedalīties. Patlaban izglītības profesionāļu viedoklis valdības lēmumu par izglītību netiek sadzirdēts.”

Aktivitātes

Biedrības paveicamo darbu sarakstā ir jauno skolotāju atbalsta platformas (mentoringa) izveide; reģionālās tikšanās ar skolām; dalība Labklājības ministrijas diskusijā par dzimumu līdztiesību; diskusija par bēgļiem Latvijā; izglītības darbinieku konference par nozarē aktuālajiem jautājumiem; pirmās virtuālās Latvijas skolu enciklopēdijas *mususkolas.lv* aktivizēšana (domēns jau ir). Biedrības pārstāvji ar šī projekta palīdzību cer apvienot un iedvesmot Latvijas cilvēkus, tāpēc aicina droši iesaistīties un sūtīt informāciju, fotogrāfijas par sava pagasta vai pilsētas skolām – gan tām, kas darbojas, gan tām, kas ir slēgtas jau pirms daudziem gadiem.

Par savām vērtībām NIB ir definējusi izglītības ilgtspējību, demokrātiju, cilvēktiesības, kritisko domāšanu, inovācijas, integrāciju, radošumu un brīvību. ■

Aicina piedalīties 15. fotokonkursā „Mans putns”

IK IK INFORMĀCIJA

Fotokonkursam „Mansputns” šis ir jubilejas gads, jo fotogrāfus amatierus un putnu mīļotājus tas pulcē jau piecpadsmito reizi. Arī šogad Latvijas Dabas muzeja speciālisti aicina iesniegt fotogrāfijas, kurās attēloti gan Latvijas, gan svešzemju putni savvaļā un nebrīvē.

Fotokonkursa „Mans putns” aizsākumi ir meklējami putnu dienās, kuras Latvijā tiek svinētas jau kopš 1953. gada, bet 2002. gadā pēc ornitologa Rolanda Lebusa iniciatīvas tika izsludināts fotokonkurss ar no-

saukumu „Mans putns”. Galvenokārt tika uzrunāti fotogrāfi amatieri bērnu un jauniešu auditorijā, taču konkurss ir izaudzis līdz četrām vecuma kategorijām: bērnu, jauniešu, pieaugušo un senioru.

Fotokonkurss nenoliedzami veicina interesi par putniem un mudina cilvēkus ieskatīties dabā, mīlēt un saprast to, palīdz izglītēt cilvēkus un iesaistīt viņus dabas aizsardzībā. Mūsdienā cilvēki, īpaši pilsētnieki, ikdienas steigā ne vienmēr pievērš uzmanību putniem, kas ir mums apkārt. Taču, pateicoties konkursam, ir iespēja pārlieci-

nāties, ka visi putni, piemēram, vārnas, gulbji, stārķi un zvirbuļi, ir ļoti skaisti un interesanti.

„Vairākiem autoriem ir izdevies piešķirt personības iezīmi putnam un parādīt tā raksturu,” atzīst Latvijas Dabas muzeja ornitologs un konkursa koordinators Dmitrijs Boiko.

Fotogrāfijas konkurss ir jāiesniedz Dabas muzejā līdz šā gada 24. martam vai jāsūta uz Latvijas Dabas muzeju K. Barona ielā 4 Rīgā, LV-1050 (pasta zīmogs – 24. marts). Ar fotokonkursa „Mans putns 2016” nolikumu aicinām iepazīties muzeja mājaslapā. Vairāk in-

formācijas pa tālr. 67356041; e-pasts: dmitrijs.boiko@dabasmuzejs.gov.lv. Uz katras fotogrāfijas otrā pusē ir jābūt norādītam skaidri salasāmam autora vārdam, uzvārdam, vecumam, fotogrāfijas nosaukumam, telefona numuram, pasta un e-pasta adresei. Iesūtītie darbi tiks vērtēti četrās vecuma grupās: bērni (līdz 14 gadu vecumam), jaunieši (15–25 gadi), pieaugušie (26–50 gadi) un seniori (vecāki par 50 gadiem). Katrs dalībnieks drīkst iesniegt ne vairāk kā trīs fotogrāfijas (formāts – 30 x 40 cm).

Fotokonkursa organizatori jubi-

lejas gadā lepojas ar vērtīgu balvu fondu, uzsākot sadarbību ar „Canon” biznesa centru „IB serviss”, kā arī veiksmīgi turpinot sadarbību ar „Latvijas valsts mežiem”, „Brivs.lv”, Dabas aizsardzības pārvaldi, Rīgas Nacionālo zooloģisko dārzu, apgādu „Zvaigzne ABC” un žurnālu „Vides Vēstis”. ■

Jārada vide, kas nerada problēmas

IK ILZE BRINKMANE

Zinātniski lietišķajā konferencē „Skolotājs un bērns izglītības sistēmā” Cēsīs 22. janvārī Rīgas Pedagoģijas un izglītības vadības akadēmijas (RPIVA) lektore *Mg. paed.* **Rasma Purmale** runāja par bērnam jēgpilnu pedagoģiskā procesa norisi pirm skolā.

„Procesā ir iesaistīti visi pirm skolā strādājošie – no iestādes vadītāja līdz sētniekam, un procesa dalībnieki bērnam rada vidi, kur izzūd problēmas, vai arī tieši otrādi – tās rada un aktualizē. Lai uzzinātu, kāda bērnam konkrētajā brīdī ir vajadzība, vajag apstāties un padomāt, ko pats šajā brīdī vēlētos. Laiks ir relatīvs, un tas ir traumējošs, ja nesaskan ar manu jēgu,” stāsta R. Purmale un aicina skolotājas tik daudz nedomāt par programmu un uzdevumu izpildi, bet vairāk par to, kas ir nepieciešams bērnam, lai viņš būtu laimīgs, brīvs un patstāvīgs, lai dienas rīts pirm skolā būtu jēgpilns bērna vajadzībām, viņa attīstībai. R. Purmale uzsver Ausmas Šponas atziņu „atzīt cilvēku kā augstāko vērtību un nodrošināt ikvienam cilvēciskā potenciāla realizēšanos, jo mērķi apgūt zināšanas ir nomainījis mērķis attīstīties personībai veselumā”.

Dienas rīts, nevis režīms

Lektore vērš uzmanību uz to, ka mainās pedagoģiskā funkcija un viens no aspektiem – svarīgs ir no-tikums. „Jautājums: cik es esmu tikusi, ko nozīmē „tikums”? Skolotāja profesijā ir jābūt dotumiem, un viens no svarīgākajiem ir izjust cilvēkus. Svarīga ir arī attieksme pret bērna pieredzi, humānā pedagoģiskā pieeja, prasme rūpēties par bērniības ekoloģiju,” skaidro R. Purmale.

Atgādinot vēstures faktus, lektore uzskata, ka savulaik lielu ļaunumu nodarījis pāvests Sabīns, kurš 604. gadā pavēlēja iezvanīt stundu sākumu. „Kad nebija pulksteņa, visi dzīvoja pēc dienas rīta un neņēma mutē vārdu „režīms”. Bērnā laika izjūta ir citāda, nekā tā ir pieaugušo izpratnē. Lai arī daudzi cilvēki izjūt nepieciešamību dzīvot saskaņā ar dabas ritmu, savu laika izjūtu, mūsdienu pasaulē pārsvarā valda apsēstība no laika trūkuma, tāpat no tā, ka laiks ir jāaizpilda. Tomēr aicinu jūs apstāties un padomāt, vai vairāk vienmēr ir labāk. Bieži pietrūkst izpratnes, kas ir kvalitatīvi izmantots laiks,” uzsver pieredzējušā pedagoģe un atgādina – droši vien kāds iebildīs, ka ir taču programma un katru dienu kaut kas ir iepilnots. „Zinu, ka ir programma, bet tāpēc jau man ir dota galva, lai izvērtētu, ko konkrētā pirm skolā, ko ar konkrētajiem pedagoģiem un ko ar konkrētajiem bērniem es varu veikt.”

R. Purmale mudina aizdomā-

FOTO: Andris Bērziņš

RPIVA lektore *Mg. paed.* **Rasma Purmale** konferencē aicināja skolotājas tik daudz nedomāt par programmu un uzdevumu izpildi, bet vairāk par to, kas ir nepieciešams bērnam, lai viņš būtu laimīgs, brīvs un patstāvīgs.

ties, kāpēc slimo bērni un skolotāji, kāpēc ir iesnas un klepus, kāpēc ir alerģija. Viņsprāt, tā nav saaukstēšanās, bet stresa radīta problēma. „Lai to nevarētu, bet mazinātu, vajag, lai dienas rīts ir atbilstošs bērna vajadzībām,” atzīst lektore, atgādinot, kādi bērni no rīta ierodas bērnudārzā: citu vajag samīļot, citu labāk neaiztikt, bet kāds ļoti grib gulēt. Uz jautājumu, kāpēc gan neļaut bērnam vēl pagulēt, atskan iebildes, ka to nepieļaus vadītājs, metodiskis vai medmāsa, jo obligāti ir jādarbojas. „Neredzu iemeslu, kāpēc liegt gulēt, ja bērnam acis krīt ciet. Tāpat neredzu problēmu, ka telpā ir trauks ar augļiem, riekstiņiem u. tml., ja kāds bērns vēlas padzerties vai paēst,” iedrošina RPIVA lektore.

Pārāk daudz vai nav, ko darīt

R. Purmale secina, ka rotaļnodarības nereti tiek pārblīvotas ar neskaitāmiem uzdevumiem. Ja visu nepaspēj paveikt, bērni tiek steidzināti, rosināti pabeigt darbu kaut kad citreiz. Ir bērni, kuri tam labprāt piekrīt, bet ir iespējamie riski, ka bērnam rodas negatīvas emocijas, nervozitāte, nepārliecinoša, negatīva attieksme pret sevi („es nevaru, neprotu”), citiem, bērnam var veidoties negatīva attieksme pret jebkuru darbu.

Kā lektore novērojusi kvalifikācijas eksāmenos un sarunās ar skolotājiem, problēmas rodas arī tad, ja netiek plānots rīta cēliens un domāts, ko bērniem darīt. „Ja bērnam nav, ko darīt, viņam rodas uzvedības problēmas,” uzsver R. Purmale un dalās pieredzē, ka interešu centros lieti noder tā sauktās pārsteigumu kastītes, kurās saliek visdažādākās lietas bērna patstāvīgai, radošai, izzinošai darbībai. Bērniem būs liela interese ieraudzīt arvien kaut ko jaunu un nebijušu, piemēram, pirkstiņlelītes, dažādus dabas materiālus, materiālus radošai darbībai u. tml., lai ir, ar ko rotaļāties, darboties,

“Skolotāja profesijā ir jābūt dotumiem, un viens no svarīgākajiem ir izjust cilvēkus. Svarīga ir arī attieksme pret bērna pieredzi, humānā pedagoģiskā pieeja, prasme rūpēties par bērniības ekoloģiju.

par ko domāt. Viņa aicina skolotājas aktīvāk iesaistīt vecākus – gan ar idejām, gan praktisku lietu izgatavošanā, turklāt daudzas lietas var izgatavot arī bērni paši.

„Diskutējot ar studentiem par bērnu vajadzību ievērošanu ēdienreizēs, ēšanas kultūru, ir jāsecina, ka bieži vien pirm skolā bērns ir līdzeklis noteiktas ēdiena porcijas apēšanai. Var nolikt uz šķīvjiem atsevišķi maizīti, siera vai desas šķēles, sviesta gabaliņus, tā dodot bērnam izvēles iespēju,” stāsta lektore, bet, kad atskan konferences dalībnieču iebildes, ka tā nedara un nedrīkst, R. Purmale uzsver: „Tas, protams, aizņem ilgāku laiku, nekā dzirdēju kādas studentes teiktajā, ka pēc desmit minūtēm bērniem šķīvītis tiek noņemts, pat ja nepaspēj paēst, jo katrai grupai ir tāds laika limits. Sagatavošanās ēdiena uzņemšanai un ēšana ietekmē bērna sociālo un kultūras dzīvi, ietekmē veselību, attieksmi pret ēdienu. Maltītei ir jābūt pietiekami ilgai, lai bērns savā tempā var ne tikai paēst, bet ēdienu un ēdienreizi baudīt.

Atļaujot bērnam izvēlēties, ko un kā ēst, viņš tiek rosināts domāt; pašam sagatavojot sviestmaizi – vingrināt roku pirkstiņus; pašam variējot porcijas lielumu – attīstīt patstāvību, atbildību, kas, starp citu, ir norādīts arī izglītības programmas vadlīnijās.”

FOTO: no Rasmās Purmales arhīva

Bērniem būs liela interese ieraudzīt arvien kaut ko jaunu un nebijušu, piemēram, pirkstiņlelītes, dažādus dabas materiālus, materiālus radošai darbībai u. tml., lai ir, ar ko rotaļāties, darboties, par ko domāt.

FOTO: no Rasmās Purmales arhīva

Interesu centros lieti noder tā sauktās pārsteigumu kastītes, kurās saliek visdažādākās lietas bērna patstāvīgai, radošai, izzinošai darbībai.

R. Purmale iesaka rotaļnodarībās ielānot mazāk uzdevumu, bet vairāk kopīgi rotaļāties, dziedāt: „Ielānotos uzdevumus bērni var veikt rīta cēlienā, pastaigās, pēcpusdienā. Pirm skolā no skolas atšķiras ar to, ka nav stundu un ir dota iespēja visu dienu izmantot bērna personības attīstībai atbilstoši bērna vajadzībām, interesēm, darbības tempam. Pedagoģam ir jāpiemīt prasmei ielānot dienu – ko bērniņš varētu darīt, un – galvenais – arī jāpārot saskatīt, ko viņš, patstāvīgi darot – rotaļājoties, pētot, darinot, ir uzzinājis, izpētījis, kādas zināšanas un prasmes ir attīstījis, darbojo-

ties individuāli, pāri vai grupā. Izmantojiet individuālas darba uzdevumu lapas atbilstoši katra bērna spējam, veicamajiem uzdevumiem un prasmēm!” R. Purmale demonstrē lapas, kuras ir individuāli izstrādātas konkrētam bērnam atbilstīgi viņa pieredzei, attīstības iespējām.

„Ļoti bremzējam bērna attīstību, ja ir pieeja „visi dara tā”, bet individuāla pieeja – gluži pretēji – veicina domāt, pētīt, radīt, strādāt, pēc tam priecāties par savu veikumu, un, ja ir iemācīts sadarboties, tad priecāties arī par citu veikumu,” atzīst R. Purmale. ■

Projektu dienās skolēni pēta, izzina, domā un darbojas

IK ILZE BRINKMANE

Skolās visbiežāk februārī norisinās projektu nedēļa, taču ir mācību iestādes, kas projektu dienas ir izvēlējušās sadalīt dažādos laikos vai arī no tām atteikties. Dalīties ar šā mācību gada iecerēm aicinājām vairāku skolu pārstāvjus no dažādiem Latvijas novadiem.

No pagātnes līdz šodienas aktualitātēm

Līvānu 1. vidusskolas direktora vietniece audzināšanas darbā **Inese Magdaļenoka** stāsta, ka projektu nedēļa ilgs no 15. līdz 19. februārim: „Piedāvāju trīs projekta tēmas, un klases audzinātāji izvēlas, kas vairāk atbilst viņu mērķiem un prioritātēm. Viena no tēmām ir Līvānu 1. vidusskolas 95 gadu jubileja, kuru svinēsim nākamgad, un audzinātāji mudinās skolēnus pētīt bijušo skolotāju dzīves gājumu, sasniegumus, vaļaspriekus u. tml. Otra tēma ir pašvaldības rosināta – vasarā tiks svinēta Līvānu pilsētas 90. dzimšanas diena, un skolēni tiek aicināti veidot dažādus radošos darbus, rakstīt teikas, pasakas utt. Trešā tēma – klases kolektīva saliedēšana, pozitīvā mācīšanās motivācija. 9. klases jau vairākus gadus veido video-filmas un citas prezentācijas par skolu, tās tiek demonstrētas atvērto durvju dienās aprīlī, kad aicinām ciemos apkārtējo novadu 9. klašu skolēnus. Ja ir izvēlēta šī tēma, tad projektu nedēļas laikā ir uzdevums izdomāt, kā šoreiz uzrunāt savus vienaudžus, lai viņi iegūtu daudzveidīgu un interesantu informāciju un, iespējams, kļūtu par mūsu skolas audzēkņiem. 10. un 11. klašu skolēni izstrādā zinātniski pētnieciskos darbus, bet 12. klase gatavojas žetonu vakaram.”

Atbildot uz jautājumu, kā paši skolēni iesaistās domu apmaiņā par motivāciju mācīties, kas ir diskusijas temats visā pasaulē, I. Magdaļenoka atklāj, ka skolā ir veikta aptauja, lai uzzinātu, kas skolēnus motivē mācīties, to mēģina noskaidrot arī spēļu veidā un grupu darbā: „Kas jauns atklāsies, uzzināsim tad, kad beigsies projektu nedēļa, bet sarunās ar skolotājiem jau esam atzinuši, ka ir būtiski, kā notiek vērtēšana, un svaru kausi ir nosvērušies par labu mācību sasniegumu atbalstīšanai, tas ir – uzsvērt pozitīvo, lai tādā veidā mudinātu skolēnu darīt vēl vairāk un labāk. Skolā esam vienojušies par savu vērtību sistēmu – un viena no vērtībām ir izcilība. Tas nenozīmē, ka visi mācās uz 8, 9 un 10, bet ka katrs cenšas izdarīt tik, cik spēj, taču maksimāli labi, tādā

“ Vispirms ir jāatrod veselīga alternatīva. Bērni ne vienmēr mājās paēd brokastis, tā ir arī sociāla problēma, manuprāt, visā Latvijā.

veidā tuvojoties savas izcilības robežai. Katrs sacenšas pats ar sevi. Ja sāk salīdzināt ar citu, tad var saņemt pretī tikai negatīvas emocijas, tādēļ nedrīkst salīdzināt klasesbiedrus, brāļus un māšas, ko nereti dara gan skolotāji, gan vecāki. Uz to vēlamies vērst uzmanību un to ikdienā cenšamies neaizmirst.

Vērtības, kas mūs vieno, noskaidrojām, iesaistot visus – skolēnus, viņu vecākus, skolotājus, tehnisko personālu. Vērtību „izcilība” kā svarīgāko izvirzīja vecāki, un jau skaidroju, kādā izpratnē. Pastāv arī cits kritērijs, kad nominācijā „Skolas lepnums” godinām skolēnus, sākot ar astoņu gadu vecumu, kuri par savām zināšanām saņem augstas atzīmes.

Pozitīva motivācija ir svarīga, un to apliecina arī daudzu skolēnu atbildes, ka viņi nezina, ko vēlas, ir apjukusi un neapzinās savas iespējas. Arī mums, skolotājiem, ir svarīgi saprast, kādēļ tā ir, vai to ietekmē informācijas pārbaģātība un peldam nekuriene.”

Vides izglītība visu gadu

Limbažu 3. vidusskolas direktora vietniece audzināšanas darbā **Daiga Rudzīte** stāsta, ka projektu nedēļa neilgst piecas dienas, bet tiek sadalīta visā mācību gadā: divas dienas šim darbam jau tika veltītas rudenī, divas – būs februārī, un viena diena maijā būs projektu noslēguma pasākums: „Tā kā esam ekoskola, projekta tēmas mēģinām sasaistīt ar vides izglītību un cenšamies, lai skolēniem būtu iespēja veikt pamatīgāku darbu ar lielāku atdevi. Tas ierobežo vēlmi pārakstīt gatavu informāciju no interneta, jo bērni līdzdarbojas dažādās aktivitātēs. Šā gada projekta tēma ir „Ēdam atbildīgi”. Esam viena no 20 pilotskolām, kuru uzmanība ir vērsta uz pārtiku, ko lietojam.

Rudenī divas dienas tika veltītas ēdiena kvalitātes pētījumiem skolā un mājās. 9. februārī darbosimies 16 stacijās, kuras izveidos mācību priekšmetu skolotāji, tā ka iesaistīts ir viss skolas kolektīvs, ne tikai klašu audzinātāji. Tā būs ekoolimpiāde „Ēd atbil-

FOTO: Daiga Rudzīte

Limbažu 3. vidusskolas projektu tēma šajā mācību gadā ir „Ēdam atbildīgi”. 9. februārī visi skolēni un skolotāji darbojas 16. stacijās. Attēlā skolēni darina logo „Kas ir īsta pārtika?”

diģi”, kad spriedīsim par globāliem, veselības jautājumiem, par godīgu tirdzniecību, par ekomarķējumiem utt. Būs daudzpusīga informācija, lai bērni paši izzinātu, domātu, kā arī strādātu kopā ar skolotājiem.”

Vai skolā debatē par masu saziņas līdzekļos apspriesto tēmu par smalkmaizītēm skolu kafējnicās? D. Rudzīte norāda, ka smalkmaizītes tiek piedāvātas pusdienās, taču nevis kā našķis, bet papildinājums ēdienam: „Mums kā ekoskolai visu laiku ir bijis uzstādījums, lai ēdienā nebūtu E vielu, krāsvielu, kafejnīcā – sāļo čipsu un cukuroto dzērienu, tā ka kafejnīcā var iegādāties tikai ūdeni, augļus un dārzeņus. Daudz tas neapmierina, tādēļ ražotājiem nākas meklēt veselīgu balansu, ko atļautajās kalorijās var piedāvāt skolēniem, – bērni labprāt ēd jogurtu, dzer pienu „Rasa”, vēlas graudu batoniņus, īpaši pēc sporta stundām, kad ir iztērēta enerģija. Vispirms ir jāatrod veselīga alternatīva. Bērni ne vienmēr mājās paēd brokastis, tā ir arī sociāla problēma, manuprāt, visā Latvijā. Piemēram, žāvēti augļi un rieksti ir dārgi, un ne visi tos var atļauties nopirkt. Iespaido arī ēšanas tradīcijas.

Projekta tēmas par pārtiku un atbildīgu ēšanu cenšamies integrēt visa gada garumā. 10. februārī vecāko klašu skolēni dosies uz Ziemeļvidzemes reģionālo sadzīves atkritumu apstrādes un noglabāšanas poligonu „Daibe”, bet sākumskolas skolēni iepazīs zaļos dārzeņus – sēs pupas, zirņus un vēros, kā tie dīgst; tās būs izzinošas nodarbības, saistītas ar dabaszinībām.”

D. Rudzīte atzīst – bērni jau veiktajos pētījumos ir secinājuši, ka ģimenē ēd arvien veselīgāk: „Mūsu mazpilsētā procentuāli vairāk gatavo mājās, nelieto pusfabrikātus, bet cenšas izvēlēties kvalitatīvu, pašu audzētu produkciju. Pārtikas atkritumi mājāsaimniecībās nav lieli, jo netiek veikti lieli pirkumi. Iespējams, pozitīvās tendences ierosina bērni, arī skolas ēdnīcā domā par šiem priekšlikumiem. Tomēr bērni, piemēram, labprātāk ēd atsevišķi burkānus, nevis sarīvētus dārzeņus ar piedevām. Visi kopā cenšamies izglototies, sekot aktivitātēm un domāt arī globālā kontekstā – saistībā ar klimata pārmaiņām.”

Šogad uzmanība sportam

J. Čakstes Liepājas 10. vidusskolas direktore audzināšanas darbā **Selga Veita** stāsta, ka šogad projektu nedēļa norisināsies no 9. līdz 12. februārim: „Projektu izstrādē iesaistās 5.–7. klašu skolēni, bet vecāko klašu audzēkņi izstrādā zinātniski pētnieciskos darbus. Ir projekta galvenā tēma, un klašu audzinātāji izdomā apakštēmas, mērķi un plānojumu pa dienām. Ceturtajā dienā notiek projektu prezentācijas, kuras vērtē arī skolēnu pārvaldes pārstāvji. Esam izveidojuši vērtējuma kritērijus, un tiek iegūti punkti, piemēram, par izmantotajiem informācijas avotiem, noformējumu, pasniegšanas veidu, atliekumiem. Katra klase iesniedz arī pašvērtējumu. Punkti tiek summēti tabulā, un uzvarētāji iegūst saldo balvu, pārējie – atzinības diplomus.

Šā gada tēma ir „Liepāja – Eiropas sporta pilsēta 2016”, tāpēc ka, izvērtējot Liepājas sporta

“ Ja sāk salīdzināt ar citu, tad var saņemt pretī tikai negatīvas emocijas, tādēļ nedrīkst salīdzināt klasesbiedrus, brāļus un māšas, ko nereti dara gan skolotāji, gan vecāki.

infrastruktūru, pieejamo sporta pasākumu klāstu, pieredzi un sabiedrības iesaisti veselīga dzīvesveida popularizēšanā, Eiropas Sporta pilsētu asociācija (ESPA) Liepājai ir piešķirusi titulu „Eiropas sporta pilsēta 2016”. Liepāja ir pirmā un pagaidām vienīgā Baltijas reģiona pilsēta, kas ir saņēmusi tik augstu novērtējumu.

Kāda no klasēm pētīs veselīgu dzīvesveidu, bet, tā kā šoruden skola svin 40 gadu jubileju, noteikti būs skolēni, kas vāks materiālus par skolas absolventiem – viņu vidū ir ļoti daudzi sportisti, piemēram, mūsu skolu ir absolvējuši futbolisti Māris Verpakovskis, brāļi Jānis un Dāvis Ikaunieki, Kristaps Grebis, valsts čempions motorsportā Arturs Brolītis, hokejisti Haralds Neimanis, Kārlis Ozoliņš, tenisisti Adrians Žguns, Karīna Ledāja, basketbolisti Elvis Šukters un daudzi citi.”

S. Veita uzskata, ka sportiskā gara veicināšanā liels ir sporta skolotāju nopelns – viņi paši ir izcili basketbolisti, tenisa treneri, sporta deju dejotāji. ■

Rīgā pilnveidos skolu tīklu un atbalstīs pedagogu profesionālo izaugsmi

IK DAIGA KĻANSKA

Rīgas domes (RD) izglītības, kultūras un sporta komitejas sēdē 4. februārī izglītības, kultūras un sporta departamenta (IKSD) vadītājs Guntis Helmanis deputātus informēja par iepriekšējā gadā paveikto, ievērojot Rīgas attīstības programmas 2014.–2020. gadam rīcības virzienus.

Pilnveido bērnu darzu un skolu tīklu

Virzienā „Kvalitatīva un mūsdienīga izglītība” par prioritāti ir noteikta vispārējās izglītības pieejamība atbilstīgi sabiedrības vajadzībām, vidējās izglītības kvalitātes paaugstināšana, kvalitatīvas interešu un profesionālās ievirzes izglītības nodrošināšana un racionāla resursu izmantošana.

Pērn papildus tika atvērtas 11 grupas 220 bērniem Rīgas 244. pirmsskolas izglītības iestādes filiālē Marsa gatvē 16. Lai nodrošinātu bērnus ar vietām bērnu darzā, RD IKSD ir noslēdzis sadarbības līgumus ar 127 privātajām izglītības iestādēm, turklāt 16 no tām izglītības pakalpojumu sniedz ārpus Rīgas. Līdz 2015. gada beigām pirmsskolas izglītības programmu pie privāta pakalpojuma sniedzēja apguva 4853 bērni un aptuveni 100 bērnu pakalpojumu saņēma ārpus Rīgas esošajās iestādēs.

Pērn turpinājās Rīgas pilsētas skolu tīkla pilnveide. Tika reorganizēta Rīgas 24. pamatskola un Rīgas 32. vidusskola, izveidojot jaunu skolu – Rīgas Austrumu vidusskolu, kura 2016. gada rudenī, pēc remontdarbu pabeigšanas, turpinās darbību bijušās Rīgas 32. vidusskolas ēkā Viļānu ielā 13. Pilnveidojot skolu tīklu, tika īstenots Rīgas 68. vidusskolas likvidācijas process, skolas izglītības programmas turpinot realizēt Rīgas 34. vidusskolā. Reizē ar šo procesu tika nodrošināta ēkas Vircavas ielā 7 nodošana Rīgas 34. vidusskolai, kura 2015./2016. mācību gadā darbu turpina divās ēkās Vircavas ielā 7 un Kandavas ielā 4. Renovējot skolas ēku Krišjāņa Barona ielā 116, tika likvidēta otrā mācību maiņa Rīgas Centra humanitārajā vidusskolā. Renovētajās telpās mācās šīs skolas 1. un 2. klases skolēni.

Skolotājiem iespējas pilnveidot savu profesionālo kvalifikāciju

Lai nodrošinātu kvalitatīvu un mūsdienīgu izglītību Rīgas skolās, svarīga loma ir pedagogu profesionālajai kvalifikācijai.

Pērn plašas iespējas profesionāli pilnveidoties bija pirmsskolas pedagogiem. Atbilstīgi pirmsskolas izglītības iestāžu darbinieku izteiktajai iniciatīvai, izveidojās radošās darba grupas vai darbnīcas, kuru aktivitātēs iekļāvās daudzi pirmsskolu pedagogi. Interesantākos labās prakses prezentācijas materiālus ir plānots iekļaut arī 2017. gada pirmsskolas izglītības iestāžu pedagogu konferences darba kārtībā. Gatavojoties šai konferencē, labā prakse un pieredze tiek pētīta un apkopota šādās radošajās mērķgrupās: „Par pētniecisko darbību bērnu izziņas intereses motivācijā pirmsskolā”; „Par sadarbības veicināšanu ar izglītojamo vecākiem”; „Par mazākumtautību izglītojamo ģimeņu integrāciju Latvijas sabiedrībā un latviešu valodas kā otras valodas apguvi”; „Par pedagoga pedagoģisko prasmju pilnveidi”; „Par sadarbību ar skolu”.

Arī skolotāju palīgiem tika nodrošināti kursi, ko piedāvāja Rīgas izglītības un informatīvi metodiskais centrs (RIIMC). Kursos skolotāju palīgi ieguva zināšanas bērnu tiesību jautājumos, kā arī saņēma praktiskus padomus, kā veiksmīgi sadarbīties ar pirmsskolas vecuma bērnu, sniedzot atbalstu pedagogam.

Lai motivētu pedagogus un pirmsskolas izglītības iestāžu darbiniekus kvalitatīva izglītības procesa nodrošināšanai Rīgas bērnu darzos, tika organizēts pasākums pirmsskolas izglītības iestāžu darbiniekiem, kuri saņēma balvu vairākās nominācijās, un tika pasniegta Martas Rinkas balva „Mūžs vēltīts bērniem”.

Šogad RIIMC trešdaļu profesionālās pilnveides pasākumu plāno organizēt Rīgas pirmsskolas izglītības iestāžu pedagogiem, turklāt centrs plāno sniegt zināšanas ne tikai Rīgas izglītības iestāžu pedagogiem, bet arī tehniskajiem darbiniekiem bērnu tiesību aizsardzības jautājumos.

Pedagoga darba kvalitātes vērtējums ir gan skolēnu un viņu vecāku, gan kolēģu un skolas vadības atzinums, tāpēc IKSD ik gadu organizē Rīgas labāko pedagogu sumināšanu. Pērn apritēja 20 gadu, kopš Rīgas pašvaldība pasniedz balvu „Zelta pildspalva” labākajiem skolotājiem un balvu „Zelta stipendija” izcilākajiem skolu absolventiem. Sagaidot balvas pasniegšanas jubileju, departaments izdeva grāmatu „Rīgas zelta skolotāji 1995–2015”, kurā ir apkopota informācija par balvas saņēmējiem. Šāda grāmata tika veidota pirmo reizi vēsturē. Reizē ar grā-

matu departaments sagatavoja arī filmu „Zelta pildspalvai – 20” – retrospektīvu materiālu par balvu.

Pilnveidojot pedagogu profesionālo kvalifikāciju, nozīmīgs darbs tiek ieguldīts skolotāju tālākizglītības nodrošināšanā, ko īsteno RIIMC. Dažādos profesionālās pilnveides pasākumos –ursos, semināros, meistarklasēs, supervīzijās, forumos, konferencēs u. c. – pērn piedalījās 14 502 pedagogi. Dažādas profesionālās kompetences pilnveides aktivitātes un atbalsts tika piedāvāts mācību priekšmetu skolotājiem, izglītības iestāžu vadītājiem un skolas administrācijai, pirmsskolu skolotājiem un skolotāju palīgiem, klašu audzinātājiem, mācības skolotājiem, internāta audzinātājiem, speciālo skolu skolotājiem, par karjeras jautājumiem atbildīgajiem pedagogiem, jauniešiem, nesen darbu uzsākušajiem skolotājiem, izglītības psihologiem un kultūras iestāžu darbiniekiem.

Pērn RIIMC īstenoja 720 izglītības programmu, no tām 607 programmas bija adresētas pedagogu auditorijai, trīs kursu programmas – kultūras un mākslas iestāžu darbiniekiem, bet 13 kursu programmas vēlējās iegādāties citas Latvijas pašvaldības savu novadu pedagogu izglītošanai.

Pērn viena no skolu pedagogu prioritātēm bija lasītprasmes izkopšana visu vecumposmu skolēniem visos mācību priekšmetos, tādēļ RIIMC īstenoja 34 kursu programmas, semināru nodarbības, kā arī vienu metodisko pēcpusdienu un praktisko konferenci.

Prioritāra aktivitāte pedagogu profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanā bija arī mācību procesa dažādošana, lai veicinātu skolēnu izziņas prasmi, radošumu, izpratni un ieinteresētību. Organizētajosursos kursos pedagogi mācījās un dalījās pieredzē par to, kā darbā izmantot tādas praktiskās mācību metodes kā eksperiments, lomu spēles, situāciju modelēšana, mācīšanās ārpus klases. RIIMC projektā „Izglītība izaugsmei” skolotāji piedalījās konkursā „Radi. Rādi. Redzi”, kurā 64 semināra nodarbībās 87 dažādu mācību priekšmetu pedagogi demonstrēja savu pieredzi praktiski pētniecisko metožu izmantošanā kādas tēmas apguvei.

Pedagogu profesionalitātes veicināšanā tiek respektēts arī pašu skolotāju pieprasījums – un 2015. gadā 104 kursu programmas tika īstenotas bērnu tiesību aizsardzības jomā. Tas rāda, ka konkrētā tēma ir prioritāte ne tikai pašvaldības, bet

FOTO: Andris Bērziņš

RD izglītības, kultūras un sporta komitejas 4. februāra sēdē Rīgas IKSD vadītājs Guntis Helmanis deputātus informēja par iepriekšējā gadā paveikto un šāgada iecerēm.

arī valsts līmenī. Veicinot pedagogu izpratni par veselības un cilvēkdrosības jautājumiem, kā arī atbildīgu attieksmi un rīcību ikdienas situācijās, tika īstenotas 69 dažādas kursu un trīs semināru programmas.

Lai motivētu izglītības iestāžu darbiniekus paaugstināt profesionālo kvalifikāciju, RIIMC pērn īstenoja ne tikai kursu programmas, bet arī citas darba formas, tādas kā forumi, izbraukuma semināri, konferences, mācību ekskursijas. Taču to realizēšana ir apjomīgs darbs, tam ir nepieciešami ārējie resursi un uzkrāta pieredze. Pilnīgi jauna darba forma bija RIIMC organizētā veselības diena skolotājiem „Vesels skolotājs, vesels skolēns”, kas guva lielu atsaucību pedagogu vidū.

Skolēni gūst panākumus starptautiskos pasākumos

Skolēnu un jauniešu dalībai 108 pasākumos, kur viņi varēja apliecināt savas zināšanas, prasmes un talantus, pērn tika ieguldīti 103 340 eiro. Skolēni piedalījās 43 vispārīgizglītojošo skolu un pirmsskolu sporta, zināšanu pārbaudes un citos pasākumos, kur ieguva 23 pirmās, 28 otrās un 21 trešo vietu; 29 interešu izglītības pasākumos, iegūstot 43 pirmās, 17 otrās, 19 trešās vietas, vienu I pakāpes diplomu (dambretiste Jeļena Česnokova trešo reizi pēc kārtas kļuva par Eiropas čempioni); 18 sporta sacensībās tika iegūtas septiņas pirmās, divas otrās un trīs trešās vietas. 11 mūzikas un mākslas skolu pasākumos skolēni ieguva vienu zelta diplomu, vienu I pakāpes prēmiju, divas pirmās un divas trešās vietas. Piedaloties sešos amatieru kolektīvu pasākumos, tika iegūta viena balva „Grand Prix”.

Pērn notikušajos XI Latvijas

Skolu jaunatnes dziesmu un deju svētkos Rīgu pārstāvēja 302 kolektīvi, kas ir vairāk nekā visās Latvijas lielajās pilsētās kopā.

Rīgas pilsētas skolēnu zinātniskajai konferencē vērtēšanai tika iesniegti 345 zinātniski pētnieciskie darbi no 54 Rīgas skolām. Darbs tika organizēts 26 sekcijās, darbus klātienē aizstāvēja 275 skolēni. Uz valsts skolēnu zinātnisko konferenci izvirzīja 134 skolēnu zinātniskos darbus. Valsts konferencē Rīgas skolēni ieguva 50 godalgotu vietu.

Galvenie pasākumi un aktivitātes 2016. gadā

Arī šogad Rīgā tiks pilnveidots vispārējās izglītības iestāžu tīkls, izvērtētas pirmsskolas izglītības pakalpojuma nodrošināšanas iespējas un sadarbībā ar privātajām izglītības iestādēm sekmēta daudzveidīga piedāvājuma pieejamība. Pašvaldība sniegs atbalstu karjeras izglītības attīstībā un organizēs pasākumus skolēnu karjeras vadības un uzņēmējprasmju attīstīšanai. Tiks gādāts par veselīga uztura nodrošināšanu un ēdināšanas pakalpojuma kvalitātes uzlabošanu vispārējās izglītības iestādēs. Tiks veicināta iekļaujošās izglītības attīstība, izglītojot atbalsta personāla komisijas speciālistus par atbalsta pasākumiem skolēniem un individuālajiem izglītības plāniem. Tiks turpināta visu vecumposmu skolēnu lasītprasmes izkopšana visos mācību priekšmetos, stiprināta digitālā kompetence un attīstīta medijpratība. Ir plānota jaunu profesionālās ievirzes programmu, tajā skaitā 30 V (vidējās izglītības pakāpes), ieviešana Rīgas mūzikas un mākslas skolās. Tiks pilnveidots interešu izglītības piedāvājums speciālās izglītības iestāžu audzēkņiem. ■

„BETT Show 2016”: vai izglītības tehnoloģijās iestājies pārsātinājums?

IK SINTIJA BUHANOVSKA

Apgāda „Zvaigzne ABC” interaktīvo mācību materiālu izstrādes grupas vadītāja

Londona ir viena no tām pasaules pilsētām, kurā atgriešanos gaidu ar īpašu prieku. Jau ikgadēja tradīcija ir Londonu apmeklēt janvārī, kad norisinās izglītības un tehnoloģiju izstāde BETT. Tā vienkopus pulcē tūkstošiem interesentu un savas jomas profesionāļu: tehnoloģiju uzņēmumu pārstāvjus, satura izstrādātājus, izglītības sistēmas ierēdņus, pedagogus, skolēnus un pa kādam ziņkārīgajam. Šogad izstāde, kurā vienlaikus tiek piedāvātas arī dažādas lekcijas un praktiskas nodarbības, norisinās no 20. janvāra līdz 24. janvārim. Kādas pārdomas raisīja „BETT 2016”? Seko subjektīvs vēstījums par pieciem galvenajiem novērojumiem.

Pirmais novērojums.

Pag, un kur visi pazuduši?

Man patīk izstāžu pirmās dienas sākums, kad apmeklētāji kā tādās pusaptrakušas bites nesas pa garajiem izstāžu zāļu gaitenītiem, bet izstāžu organizatori teju vai operdziedātāju balsis cenšas ieviest organizētu haosu, izrikojot apmeklētāju plūsmu. Visi steidz būt pirmie, kas redz jaunāko, labāko, krāsaināko, inovatīvāko. Jā, un nemaz tik ilgi nav jāgaida, lai garāmejojot izdzirdētu sarunājamies citus latviešus. Kad nu pirmais „Ah!” un „Oh!” ir noplacis un ir izstrādāta stratēģija, kā virzīties, lai maksimāli loģiski izietu gar visiem stendiem, sākas ierastā rutīna: pieklājīgas sarunas, ja produkts īsti neinteresē, cenšanās izvairīties no uzmācīgiem bukletu sniedzējiem un ilgāka uzkavēšanās pie ražotājiem, kuru produkti šķiet noderīgi vai interesanti.

Šogad itin drīz sekoja pirmā atklāsme, proti, ja gribi saprast, kādi uzņēmumi vispār izstādē ir pārstāvēti, tad skatiens jāvērs griestu virzienā, jo nosaukumi, lieli saukļi vai reklāmu elementi uzmācās jau iztālēm. Tiesa, šādi stratēģijai bija arī viens labums. Jau pēc neilga izstādē pavadītā laika sapratām, ka tur valda ne tikai haoss stendu izkārtējuma ziņā, bet nav manāmi vairāki tradicionāli lieli spēlētāji, kas BETT ir aktīvi piedalījušies iepriekšējos gados, piemēram, „Sanoma Group” ietilpstošais „Young Digital Planet”, „Samsung” (iepriekš uzkrītoši manāms ar milzīgo „Smart School” stendu un praktiskiem stundu demonstrējumiem), arī „Pearson”. Interesanti, ka tieši BETT laikā, 21. janvārī, presē parādījās ziņa, ka „Pearson”

atlaidīs 4000 darbiniekus jeb 10% no visiem uzņēmumos strādājošajiem, un tas viss seko pēc nesēnā paziņojuma par zīmola modernizāciju. Secinājums ir viens – ja tu (= tavs uzņēmums) nav BETT, tad tevis nav vispār, jo šī tiešām ir vieta, kur pulcējas visi. Tiesa, mēs centāties saskaitīt, cik tad ir jauno uzņēmumu, kas pirmo reizi piedalās BETT, un tā ap 200 pirmziemniekiem arī sanāca.

Domāju, ka tehnoloģiju uzņēmumi, kas gadiem ir centušies ienākt izglītības nozarē, ir vismaz nedaudz apjukusi, jo visbeidzot ir sapratuši, ka šī ir nozare, kas ir gana konservatīva un kurā ne visi risinājumi tiek uzņemti ar sajūsmu (un vai vispār tā vajadzētu?). Iegulditie līdzekļi nav viegli atpelnāmi. Ir nepieciešams ļoti spēcīgs lobījs, lai kāds produkts izvirzītos priekšplānā. Pasaulē ir gana daudz piemēru, kas liecina par neveiksmīgiem centieniem masveidā ieviest tehnoloģijas mācību vidē, un nereti šādus gadījumus pavada arī korupcijas skandāli. Pieļauju, ka lielākie tehnoloģiju uzņēmumi arī jūtas apmulsuši un ietur zināmu pauzi, lai piedāvātu jaunus produktus un risinājumus, vērojot tirgus attīstību un lietotāju paradumu maiņas tendences.

Otrais novērojums.

Produktu sadrumstalotība

Šis novērojums izriet no pirmā, proti, ja ir ļoti daudz mazāku uzņēmumu, tad arī to piedāvātie produkti un risinājumi ir gana nelieli un sadrumstaloti. Pieļauju, ka šis bija viens no iemesliem, kāpēc BETT šogad šķita kā haosa valstība, jo līdzās galdu izstrādātājiem varēja redzēt grīdas projektoru risinājumus vai bezkontakta pusdienu norēķinu sistēmas. Bija daži risinājumu piedāvātāji, kas lika viegli pasmaidīt un nodomāt, vai tiešām dārgu stendu īrē šajā izstādē varētu būt izdevīga, piemēram, veikalu ķēdei, kas aicina skolēnus ekskursijās uz veikalu, bet stendā ir kastēs salikti āboli. Tāpat apšaubu, ka lielu atsaucību guva stends ar dažādām somām vai stends, kur piedāvāja klases iekārtošanas programmu. Var, protams, izmantot arī programmu, kas manas klases 16 solus izkārtos šādi vai tādi, bet, manuprāt, izglītības sistēmā kā tādā ir daudz akūtāku vajadzību.

Trešais novērojums.

Kas tad īsti bija?

Šķiet, ka „BETT 2016” pagāja zem „Google”, „Microsoft” un „Minecraft” karoga. „Google” stends nemainīgi bija apmeklētāju pilns, un brīžiem šķita, ka uz katru cilvēku ar „Google”

FOTO: Sintija Buhanovska

BETT šogad šķita kā haosa valstība, jo līdzās galdu izstrādātājiem varēja redzēt grīdas projektoru risinājumus vai bezkontakta pusdienu norēķinu sistēmas.

FOTO: Sintija Buhanovska

Par „Minecraft in Education” tieši BETT izstādes laikā rakstīja arī ietekmīgais britu laikraksts „The Guardian”, tāpat publicitāte šim projektam bija ievērojama. Jāsaka, ka stends tiešām izskatījās ne tikai iespaidīgi, bet arī gana interesanti.

krekliņu ir vismaz pa vienam interesētājam klausītājam. „Google” stendā varēja gan iepazīt dažādus produktus un pakalpojumus, gan klausīties praktiskas lekcijas, gan piedalīties produktu apmācības nodarbībās. „Microsoft” stendā – arī izmēģināt produktus, kā arī vērot skolēnus darbojamies ar „Minecraft”. Par „Minecraft in Education” tieši BETT izstādes laikā rakstīja arī

ietekmīgais britu laikraksts „The Guardian”, tāpat publicitāte šim projektam bija ievērojama. Jāsaka, ka stends tiešām izskatījās ne tikai iespaidīgi, bet arī gana interesanti.

Pirms vairākiem gadiem, produkta pirmsākumos, „Raspberry Pi” šajā pašā BETT sadarbojās ar tādiem grandiem kā „Cambridge University Press”, lai gūtu pazīstamību, bet šogad šim mazajam

un spriganajam datorīnam itin nemaz nevajadzēja kāda stipro plecu. Arī „Raspberry Pi” stends bija viens no lielākajiem un iespaidīgākajiem. Šajā stendā norisinājās praktiskas nodarbības, kā arī ikviens interesents varēja iepazīt daudzveidīgo „Raspberry Pi” lietojumu. Neliela piezīme: par „Raspberry Pi” kā topa produktu liecina arī tas, ka visās preses tirdzniecības vietās un

FOTO: Sintija Buhanovska

Šoreiz manas simpātijas tika „HBot” robotam. Empātiskie roboti ir viena no jomām, kurai izglītības sistēmā saskatu jēgpilnu lietojumu, īpaši skolēniem ar mācīšanās grūtībām un dažādiem attīstības traucējumiem, taču nedomāju, ka sistēmas ierēdņi to uzskatītu par primāru naudas izlietošanas veidu.

“ Tehnoloģiju uzņēmumi, kas gadiem ir centušies ienākt izglītības nozarē, ir vismaz nedaudz apjukusi, jo visbeidzot ir sapratuši, ka šī ir nozare, kas ir gana konservatīva un kurā ne visi risinājumi tiek uzņemti ar sajūsmu. Ieguldītie līdzekļi nav viegli atpelnāmi.

grāmatniecās ir desmitiem žurnālu un grāmatu dažādiem zināšanu līmeņiem par to, ko tad iesākt, ja esi kritis kārdinājumā un nopircis „Raspberry Pi”.

Kā zināms, tehnoloģiju pasaulē, gluži tāpat kā modē, diētās un autoindustrijā, ir savi hiti, miluļi un veiksmes stāsti. Hmm, vai atceramies tādus „Rovio”, „Angry Birds”, un cik no mums patlaban aktīvi lidina šos piktos putnus? Tālajā 2012. gadā Frankfurtes grāmatu izstādē es biju klāt vēsturiskajā brīdī, kad „Rovio”, „Angry Birds” izstrādātāji, paziņoja par sadarbību ar CERN un jaunu izglītības materiālu veidošanu. Grandiozie plāni nav pilnībā īstenoti, un arī „Rovio” ir atļaiduši simtiem darbinieku. Somijā šai industrijai tuvu stāvošie apgalvo, ka „Rovio” pēdējo pāris gadu laikā ir atļaiduši 600 darbinieku. Lai gan „Rovio” uzskata, ka „mācībām ir jābūt jautrām”,

nevarētu teikt, ka ikdienā dzirdami bieži stāsti par šo resursu izmantošanu mācību vidē. Šis ievads ir kā prelūdijs stāstam par „BETT 2016” novēroto „Apple” stendā, proti, „Apple” konsultanti auklās bija iesējuši Bārbiju, lai demonstrētu kritienu svārstību grafika lietotni. Un tā šī leļļu meiča pavadīja visu dienu, ar galvu karājoties pret zemi, un mēs varam tikai minēt, vai fizikā apgūtos jēdzienus „gravitācija”, „paātrinājums” šādā veidā mēs izprastu labāk.

Tradicionāli mani visvairāk saistīja tā dēvētais iesācēju uzņēmumu stūrītis, kurā dažādi uzņēmumi piedāvāja ieskatīties savos risinājumos. Šoreiz manas simpātijas tika „HBot” robotam, kas ne tikai ar mani sasveicinājās (ha, nu kurš robots gan nemācētu pateikt „Hello, Sintija!”), ne tikai nolasīja „Wikipedia” ierakstu vārdam „ball”, bet arī spēj attēlot emocijas. Empātiskie roboti ir viena no jomām, kurai izglītības sistēmā saskatu jēgpilnu lietojumu, īpaši skolēniem ar mācīšanās grūtībām un dažādiem attīstības traucējumiem, taču nedomāju, ka sistēmas ierēdņi to uzskatītu par primāru naudas izlietošanas veidu.

Ceturtais novērojums. „BETT Arena” lekcijas

BETT tradicionāli ir vieta, kurā iespējams dzirdēt pasaules ievērojamākos izglītības un tehnoloģiju guru (te, piemēram, var pārlasīt manu pagājušā gada lekciju aprakstu: <http://kursors.lv/2015/02/09/bett-2015-londona-ieskats-lekcijas-un-kada-globala-konkursa-pieteikums/>). Šogad lekciju piedāvājums arī lika vilties, un par vispārējo noska-

„Fischertechnik” konstruktori.

FOTO: Sintija Buhanovska

FOTO: Sintija Buhanovska

Arī bumbroboti piesaistīja izstādes apmeklētāju interesi.

ņojumu un ieinteresētību liecināja vien tas, ka nevienā, pilnīgi nevienā lekcijā nenācās spraukties arēnā, lai tupētu uz grīdas, kā tas ir bijis iepriekšējos gados. Iespējams, ka visgaidītākais runātājs bija Salmans Hāns (Salman Khan), taču viņa piecminūtes videoruna nesniedza cerēto.

„Excited” un „excitement” bija vārdi, kas bira no katra runātāja mutes, taču tas arī bija viss, jo šogad pietrūka motivējošu, iedvesmojošu personību, kas zālē sēdošajiem sniegtu ko vairāk nekā bieži dzirdētās frāzes „lietotājiem ir jāpatiek tehnoloģijām, ko viņi izmanto” (nu kā gan citādi!), „jābeidz klausīties digitālajās fejas, kas sola tūlītējus uzlabojumus izglītībā, ieviešot tehnoloģijas” (protams, visiem taču ir saprotams, ka tehnoloģijas pašas par sevi neko nemainīs!) vai „ja mammas būs ieinteresētas zinātnes priekšmetos, tad arī bērņus interesēs zinātne” (ak, mī un žē, šī dzimumu stereotipu būšana!).

Pieticīgi aplausi, runātājiem noejot no skatuves, izteica zālē sēdošo vienprātību.

Piektais novērojums. Ko cerēju ieraudzīt, bet neredzēju?

Gatavojoties braucienam un pārdomājot pēdējo gadu izstādē redzētās tendences, es cerēju ieraudzīt jaunus virtuālās realitātes izmantošanas piemērus. Tiesa, gudrās brilles bija hits jau pirms diviem gadiem, bet šogad bija nemanāms. Tradicionāli pēdējos gados BETT hallē ir jāuzmanās, lai neuzkāptu kādam robotam, kas šķiet skrienam zem apmeklētāju kājām. Tad nu šogad roboti salīdzinoši bija vien dažos stendos, un vienīgais robots, kuru grasījos samīt, bija „Raspberry Pi” stendā. Vēl es cerēju ieraudzīt kādus dronus (bija tikai viens vientuļais), kā arī kaut ko no valkājamo tehnoloģiju apcirņiem.

Iespējams, ka šo cerību nepie-

pildīšanās ir tiešā saistībā ar raksta sākumā izteikto pieņēmumu par visas industrijas apjukumu. Manuprāt, ir daudz vienkāršāk radīt produktus, kas paredzēti plašam lietotāju masām un neprasa īpaši sagatavotus lietotājus. Mācību vide tomēr ir ļoti reglamentēta un standartizēta, tajā ir salīdzinoši grūti iziet no rāmjiem. Tehnoloģijas neapšaubāmi var dažādot mācību stundas, taču tās pieprasa zinošu lietotāju, turklāt nekur nav teikts, ka mūsdienu skolēns labāk apgūtu skolas apkārtnes zīmēšanu noteiktā mērogā, izmantojot drona sniegtos datus, nevis paša pastaigu un mērījumus. Tikai laiks rādīs, kādi tehnoloģiju risinājumi un cik lielā mērā būs saistoši izglītības sistēmai. Pašlaik man šķiet, ka tehnoloģijas ir pārsātinājušas izglītības sistēmu un apjukumā isti nesaprot, kas ir *the next big thing*. ■

Pārpublicēts no *kursors.lv*.

Sekmīgas pārmaiņas sākas no vidus:

FOTO: Andris Bērziņš

„Darot un domājot ir jāredz sakarības, nevis kaut kas jāiekaļ,” uzsver „Lielvārda” kompetences centra vadītājs Andris Gribusts.

IK DAIGA KĻANSKA

Londonā 20.–23. janvārī notika izglītības un tehnoloģiju izstāde „BETT Show”, savukārt no 17. janvāra līdz 20. janvārim Pasaules izglītības forumā pulcējās izglītības ministri, viņu padomnieki, pārstāvēt 80 % pasaules iedzīvotāju, lai diskutētu par nākotnes izglītības politiku. Tiesa, Latvijas valsts oficiālā delegācija šajā forumā nepiedalījās, taču tajā piedalījās un aktīvi diskutēja izglītības uzņēmuma „Lielvārds” valdes priekšsēdētājs **Aivars Gribusts** un kompetences centra vadītājs **Andris Gribusts**. Viņi tad arī dalās savos vērojumos un būtiskākajās atziņās, kas tika gūtas Londonā. Viena no tām – pārmaiņu avots ir vidū, tie ir skolu direktori līderi, skolas komanda, vecāku atbalsts. Pārmaiņas būs mazāk sekmīgas, ja tās būs iecerētas valstiski vai kā globālas formas.

Ar ko zīmīga ir šogad notikusi izglītības un tehnoloģiju izstāde „BETT Show” Londonā?

Andris: Šogad uz izglītības un tehnoloģiju izstādi „BETT Show” Londonā braucam jau desmito gadu. Vienlaikus ar izstādi notiek arī daudz dažādu konferenču un semināru, jo Londonā ierodas izglītības jomas pārstāvji no visas pasaules. Mums tā ir arī tikšanās ar partneriem – Lielbritānijas izglītības tehnoloģiju uzņēmumiem, piemēram, ar interaktīvo tehnoloģiju izstrādātāju „Promethean” sadarbojamies jau kopš 2006. gada, kad interaktīvās tāfeles skolām vēl šķita nesasniedzams sapnis. Pēdējos gados mūsu interesi piesaista tie-

“ Skolotājs ir līderis klasē, bet viņa loma ir būt aktivizētājam, virziena rādītājam un nebūt ne perfektākajam darbā ar tehnoloģijām, tāpēc ka tas var būt jebkurš no skolēniem.

ši programmatūras risinājumi, kas atbalsta skolotājus, palīdz organizēt stundas darbu, uzdot uzdevumus un veikt aktivitātes. Izstādē plaši eksponēti bija portatīvo un mobilo ierīču uzlādes aprīkojums, 3D printeri, kas sevi piesaka arī mācību procesā. Mūsu galvenais mērķis ir izprast jaunākās tendences, jo Lielbritānija izglītības tehnoloģijās tomēr apsteidz visus – 97 % klašu skolotāju ir nodrošināti ar interaktīvajām tāfelēm, pašlaik jau notiek atjaunošana, pārejot uz jaunākām tehnoloģijām – interaktīvajiem ekrāniem.

Aivars: Tāpēc šā gada izstādē projektori un interaktīvās tāfeles bija liels retums. Izstāde „BETT Show” pēdējos gadus arvien vairāk tiek orientēta uz Lielbritānijas izglītības iestādēm, un to, kas viņiem vairs nav aktuāli, vairs neredzam. Savukārt Latvijā tikai apmēram 30 % klašu ir aprīkotas ar tādu vai citādu interaktīvo risinājumu. Tātad noteikti ir un vēl būs skolu interese gan par jaunākajiem ekonomisko interaktīvo tāfeļu risinājumiem, gan par rītdienas klases interaktīvās vizua-

lizācijas rīku – aktīvajiem paneļiem. Ir svarīgi, lai rīks ir pakļauts mācību procesam un skolotājs skaidri saprot, kādas ir interaktīva ekrāna priekšrocības un iespējas skolēnu iesaistei aktīvā mācību stundā. Lekcijas metodei droši vien pietiek arī ar projektoru vai, iespējams, vispār var iztikt bez tehnoloģijām. Un tad mēs dzirdam skolotāju palīgā saucienus: „Ko man darīt? Viņi neklausās, ko es stāstu! Skatās tik telefonos zem sola, raksta viens otram izziņas!” Tā ir globāla problēma, par ko dzirdam, piedaloties starptautiskos semināros un konferencēs. Aktualitāte visā pasaulē ir motivēt skolēnus mācīties, panākt, lai vēlme mācīties kļūst pašsaprotama. Ir secināts, ka lekcijas veida stundas to nestimulē, tādēļ ir nepieciešamas interaktīvākas mācību metodes un atbilstīgi izglītības tehnoloģiju risinājumi.

Ko Latvijas skolotāji ir atzinuši par visefektīvāko tehnoloģiju risinājumu?

Andris: Mūsu organizēto kursu laikā novērojam, ka katram skolotājam ir atšķirīgs līmenis un izpratne par iespējamo tehnoloģiju lietojumu mācību stundās. Citam šķiet, ka stāstījums ir galvenā daļa un tehnoloģijas palīdz uzdevumu izpildē, cits ir izpratis, ka ir vairāk jāliek darīt pašiem skolēniem, izmantojot ierīces, kas jau ir pieejamas.

Aivars: Pasaulē tiek domāts par to, lai skolēni tehnoloģijas izmantotu mācībām. Latvijā ir jātiek valā no pieņēmuma, ka skolotājam ir jāveido stundas tā, lai tās ir interesantas. Manuprāt, skolotājam ir jāveido stundas, kurās notiek intensīvs mācību process – un tas ne vienmēr ir interesants.

Kā apvienot – lai mācīšanās būtu aizraujoša un vienlaikus izglītojoša?

Aivars: Interesantums var būt kā āķis lūpā, lai uzsāktu, bet mērķiem ir jābūt daudz augstākiem. Prezentācijās par mūsdienu mācību klasi sapratu, ka ir jānotiek telpas, tehnoloģiju un pedagogijas savstarpējās mijiedarbības maiņai, t. i., nevis skolotājs nosvīst, stāstot un uzburot kādu ainu, bet nosvīst skolēni, pildot uzdevumus, strādājot grupās. Latvijas skolotāji arvien vairāk pie mums mēģina rast atbildes, kā panākt to, ka vairāk strādā paši skolēni. Skolotājs ir līderis klasē, bet viņa loma ir būt aktivizētājam, virziena rādītājam un nebūt ne perfektākajam darbā ar tehnoloģijām, tāpēc ka tas var būt jebkurš no skolēniem.

Vēl viena jaunākā tendence – arvien mazāk varēsīm definēt, kāds ir uzdevums un kā tas ir jāpilda, bet ir jāpāriet uz to, ka atbildi KĀ meklē un risina skolēni paši. Piemēram, ja uzdod uzde-

vumu un skaidro, kā to var atrisināt, izmantojot konkrētu aplikāciju, tad tas ir zināms strupceļš, jo uzdevumu var atrisināt ar vairākām un dažādām aplikācijām. Ja skolēni izmanto tehnoloģijas mācībās, tad panākam, ka viņi paši atrod, kur un kā rakstīt piezīmes: vai rakstīs ar roku uz papīra un pēc tam nofotografēs, lai piezīmes saglabātos digitāli, vai izmantos teksta apstrādes programmu, vai vispirms pārrunās mutiski un pēc tam grupās rakstīs ziņojumus, kuru sagatavošanas laikā viens no otra būs kaut ko iemācījušies.

Andris: Atbilde var būt prezentācija, dziesma vai nofilmēts video. Tādā veidā attīstās radošums, veidojas pašiniciatīva.

Aivars: Veidojas izpratne par to, ko un kāpēc mācāties, kāds būs mans nākamais mācīšanās izaicinājums. Tas ir ceļš no virspusējas skolas laika pavadīšanas uz dziļmācīšanos. Ir jāsāk soli pa solim sākumskolā un īpaši jāpievērš uzmanība 5.–7. klašu posmā, kad visbiežāk sāk zaudēt interese. Uzdevums ir grūts un sarežģīts, taču varam sevi mierināt, ka tā nav tikai Latvijas, bet globāla problēma. Tādēļ arī ir jābūt klāt pasaules izglītības forumos, kur varam ne tikai meklēt atbildes citu pieredzē, bet arī nākt ar savām idejām par mācīšanās prasmju attīstību. Skumji, ka Londonas 2016. gada Pasaules izglītības forumā nepiedalījās neviens Latvijas valsts amatpersona. Politikiem ir jāaudzod jautājums, kādā veidā viņi, nepiedaloties šādos starptautiskos pasākumos, plāno nodrošināt mūsu izglītības nozares ilgtspējīgu attīstību.

“ Latvijā ir jātiek valā no pieņēmuma, ka skolotājam ir jāveido stundas tā, lai tās ir interesantas. Skolotājam ir jāveido stundas, kurās notiek intensīvs mācību process – un tas ne vienmēr ir interesants.

Andris: Salīdzinājumam: pasaules līmenī par ekonomiku spriež Davosā, bet notiekošais Londonā ir līdzīgs starptautiskos forums izglītībā, tādēļ Izglītības un zinātnes ministrijas amatpersonām šajā forumā vajadzētu piedalīties. Lietuvu pārstāvēja sešu cilvēku delegācija ar izglītības un zinātnes ministri priekšgalā. Latvijai ir jābūt aktīvai šo

“ Aktualitāte visā pasaulē ir motivēt skolēnus mācīties, panākt, lai vēlme mācīties kļūst pašsaprotama. Ir secināts, ka lekcijas veida stundas to nestimulē, tādēļ ir nepieciešamas interaktīvākas mācību metodes un atbilstīgi izglītības tehnoloģiju risinājumi.

debašu dalībnieci gan jautājumos par to, kā veidot prasmju mācīties, gan pieredzē par tehnoloģiju lietojumu, paveikto dabaszinātņu izglītības jomā.

Aivars: Debatēs par mācību saturu arvien vairāk dzirdējam jautājumu, vai pašreizējā mācību priekšmetu struktūra ir pietiekami labs pamats tālākai nākamo paaudžu attīstībai. Izskanēja viedoklis, ka tai vajadzētu būt pakārtotai UNESCO pērn definētajiem ilgtspējīgas attīstības mērķiem. Atceros profesora Mārča Auziņa savulaik teikto, ka nav tik svarīgi, ar kādu zināšanu bagāžu atnāk topošais students, bet gan tas, vai un cik viņš ir gatavs mācīties. Ir svarīgi, kā kompetencēs balstītajā izglītības saturā spēsim salāgot apgūstamā mācību priekšmeta obligāto saturu ar prasmju veidošanu. Pēc redzētā un dzirdētā Lielbritānijā varu secināt, ka satura apjoms ir jāsamazina, jo jāmacās ir visu mūžu, bet – galvenais – ir jāsaprot, kuras ir pamatprasmes reķināšanā, lasīšanā, rakstīšanā, klausīšanās jomā, runāšanā, un nav jāpazaudē galvenā prasme – mācīties visa mūža garumā. Un to var iemācīties tikai darot, nevis lekcijā, tāpēc nav svarīgi, vai fizikā paspēs iziet cauri visiem gadsimtiem, vai apgūs atsevišķus elementus par vielu uzbūvi, kas būs pamats tālākattīstībai.

Varbūt jau tagad, veidojot jaunu, kompetencēs balstītu vispārējās izglītības saturu, lietderīgāk būtu radīt starpdisciplināru saturu?

Aivars: Piekritu, ka varam mēģināt. Vienlaikus tomēr apzināsimies, ka ideālu mācību saturu varam izveidot, tikai pakāpeniski attīstot, pilnveidojot laika gaitā un nemēģinot sasniegt fundamentālu pilnību rīt uz brokastīm. Mainīt domāšanu, būt brīvam no pieņēmumiem un tradīcijām, veicināt skolotāju iesa-

no skolu līderiem un viņu komandām

FOTO: Andris Bērziņš

Izglītības uzņēmuma „Lielvārds” valdes priekšsēdētājs Aivars Gribusts uzskata, ka ir jācenšas, lai obligātais mācību priekšmetu saturs nav tik ļoti definēts, bet vērstu uz aktivitātēm.

tīšanos un autonomiju. Censties, lai obligātais mācību priekšmetu saturs nav tik ļoti definēts, bet vērstu uz aktivitātēm.

Andris: Pēc dzirdētā un redzētā, kā arī pētījumos ir pierādījies, ka viens ir tas, ko varam definēt, uzrakstīt, taču otrs – cik mērķtiecīgi tiek veidota kultūra, piemēram, ir teiciens: kultūra apēd stratēģiju brokastīs. Savās mācībās skolu vadītājus mūdiņam veidot skolu kultūru. Ir jā sākas ar to, ka ir jānojauc robežas, lai skolotāji sāktu vairāk runāt savstarpēji, piemēram, fizikā ar ģeogrāfu, vizuālās mākslas skolotāju u. tml.

Liela nozīme ir sadarbībai ar vecākiem, sabiedrības atbalstam un arvien lielākai skolēnu iesaistei lēmumu pieņemšanā. Skolu līderiem atgādinām tieši šo aspektu – skolēnu viedokļos ir jāieklausās! Bieži ar tiem nerēķinās, bet viņi taču ir procesa dalībnieki.

Aivars: Britu skolās redzējam, ka klasē ir vairāki pieaugušie, skolotāji labprāt strādā kopā ar palīgiem, tas neapšaubāmi tikai palīdz darbā. Dabaszinībās, eksaktajos priekšmetos, kur skolēniem ir daudz jādarbojas praktiski, tāpat matemātikā nodarbībās ir nepieciešams vairāk

par vienu pieaugušo, tādēļ darbs būtu jāorganizē citādi un skolotāju nebūtu par daudz.

25. un 26. janvārī piedalījāmies arī nozīmīgajā izglītības ekspertu forumā „Visible Learning World Conference”. Šī bija unikāla iespēja iepazīt profesora Džona Hatija (*John Hattie*) un viņa komandas 25 gadu gaitā veikto pētījumus un pieredzi projektā „Visible Learning”, ko varētu tulkot kā ‘redzama (uzskatāma, pārliciecināma) mācīšanās’. Meklējot pierādījumus, kuras no skolu ikdienas norisēm, mācību procesa aktivitātēm patiesi atstāj iespaidu uz skolēnu sasniegumiem, ir secināts, ka visbūtiskākā loma ir skolēnu spējai sevi novērtēt un izvīzēt nākamās mācības.

Andris: Ticu, ka soli pa solim to var izdarīt, vispirms veidojot kopīgu izpratni, kāpēc mācāmies. To var panākt caur pozitīvas mācību vides veidošanu, mācoties no kļūdām.

Aivars: No Dž. Hati idejām, manuprāt, ir kas aizgūstams, un ir jādomā, kā panākt sabiedrībā, skolotājos, skolēnos mērķtiecību, vēlmi nepārtraukti mācīties, tāpat kā panākt mācību procesu, kas to veicina, kā panākt, ka viens otram palīdz, sadarbojas, cenšas kopīgi risināt. Kā konferencē atzina profesors Andijs Hārgreivss (*Andy Hargreaves*), sekmīgas pārmaiņas sākas no vidus: izglītībā tie ir skolu līderi – direktori un viņu komandas – skolotāji, skolēni un vecāki. Pārmaiņas nebūs sekmīgas, ja tās mēģināsim realizēt no augšas uz leju – vienalga, valstiski vai globāli. Arī Latvijas izglītības nozares stiprums ir skolu līderi, un mūsu visu uzdevums ir stiprināt šo posmu, palīdzēt skolu kolektīviem definēt barjeras, administratīvos ierobežojumus, kas traucē pārmaiņu ieceres realizēt dzīvē.

Pēc redzētā un dzirdētā Lielbritānijā varu secināt, ka satura apjoms ir jāsamazina, jo jāmācās ir visu mūžu, bet – galvenais – ir jāsaprot, kuras ir pamatprasmes rēķināšanā, lasīšanā, rakstīšanā, klausīšanās jomā, runāšanā, un nav jāpazaudē galvenā prasme – mācīties visa mūža garumā.

Andris: Skolotāji jau izjūt, ka pārmaiņas ir nepieciešamas, bieži trūkst kopīgas sarunas.

Diemžēl skolu reorganizācijas process veicina negatīvu tendenci – kolēģi tiek sanaidoti, vienā pilsētā dzīvojot, pat vairs nesveicinās, tādēļ ir grūti iedomāties, kā viņi sēdīs pie viena galda, lai vienotos par kopīgu stratēģiju.

Aivars: Tas jau ir jautājums par konkurenci un sadarbību dažādos līmeņos, sākot ar skolēniem klasē, kad galvenais ir būt nevis vislabākajam, bet palīdzēt otram, jo, mācot otru, daudz iemācīšos arī pats. Tā ir jauna kultūra, uz ko ir jāvirzās arī mūsu sabiedrībai.

Andris: Nepārprotami skolotājs ir un paliek galvenais, no viņa būs atkarīgs tas, kā tiek veidota mācību vide, uz kādiem principiem notiek savstarpējā uzticēšanās, jo no tās ir atkarīgs pārmaiņu ātrums.

Aivars: Starptautiskajā forumā kā viena no būtiskākajām atziņām izskanēja doma, ka skolas vadītājam ir jābūt līderim nevis saimnieciskajos jautājumos, bet tieši izglītības līderim un saimniecisko jautājumu kārtošanu var uzticēt kādam citam. Latvijā daudzi piemēri liecina, ka tur arī veiksmē slēpjas. Liela nozīme ir sadarbībai ar vecākiem, sabiedrības atbalstam un arvien lielākai skolēnu iesaistei lēmumu pieņemšanā. Skolu līderiem atgādinām tieši šo aspektu – skolēnu viedokļos ir jāieklausās! Bieži ar tiem nerēķinās, bet viņi taču ir procesa dalībnieki.

Andris: Ja skolēns spēj pastāstīt, ko un kāpēc viņš dara stundā klasē, tad viņš apzinās mērķi.

Aivars: Tad vērtējuma maiņa no 4 uz 6 ballēm neko ne-

izsaka, bet ir būtiski, vai varu atrisināt matemātikas vienādojumu un – nākamā pakāpe – izmantoju to fizikā vai pats izveidoju formulu. Tie ir soļi, kā mēra progresu.

Andris: Skolēnam ir jāapzinās, ko viņš ir apguvis, lai sasniegtu nākamo līmeni. Mēs tieši izstrādājam vērtējuma kritērijus, veidojam algoritmus, kas palīdzētu skolotājam un skolēnam, lai veidotos pašiniciatīva.

Vai tas nozīmē, ka pārbaudes sistēma ir jāmaina arī valsts līmenī?

Aivars: Patlaban valsts pārbaudes sistēma nesekmē šādu attieksmi, jo dominē zināšanu pārbaude kā konkurss. Sabiedrībai maz dod fakta konstatācija, ka skolēni kaut ko nezina eksāmenā. Ir jārod risinājumi, kā ar formatīvās vērtēšanas palīdzību iespējami ātri varam palīdzēt ikvienam skolēnam sniegt šo atgriezenisko saiti.

Vērtēšanas sistēmas veidotājiem ir jāapzinās, ka viņi ar savām darbībām dod signālus skolotājiem par to, ko no viņiem sagaida. No skolotājiem bieži ir nācies dzirdēt, ka pārbaudes darbs bijis balstīts uz to, lai ar āķīgu jautājumu noķertu, ko skolēns vēl nezina – tas nav vērstu uz mācīšanās kultūras attīstību. Mācību priekšmeta

Skumji, ka Londonas 2016. gada Pasaulē izglītības forumā nepiedalījās neviena Latvijas valsts amatpersona. Politikiem ir jāuzdod jautājums, kādā veidā viņi, nepiedaloties šādos starptautiskos pasākumos, plāno nodrošināt mūsu izglītības nozares ilgtspējīgu attīstību.

standarts un pārbaudes darbi ne vienmēr ir savstarpēji korelējoši. Panākam, ka skolotāji gatavo eksāmenam. Ir jācer, ka jaunā satura izstrāde skolotājiem un sabiedrībai viesīs lielāku skaidrību, kas ir šie augstākie sasniegtāmie rezultāti.

Saturs ir pārblīvets, bērni jaunākajās klasēs pārgurst, pieaug arī vecāku neapmierinātība.

Aivars: Piekrītu, ka satura atla-

Jaunākā tendence – arvien mazāk varēsīm definēt, kāds ir uzdevums un kā tas ir jāpilda, bet ir jāpāriet uz to, ka atbildi KĀ meklē un risina skolēni paši.

rodot laiku prasmju veidošanai un nostiprināšanai, nevis liekot uzsvāru uz to, kurš vairāk atcerēsies, iegaumēs. Mājasdarbu izpilde gulstas uz apzinīgākajiem, tādēļ ir jāveic slodžu pārskatīšana, lai galvenais tiktu paveikts skolā. Pēcpusdiena un vakars būtu jāvelta interešu izglītībai, sportam u. tml.

Andris: Darot un domājot ir jāredz sakarības, nevis kaut kas jāiekaļ.

Aivars: Ir jāmaina arī vide, telpu iekārtojums, manuprāt, fizikas un ķīmijas kabinetos nav nepieciešamas solu rindas. Labu piemēru redzējam vienā Londonas koledžā, kur ir augstās galda virsmas un tās ir izvietotas tā, lai ir ērti darboties arī grupās. Saimniecēm virtuvē taču arī ērtāk darboties, ja ir vajadzīgā augstuma galda virsma.

Pašvaldībām ir jāsaprot, ka mūsdienu skolā nav nepieciešamas lekciju auditorijas, ar multimediju priekšnesumu nevienam vairs nepārsteigs, jo informācijas pieejamības ziņā nespēs konkurēt ar viedtālruniem. Mācību klasei ir jābūt maksimāli brīvai aktīvai darbībai, kurā skolotāji ar skolēniem ir vienojušies par došanās mācību ceļojumā, kurā ir kopīgi sasniedzami mērķi, kuru sasniegšanai izmantosim visdažādākās, to vidū arī savas mobiltās, tehnoloģijas. Skolotāja loma ir palīdzēt skolēnam izprast, ko viņš nesaprot, palīdzēt uzzināt, ko viņš vēl nezina.

Arī šogad, 16. un 17. martā, Valmierā notiks konference „Iespēju tilts” un semināri, kuru laikā skolotāji varēs dalīties pieredzē, kādā veidā iesaistīt skolēnus izzināšanas procesā, kādā veidā veidot prasmi mācīties.

Kā sokas ar dziļmācīšanas projektu?

Andris: Vēlamies saprast, cik pašas skolas ir gatavas iesaistīties – vai tikai skolu vadība vai kolektīvi, kāda ir vecāku ieinteresētība.

Aivars: Esam gatavi sadarboties ar ikvienu Latvijas skolu, dalīties ar savu pieredzi, palīdzēt izprast pārmaiņu būtību, veidot savu stratēģiju. Laipni lūdzam ciemos pie mums un priecāsimies, ja aicināsim ciemos mūs. ■

Problēmas – tas ir labi!

IK JANA JANSONE

Viļa Plūdoņa Kuldīgas ģimnāzijas direktore

Kur lieli dūmi, tur maz siltuma. Jo tumšāka nakts, jo spožākas zvaigznes. Jo vairāk medus ēd, jo rūgtāka mute. Kāda ābele, tādi āboli; kāda māte, tāda meita.

Pirmajā brīdī var domāt, ka runa būs par latviešu tautas sakāmvārdiem, latviešu valodas un literatūras mācīšanu, taču šoreiz sakāmvārdi tiek izmantoti matemātikas stundā, jo skolotāja ir sagatavojusi uzdevumu skolēniem: kas šiem izteikumiem ir kopīgs ar funkcijām?

Citas stundas uzdevums. Kāds mobilo telefonu operators piedāvā šādu tarifa plānu: maksa par savienojumu – 0,09 eiro, bet maksa par katru sarunas minūti – 0,12 eiro. Attēlo šo sakarību grafiski! Nosaki, vai šī sakarība ir funkcija! Ja tā ir funkcija, tad nosaki, vai šī funkcija ir lineāra! Šoreiz uzdevums tiek izmantots latviešu valodas stundā, kurā tiek risināta problēma „Kas tas ir, un kur to izmanto?”. Skolēni apgūst valodas funkcijas, pilda uzdevumus un izdara secinājumus, ka dažādos mācību priekšmetos var tikt izmantoti vienādi termini.

Gan skolēnam, gan skolotājam viss liekas vienkārši, kamēr ir iespēja apkārt notiekošo vērot no malas. Taču nekas vairs nav vienkārši, ja vērotājs tiek ierauts notikumu virpulī, kā tas notika ar mūsu skolas kolektīvu.

2011. gada septembrī sākām projektu „Pedagogu profesionālo kompetenču pilnveide darbam starpdisciplinārā mācību vidē, lai tuvinātu mācības reālajai dzīvei un paaugstinātu skolēnu uzņēmību”, kas notika Eiropas Sociālā fonda projekta „Atbalsts izglītības pētījumiem” un Āzijas-Eiropas sadarbības mūžizglītības foruma ASEM LLL HUB ietvaros. Projekta vadītājas bija Latvijas Universitātes (LU) profesore Tatjana Koķe un LU vadošā pētniece Dr. paed. Karine Oganisjana. Projekta galvenais mērķis bija veicināt skolēnu uzņēmību mācību procesā, apvienojot viņu zināšanas dažādos priekšmetos ar loģiku, intuīciju, fantāziju un radoši risinot problēmas gan individuāli, gan grupā. Projektā piedalījās piecas Latvijas skolas, Kurzemes reģionu pārstāvēja V. Plūdoņa Kuldīgas ģimnāzijas skolēni un skolotāji. Mūsu skolas piedalīšanās projektā trīs gadu garumā, no vienas puses, bija liels izaicinājums un jauna pieredze, bet, no otras puses, stimuls turpināt projekta laikā iegūtās zināšanas un prasmes ikdienas darbā.

Lai pārietu uz starpdisciplinārām mācībām, ir jābūt skaidrām divām pozīcijām: kāda pedagogoģiskā problēma ir izraisījusi nepieciešamību mainīt mācību sistēmu un kādu mērķi pedago-

“ Starpdisciplinārā mācīšanās ir jauna mācību sistēma, kas ir nevis mode, bet objektīva nepieciešamība un prasība mūsdienu dinamiskajā laikmetā, kad faktu un informācijas daudzums pieaug, bet skolēnu prasmes tos izmantot nereti atpaliek.

gu kolektīvs izvirza, lai atrisinātu problēmu. Mūsu skolā daudz skolēnu vidū, vairāk pamatskolas klasēs, bija vērojams mācīšanās motivācijas trūkums, kā arī neprasme iegūtās zināšanas lietot reālajā dzīvē. Tāpēc 2015./2016. mācību gada sākumā ģimnāzijas skolotāju kolektīvs nolēma risināt šīs problēmas, veidojot tādu mācību vidi, kas rosina sadarboties un aktīvi iesaistīties mācību stundas darbā, tuvināt mācības reālajai dzīvei – mācību procesā „būvēt tiltus”, palīdzot skolēniem ieraudzīt, kā vienā mācību priekšmetā apgūtās zināšanas, prasmes un iemaņas noder citos, bet galvenais – kā zināšanas izmantot reālajā dzīvē.

Mēs vienotāties, ka mācību procesa centrā izvirzīsim problēmu (tā var būt pretrunīga situācija, sarežģīts jautājums), ne tematū – un skolēni stundas beigās piedāvās risinājumu.

Skolotāju kolektīvam tas nozīmēja domāšanas maiņu, mācību metožu dažādošanu un pamatu to izmantošanu, lai optimizētu mācību procesu un iespēju robežās atteiktos no mājasdarbu uzdošanas, kā arī vērtēšanas sistēmas pilnveidošanu.

Reizi nedēļā visi skolotāji piedalās kopīgā sanāksmē, kurā tiek pārrunātas standarta prasības, mācību priekšmetu programmās apgūstamās zināšanas un risināmās problēmas, mācību metodes, kuras izmantos, veidi, kā tiks vērtēti skolēnu sasniegumi. Skolotājiem ir skaidra informācija par kolēģu darbu nedēļas laikā. Katrs no mums izmanto dzirdēto un ar savu darbu papildina citu kolēģi, veidojot savus starpdisciplināros uzdevumus (SDU). Nākamās nedēļas sanāksme iesākas ar iepriekšējās nedēļas darba analīzi: veiksmes, idejas, turpmākie izaicinājumi, konkrētu kolēģu uzrunāšana sadarbībai.

Starpdisciplinārā mācīšanās ir jauna mācību sistēma, kas ir nevis mode, bet objektīva nepieciešamība un prasība mūsdienu

FOTO: Daina Grīna

Raidījuma „Gāzi grīdā!” moments, kad skolēni dejo sirtaki.

FOTO: Daina Grīna

Raidījumā „Gudrs, vēl gudrāks” dalībnieki Niklāvs (no kreisās), Rūdolfs un Dāvis iejūtas grieķu filozofu Aristoteļa, Sokrata un Platona tēlā, piesakoties darbam V. Plūdoņa Kuldīgas ģimnāzijā.

FOTO: Daina Grīna

10. klases puīši Dāvis (no kreisās), Rihards, Ginters, Niklāvs gatavo grieķu salātus nodarbībā „Grieķu pusdienas”.

dinamiskajā laikmetā, kad fak- tu un informācijas daudzums pieaug, bet skolēnu prasmes tos izmantot nereti atpaliek. Tāpēc SDU ir veiksmīgs risinājums, kas palīdz pilnveidot daudzas skolēnu kompetences un paaug- stina topošā absolventa konku- rētspēju darba tirgū.

„Es pārliecinājos, ka vissvari- gākā darbība, kas ir nepiecieša- ma SDU gatavošanā, ir plānoša- na. Stundai ir jābūt pārdomātai vissīkātajās niansēs, tam pie- vienot arī radošumu, veidojas interesanta stunda. Šādā veidā strādājot, ir jāiegulda apjomī- gāks darbs, gatavojot stundu, bet pašā stundā aktīvāk darbojas skolēni. Skolotājs ir tikai koor- dinators,” tā SDU sistēmu vērtē skolotāja Inta.

„Izmantojot SDU, skolotāji vēl vairāk savstarpēji sadarbojas, viņi ir spiesti to darīt. Tas arī ir viens no lielākajiem ieguvumiem un izaicinājumiem. Veidojas saikne starp mācību priekšme- tiem, mācāmo vielu. Ja tēmas mācību priekšmetos dublējās, nav jāstrādā dubulti. Veidojas vienota terminu valoda,” atzīst skolotāja Inese.

“Šādi uzdevumi mums patīk daudz labāk, jo tie ir interesantāki, tie parāda pasauli kopīgās sakarībās.

Savukārt skolotāja Laila, vē- rojot savu kolēģu stundas, seci- na: „Biju vērot angļu valodu un sapratu, ka man kā informātikas skolotājai ir jāpalīdz skolēniem darbā ar datoru, meklējot in- formāciju pēc dotajām koor- dīnātēm.” Savstarpēja savu kolē- ģu stundu vērošana arī ir viena no mūsu sadarbības un darba formām, kas ļauj labāk izprast skolēnu vajadzības, prasmes, kompetences, zināšanas citos priekšmetos, kā arī ir laba ie-

“Lai pārietu uz starpdisciplinārām mācībām, ir jābūt skaidrām divām pozīcijām: kāda pedagoģiskā problēma ir izraisījusi nepieciešamību mainīt mācību sistēmu un kādu mērķi pedagogu kolektīvs izvirza, lai atrisinātu problēmu.

spēja mums katram mācīties no saviem kolēģiem.

Ir kolēģi, kas SDU pieeju iedzīvina un izmanto arī pamat- skolas klasēs. Šajā mācību gadā īstenojam projektu 5.–8. klases skolēniem – konkursu „Problē- mu mednieki”, kurā būs iespēja piedalīties ikvienam šā vecuma jauniešiem. Konkursa nolikumā ir paredzēts, ka jauniešiem ir jāmeklē problēmas un jāpiedāvā labākais risinājums. Konkurss noritēs divās kārtās: 1. kārtā – neklātienē, būs jāiesūta darbi; 2. kārtā – klātienē, uz to tiks uzaicinātas komandas ar veik- smīgāko problēmu risinājuma piedāvājumu. Komandām būs jāprezentē savs darbs labākam problēmu risinājumam.

Grieķu diena

27. janvārī ģimnāzijas 10. kla- ses skolēniem notika nodarbības „Grieķu diena”. Senās Grieķijas vēsture, filozofi, zinātnieki, sen- grieķu mīti, eposi, valstu veido- šanās un citi jautājumi ir bijuši dažādu mācību priekšmetu sa- tura jautājumi 1. semestrī, tāpēc radās ideja organizēt grieķu die- nu, kurā skolēni, balstoties uz ie- gūtajām zināšanām un strādājot starpdisciplināri, varētu atrisināt dažādas reālās dzīves problēmas, lietojot jau iegūtās prasmes un ie- maņas, kā arī veidojot jaunus.

Grieķu dienai izvirzītā prob-

FOTO: Daina Grīna

Raidījums „Aculiecinieks”. Ginters (no kreisās) un Dāvis iejūtas žurnālistu, Rihards un Laura – ma- ketētāju lomā. Nodarbības vadītāja Jana Jansone konsultē lietojumprogrammas „Microsoft Publi- sher” izmantošanā.

lēma: „Visas lietas var izteikt ar skaitļiem” (Pitagors).

Šī diena tika veidota kā TV raidījumu programma, kurā bija ietverti vairāki populāri raidīju- mi: „Vides fakti”, „Gāzi grīdā!”, „Degpunktā”, „Zebra”, „Gudrs, vēl gudrāks”, „Dullās sacensības” un „Aculiecinieks”. Lai skolēnus pārsteigtu, nodarbību saturs bija visai negaidīts, piemēram, nodar- bībā „Vides fakti” datorprogram- mā tika veidotas diagrammas par faktiem, kas ir saistīti ar Grieķi- ju; nodarbībā „Gudrs, vēl gud- rāks” – kopā ar senās Grieķijas domātājiem veidots personas CV un motivācijas vēstule; raidījumā „Gāzi grīdā!” skolēni mācījās de- jot sirtaki utt.

Skolēniem visas dienas laikā nācās intensīvi strādāt, lai izpil- dītu skolotāju izveidotos uzde- vumus un risinātu galveno problē- mu. 10. klases skolniece Justīne teica: „Šādā veidā mācoties, var uzzināt kaut ko jaunu, saprast, ka mācību stundas var notikt ci- tādāk un mācīties arī var daudz- veidīgāk, bet informāciju iegūst

tāpat.” Polīna atzina, ka „pašam jādomā radoši, lai spētu izpildīt uzdevumus”. „Man patika dažā- da veida praktiskie uzdevumi,” atzīst Šeila. „Iemācīties kaut ko jaunu var arī caur spēlēm,” seci- na Annija.

Tomēr ir jāatzīst, ka ir jāiegulda ļoti liels darbs, lai izveidotu SDU, kas atbilst mācību standartam, mācību programmai. „Šādu uz- devumu veidošana paplašina re- dzesloku gan skolotājam, gan sko- lēnam. Tagad arī es vairāk zinu, kādas tēmas māca citos mācību priekšmetos. Mēģinu tās sasaistīt ar matemātiku. Bet, protams, vai- rāk laika ir jāvelta, lai sagatavotos šādai stundai. Ir jāsadarbības ar kolēģiem, jāmeklē papildu litera- tūra un materiāli,” tā Inese.

Gandarījums par padarīto darbu pedagogam ir kādas skol- nieces atzinums: „Šādi uzdevu- mi mums patīk daudz labāk, jo tie ir interesantāki, tie parāda pasauli kopīgās sakarībās.”

„Ja ir sākums, tad ir jau puse,” teica senie grieķi. Otra puse ir gai- dāma 2. semestra beigās, kad SDU

“Reizi nedēļā visi skolotāji piedalās kopīgā sanāksmē, kurā tiek pārrunātas standarta prasības, mācību priekšmetu programmās apgūstamās zināšanas un risināmās problēmas, mācību metodes, kuras izmantos, veidi, kā tiks vērtēti skolēnu sasniegumi.

veidos paši skolēni. 2. semestrī ga- tavojamies arī konferencē „Starp- disciplināritāte: izaicinājumi un iespējas”, kurā iepazīstināsim ar sava darba rezultātiem, prezentē- sim jau sasniegto, diskutēsim par to, kā strādāt tālāk. ■

Bērns ar uzvedības traucējumiem

IK IK INFORMĀCIJA

Zinātniski lietišķajā konferen- cē „Skolotājs un bērns izglītības sistēmā” Cēsīs 22. janvārī Rīgas Pedagoģijas un izglītības vadi- bas akadēmijas (RPIVA) lektore Mg. sc. soc. **Dace Bērziņa**, stās- tot par tēmu „Bērns ar uzvedī- bas traucējumiem pirmsskolas izglītības iestādē”, uzsver – lai izprastu, kāpēc bērniem mēdz parādīties uzvedība, par kuru pieaugušie raizējas, vispirms ir jāsaprot, kādi mehānismi vispār nosaka cilvēka uzvedību.

Kā mēs paši rīkojamies dažādās problēmsituācijās? Dziļākais jebkuras uzvedības

mērķis ir nodrošināt izdzīvo- šanu apkārtējā vidē – gan fizis- kajā vidē, gan arī sociālajā vidē. Pirmkārt, to nodrošina t. s. orientācijas reflekss: no vienas puses, instinktīva vēlme iepazīt apkārtējo pasauli, ziņkārīgi to izpēt, no otras puses, vienlai- kus parūpēties par savu drošību šajā pasaules pētišanas procesā, t. i., instinktīva vēlme sevi pasar- gāt no reāla vai iedomāta, fiziska vai psiholoģiska apdraudējuma. Tādēļ paralēli instinktīvajai ziņ- kārībai tikpat neapzinātā limenī var parādīties arī t. s. pašaisar- dzības uzvedība: bēgt (no po- tenciālā apdraudējuma), slēpties (drošākā vietā: pie mammas u. tml.), cīnīties (pretī apdraudē-

jumam). Jo mazāks bērns, jo vai- rāk viņa uzvedību nosaka tieši iedzimtie impulsi.

Bet, otrkārt, kā norāda lektore, bērns ir arī sociāla būtne, un viņa uzvedību nosaka arī socializāci- jas mehānismi. Pirmais mehā- nisms, kuru pirmsskolas vecuma bērni apgūst neapzināti, ir citu cilvēku (galvenokārt sev emo- cionāli nozīmīgu pieaugušo) uz- vedības atdarināšana (daļēji tās saknes arī meklējamas izdzīvo- šanas instinktā: ja jau pieaugušie ir izdzīvojuši, tad viņu uzvedība varētu būt noderīga, adaptējoties apkārtējā pasaulē). Tādēļ pieau- gušajiem vajadzētu aizdomāties: kā mēs paši rīkojamies dažādās problēmsituācijās? Vai tā, kā gri-

bam redzēt uzvedamies bērnu? Varbūt bērna uzvedība, par kuru mēs satraucamies, patiesībā ir pieaugušo uzvedības atdarināša- na? Nākamais uzvedības mehā- nisms veidojas, kad mēs bērnam mērķtiecīgi, apzināti mācām un viņā nostiprinām noteiktas cil- vēku sabiedrībā pastāvošas sav- starpējo attiecību normas, para- dumus u. tml. Ir būtiski, vai tie ir ar izpratni iemācīti vai tikai automatizēti: mazs bērns lab- prāt dara tā, kā dara pieaugušie, neizprotot, kāpēc, bet, viņam augot lielākam, saglabāsies tikai tie uzvedības modeļi, kuri būs izprasti.

Ar terminu „uzvedības trau- cējumi” tiek apzīmēts uzvedības

modelis vai reakcijas veids, kas neatbilst vēlamajai socializētajai uzvedībai noteiktā bērna vecu- mā. Parasti, runājot par šādiem bērniem, mēs lietojam šādus ap- zīmējumus: bērns ir pārāk impul- sīvs; pārāk agresīvs; pārāk bailīgs; pārāk atkarīgs un bezpalīdzīgs.

D. Bērziņa norāda, ka kat- ram pieaugušajam var būt at- šķirīgi priekšstati (un arī uzve- dība) par to, ko nozīmē jēdziens „vēlamā socializētā uzvedība”, un šo atšķirīgo priekšstatu dēļ nereti bērnam ir grūti izprast, kāda viņa uzvedība tad tiek atzīta par piemērotu un kāda – par nepiemērotu.

Bērns ar uzvedības traucējumiem

FOTO: no Daces Bērziņas arhīva

RPIVA lektore Dace Bērziņa skaidro, ka atkarīgās un bezpalīdzīgās uzvedības cēloņi ir meklējami mātes bailēs un trausmē emocionāli atdalīties no sava bērna – viņš tiek iztēlots kā mazāks un nevarīgāks, nekā patiesībā ir.

► Turpinājums no 17. lpp.

Nereti pieaugušie uztur kļūdainu viedokli „bērniņš taču vēl maziņš, gan jau piemērotas uzvedības normas iemācīsies vēlāk”, taču katrai prasmei, to vidū sociālajām prasmēm, ir t. s. sensitīvie apguves vecumposmi, t. i., noteikts vecums, kad kādu konkrēto prasmu iemācās visātrāk, visvieglāk un kad pats izrāda interesi par šīs prasmes apguvi, piemēram, parasti bērns mācās lietas nolikt vietā ap 1,5–2 gadu, darboties grupā vienlaikus kopā ar citiem – ap 2–3 gadu, pagaidīt – ap 3–4 gadu, netraucēt otru – ap 5–6 gadu vecumu, saprast otru – 4–5 gadu, darboties kopīgi ar otru – 5–6 gadu vecumā, izrādīt savas vēlmes un neapmierinātību sociāli pieņemamā veidā – pēc 4 gadu vecuma. Palaižot garām šo prasmju veidošanās sensitīvo vecumposmu, pēc tam attiecīgās prasmes veidojas daudz lēnāk, ar lielāku pretestību.

Bieži pieaugušie jauc jēdzienus „impulsīvs” un „agresīvs”. Lektore atgādina: „Impulsīvs bērns var dažkārt rīkoties agresīvā veidā, bet tas nenozīmē, ka viņš ir agresīvs.”

Impulsivitāte ir iedzimta nervu sistēmas funkcionālā īpatnība, kuru raksturo pastiprināta sensitivitāte (jebkuru kairinājumu izjūt kā ļoti spēcīgu) un reizē ar to pazemināta spēja regulēt savu impulsu izpausmes sociāli pieņemamā veidā.

Agresīva uzvedība ir rīcība, kuras rezultātā vai nu tiek bojātas lietas, priekšmeti, vai arī cieš citi cilvēki, citas dzīvas būtnes u. tml.

Būtiskākie bērna uzvedības traucējumu cēloņi

D. Bērziņa atklāj bērnu agresīvās, impulsīvās, kā arī bailīgās uzvedības cēloņus: galvenais iemesls ir tas, ka netiek piepildīta kāda no bērna pamatvajadzībām. Galvenās no tām:

- intelektuālā vajadzība – izpētīt lietas un parādības: ja mēs

bērnā neparādīsim, kā pētīt pasauli sociāli pieņemamā veidā, tad, visticamāk, viņš apkārtējo lietu, parādību un cilvēku izpētei izvēlēsies nesocializētu, instinktu vadītu uzvedību; nereti tāda uzvedība parādās gadījumā, kad mēs ziņkārīgu bērnu atstājam piespiedu bezdarbībā;

- vajadzība paplašināt savu sociālo vidi – bērni grib kontaktēties ar citiem bērniem, bet neprot pievienoties kopīgajām aktivitātēm sociāli pieņemamā veidā, tāpēc nereti vai nu iegūst otra bērna uzmanību, viņu paraustot, pagrūžot, vai arī aizvainojumā par to, ka pārējie viņu neiesaista, cenšas pār kādu izgāzt savu sarūgtinājumu;

- vajadzība pēc kontakta ar vecākiem u. c. pieaugušajiem – taču, ja rodas izjūta „mani neievēro” (t. i., pieaugušie ir pārāk pārņemti ar savām domām, darbiem), tas paaugstina trausmes, apjukuma, bezpalīdzības izjūtu, un var sekot impulsīva nesocializēta rīcība, lai tikai iegūtu pieaugušā uzmanību par katru cenu;

- vajadzība apzināties sevi, izjust savu vērtīgumu – bērns šo izjūtu gūst, ja mēs ieklausāmies tajā, ko viņš stāsta, kopā ar viņu apskatām viņa darbus, apspriežam, ko ir gribējis izdarīt; ja mēs bērna darbus un stāstus uzskatām par muļķībām, tad nereti bērns izjūt aizvainojumu, pazemojumu un reaģē agresīvā veidā;

- vajadzība justies drošībā, fiziskā un emocionālā – būt neapdraudētam, saprastam, pieņemtam, orientēties vidē: katru reizi, kad mēs bērnu vai viņa izjūtas noniecinām, uzskatām par nesvarīgām vai arī kritizējam, draudam, izsmejam, autoritāri pieprasām „pareizo” uzvedību, varam sagaidīt, ka bērns vai nu agresīvi pastāvēs uz savu, vai arī sāks justies nepārliecināts par sevi, sāks baidīties izrādīt savas izjūtas un vēlmes.

Ja bērns izjūt trausmi, bailes, bezpalīdzību, tad instinktīvi spriedzes samazināšanas mehānisms nereti ir agresīva rīcība.

Ir iespējams arī, ka bērns rīkojas agresīvi neapzināti: tiecoties pēc sava mērķa, savu vajadzību apmierināšanas, bērns neizjūt citus (ne bērnus, ne pieaugušos) un var nodarīt pāri netīšām. Vēl, kā jau iepriekš minēts, bērna agresīvās uzvedības iemesls var būt pieaugušo agresīvas uzvedības paraugu atdarināšana. Dažkārt bērna agresīvas vai impulsīvas uzvedības iemesls var būt nogurums, slimība, neizdzīvota vienatnes norma, apjukums nesaprotamās situācijās vai arī nepiepildīta vajadzība pēc uzmanības, pieņemšanas, turklāt problemātiska uzvedība šo iemeslu dēļ var parādīties arī bērniem, kuriem ikdienā tāda nav raksturīga. Un tikai salīdzinoši nedaudzdos gadījumos bērna uzvedības problēmām var būt arī medicīniski cēloņi – ja bērnam ir pavājināta redze, dzirde, nepietiekama nervu sistēmas nobrieduma pakāpe un ar to saistīta ātrāka nogurdināmība, tad bērnam ir grūtāk orientēties un adaptēties apkārtējā vidē, viņš, salīdzinot ar vienaudžiem, jūtas nedrošāks, trausmaināks,

“Ar terminu „uzvedības traucējumi” tiek apzīmēts uzvedības modelis vai reakcijas veids, kas neatbilst vēlamajai socializētajai uzvedībai noteiktā bērna vecumā.

un tādēļ parādās neatbilstīga uzvedības reakcija.

D. Bērziņa skaidro, ka atkarīgās un bezpalīdzīgās uzvedības cēloņi ir meklējami mātes bailēs un trausmē emocionāli atdalīties no sava bērna – viņš tiek iztēlots kā mazāks un nevarīgāks, nekā patiesībā ir (hiperprotekcija, hiperap-rūpe). Un, tā kā bērnam priekšstats par to, kāds viņš ir, veidojas, izjūtot mātes attieksmi pret sevi, likumsakarīgas šādas mātes attieksmes sekas ir tas, ka bērns pats tā arī jūtas. Vēl bērna bezpalīdzīgās un atkarīgās uzvedības iemesls var būt pārāk augstas prasības un reglamentācija, ignorējot bērna reālās spējas un vecumu. Tad bērnam nemitīgi nākas sastapties ar situācijām, kad viņš atkal un atkal patstāvīgi nav varējis izdomāt vai izdarīt atbilstīgi pieaugušo gaidām. Kā uzsver lektore – abos gadījumos veidojas t. s. iemācītās bezpalīdzības sindroms.

Kādi būtu iespējamie bērna uzvedības traucējumu korekcijas pamatprincipi?

RPIVA lektore D. Bērziņa at-

zīst, ka galvenais ir censties izprast, kura no bērna pamatvajadzībām netiek apmierināta, tādēļ ir svarīgi:

- izprast bērna individualitātei raksturīgās iezīmes: vai viņš ir vairāk ziņkārīgs vai vairāk piesardzīgs, tādējādi – kas pārsvarā viņā var izraisīt spriedzi un tai sekojošo problemātisko uzvedību; arī – cik lielā mērā bērns spēj kontrolēt savu impulsu izpausmes;

- disciplinēt bērnu sociāli pieņemamās uzvedības veidošanai atbilstīgi sensitīvajiem vecumposmiem, t. i., rēķināties ar to, kurā vecumā ko mēs bērnam varam iemācīt un kādu uzvedību no viņa ir dabīgi sagaidīt (no vienas puses, neprasīt no bērna to, uz ko viņš vēl nav spējīgs, bet, no otras puses – nepalaist garām vecumu, kurā noteiktas spējas un prasmes ir veidojamas visvieglāk);

- noskaidrot iespējamās medicīniskās bērna uzvedības problēmu cēloņus, lai mēs nepamatoti necenstos ieaudzināt bērnam uzvedības prasmes, uz kurām viņš objektīvu iemeslu dēļ vispār nav spējīgs.

Ir vērts apzināties, kurš ir ieguvējs, ja bērns zina un ievēro noteiktas prasības un normas: pieaugušais iegūst iespēju prognozēt bērna rīcību, iespējas organizēt bērnu noteiktai rīcībai, savukārt bērns – skaidrību par kārtību apkārtējā vidē, iespēju prognozēt pārējo cilvēku rīcību, tātad arī mazāku trausmi un nedrošību. Kas vēl ir ļoti būtiski – tikai iekļaujoties noteiktā disciplīnā, bērnam attīstās pašdisciplīna, kas ir vienīgais ceļš, lai bērns spētu sasniegt noteiktus mērķus.

Vēl ir svarīgi saprast, ka ierobežojumu izpratnes veidošanās mehānismi bērnam veidojas pakāpeniski. Agrīnie (līdz 2–2,5 g. v.) uzvedības regulācijas mehānismi ir:

- 1) sajūtas (patikamas, nepatīkamas...);
- 2) emocijas, kuras nāk no apkārtējiem cilvēkiem;
- 3) pieaugušo atdarināšana, turklāt ir vēlams, lai pieaugušais vārdiski komentētu savu rīcību;

- 4) regulāru paradumu veidošana, uzturot konsekventas prasības.

„Tomēr ir jāreķinās, ka bērns šajā vecumā vēl nesaprot, kā jūtas otrs cilvēks, bet tikai empātiski to jūt, tādējādi no tik maza bērna mēs nevaram sagaidīt izpratni ne par otra cilvēka domām un izjūtām, ne arī par šo domu un izjūtu cēloņiem,” uzsver lektore.

Turpmākie uzvedības regulācijas mehānismi attīstās 3–7 gadu vecumā:

- 1) izpratne par savu un citu cilvēku rīcības sekām un cēloņiem;
- 2) izpratne par divu vai vairāku cilvēku rīcības savstarpējo saistību un mijiedarbību;
- 3) izpratne par mērķiem, kurus pats vēlas sasniegt, tādējādi arī
- 4) vajadzība noteikt prioritātes.

Kā rīkoties?

Kā rīkoties pieaugušajam, ja bērna uzvedība ir attiecīgajai situācijai neatbilstīga un tajā nevēlama? D. Bērziņa uzsver: „Nekad neignorējiet izvērsto prasību neizpildi un robežu pārkāpšanu! Svarīgi ir neatkāpties no savām prasībām, taču tikpat svarīgi ir izprast cēloņus, kāpēc bērns tās mēdz neizpildīt. Nevēlamu darbību uzreiz vajag pārtraukt, bet tas ir jādara nenosodot.” Viņa iesaka organizēt bērna aktivitātes apsteidzoši: „Jau iepriekš prognozējam, kuros apstākļos varētu parādīties agresija, impulsivitāte, bezpalīdzība, nerēķināšanās ar citiem u. tml., un veidojam vidi, aktivitātes un savu attieksmi tā, lai situācija neizprovocētu bērna problemātisko uzvedību, veidojam prasmes izpaust savas vēlmes un vajadzības sociāli pieņemamā veidā.”

D. Bērziņa atgādina bērnu uzvedības pētījumos secināto: uzvedības izmaiņas par 90 % nodrošina proaktīva uzvedības veidošana un tikai par 10 % – pieaugušo reakcija bērnu problēmu uzvedības situācijās.

„Tikai regulāra, savlaicīga (agrīna!); saprotoša, bet prasīga; labvēlīga, taču bērna paša atbildību veicinoša disciplinēšana veicina normu un ierobežojumu internalizāciju bērna personībā – veido pašdisciplīnu un samazina uzvedības problēmas. Taču tas ir nopietns, neatslābstošs ikdienas darbs – pieaugušajam,” atzīst RPIVA lektore.

Tipiskākās pedagoģu kļūdas

D. Bērziņa atgādina tipiskākās pedagoģu kļūdas bērnu uzvedības mainīšanas procesā: mēdz gadīties, ka uz bērna nevēlamo rīcību pieaugušais reaģē impulsīvi, pats nereti neapzinoties, ka ir kļuvis agresīvs, uzbrūkošs; skolotāji aizmirst, ka tie neagresīvas saskarsmes modeļi, kurus mēs gribam redzēt bērnos, vispirms ir jādemostrē mums pašiem. Gadās arī, ka pieaugušais apjūk un ignorē nevēlamu bērna uzvedību – tādējādi bērnam ne tikai neizveidojas priekšstats, ka viņa uzvedība ir kaut kādā ziņā nepieņemama, bet viņam arī nav iespēju saprast, kādā veidā izpaust savas emocijas un vēlmes būtu sociāli pieņemami. Vēl diezgan tipiski – pieaugušie cenšas bērnu regulēt ar pavēlēm pašī, nevis ieaudzina pašdisciplīnu. Vienlaikus tieši pavēles provocē cīņu par varu ar bērnu, bet novērš uzmanību no vēlamās uzvedības izpratnes veidošanas. Un vēl – emocionāli nosodoši izturas pret bērnu neveiksmēm vēlamās uzvedības modeļu apguves procesā, skolotāji tikai veicina viņu neticības savām spējām veidošanos un pēc tam nesaprot, kāpēc viņi nav gatavi būt pacietīgi un pārvarēt grūtības. ■

Sirdsapziņa un cilvēka rīcības brīvība jeb Tikumi un morāle

FOTO: www.juristavards.lv

Mg. iur. Juris Rudevskis.

IK ILZE BRINKMANE

Publisko lekciju ciklā „Domāsim kopā!” 14. janvārī Mazajā ģildē Mg. iur. Juris Rudevskis uzstājās ar lekciju „Tikumība, morāle un tiesības: kur ir problēmas pirmcēlonis, un kā to risināt?”

Lektors uzsver, ka ir klasiski domājošs jurists, atbalsta Aristoteļa klasiskās domāšanas veidu un klausītājus aicina kritiski izvērtēt modernās domāšanas postulātus, kas izskan publiskajā telpā – masu saziņas līdzekļos, ekspertu viedokļos par vērtībām un tikumiem, par to, kas ir labs un kas nav labs, u. tml.

„Kas ir labs un ļauns, izriet no tā, kā mēs redzam Visumu,” stāsta J. Rudevskis.

Kā saskatām esošo lietu kārtību?

Lektors atgādina, kā Visumu redzēja stoīki, proti, ka cilvēks ir kā mikrokosmos, kas sastāv no miesas un dvēseles, un viņu ieskatā arī Visumā miesa ir tas, ko materiāli varam redzēt un sataustīt, bet Visuma dvēsele ir augstākais jeb sēklas saprāts, kas ir iesēts kā sēkla cilvēku dvēselēs. Kristieši, jūdi, musulmaņi uzskatīja, ka Dievs nav dvēsele, bet pasaules radītājs. „Salīdzinot ar radiotehnikas terminoloģiju, stoīki pieņēma, ka īsteni gudrs cilvēks savu saprātu prot pieskaņot tam pašam viņa garumam, kāds piemīt kosmiskajam saprātam, un to mierīgi pieņem,” skaidro lektors.

Lekcijas turpinājumā J. Rudevskis uzsver, ka svarīgi ir saprast, kā saskatām esošo lietu kārtību. Uz ekrāna ir redzami dažādu krāsu un šķirņu ziedi, un lektors pieļauj, ka uz jautājumu, kas tas ir, dažu sekunžu laikā cilvēki atbild: tie ir ziedi. „Tas nozīmē, ka mūsu apziņā pastāv zieda ideja. Kad redzam individualizētus priekšmetus, mēs uzreiz kategorizējam. Jautājums – cik ideju jeb universāliju ir reālas, un par to strīdējās jau 13. gadsimta beigās un 14. gadsimta sākumā,”

stāsta lektors, piebilstot, ka ir trīs iespējamās atbildes. Platons (427.–347. g. p. m. ē.) uzskatīja, ka ideja ir primāra, – un to uzskata par ideālismu. Aristotelis (384.–322. g. p. m. ē.) ir teicis, ka universālijas (kategorijas, cēloņsakarības, likumsakarības) ir reālas, – un runa ir par realismu. „Zieds ir reāls, tātad nav ideju valstības, bet idejas ir pašās lietās. Zieds nav iedomā. Trešā iespējamā atbilde dominē patlaban, bet to jau izplatīja franciskāņu ordeņa brālis Viljams Okams (1285–1347) – un runa ir par nominālismu, proti, idejas jeb universālijas nav reālas, bet ir tikai vārdi jeb zīmes,” norāda J. Rudevskis un piebilst, ka zināmā mērā nominālisma manifesti ir Umberto Eko romāns „Rozes vārds”.

“ Ir objektīvi jāizvērtē, kas bērnu padara laimīgu, kas veicina un kas kavē bērna attīstību. Atbildot uz šiem jautājumiem, varam secināt, kas ir tikumīgi un kas ir netikumīgi.

„Pats tā daru un aicinu arī jūs – ja pieņemat kādu ideju, tad padomāt, kādas būs tās loģiskās sekas. Klasiskajā jeb aristoteliskajā skatījumā Visums ir kosmos, un tas sastāv no visa, kas pastāv, arī no mums pašiem, tātad sastāv gan no reālām individuālām lietām, gan no reālām universālijām. Tas nozīmē, ka Visumā ir objektīva kārtība, kas mums ir jāņem vērā, un mēs esam spējīgi to aptvert ar savu saprātu,” stāsta lektors un skaidro, ka cilvēks nav tikai indivīds, bet persona – un tas nozīmē, ka cilvēks ir ne tikai ES, bet tēvs, dēls, brālis, draugs, pilsonis, kolēģis, māte, meita, māsa, draudzene, pilsonē utt. un tās visas ir personības sastāvdaļas. Šī ideja pamato, ka cilvēks nav Visuma centrs, ap kuru viss griežas, bet tā sastāvdaļa. Nominālisma skatījumā ir pretēji: universālijas nav reālas, un vārdi neko nenozīmē, tās ir tikai kategorijas, tātad arī cēloņsakarības, attiecības nav reālas – Visums ir atomu vienību kopums. „No tā izriet, ka Visums nav kosmos un tajā nav objektīvas un izzināmas kārtības. Cilvēks ir indivīds, nevis persona, kas pastāv un rikoja neatkarīgi no citiem indivīdiem. Cilvēks ir primārais atskaites

punkts sev pašam, cilvēks ir Visuma centrs un rada pats savu realitāti, tātad griba triumfē pār saprātu,” skaidro lektors un norāda, ka sekas ir konfliktējošo gribu problēma. Viņš skaidro, ka Viljama Okama laikā pastāvēja tikai Dieva griba, kas pakārtoja visus pārējos gribu vektorus, bet patlaban, kad tas vairs nav dominējošs viedoklis, vietā ir stājies likumdevēju griba. „Tā kā Dievu vairs neatzīst, pastāv ārpus-tiesisku normatīvu sistēmu (to vidū morāles) noliegums, taču, lai konfliktējošās gribas ievirzītu vienā gultnē, nākas pagērēt, lai tas notiktu. Īpaši Francijā runā par lineārā progresā ilūziju,” stāsta J. Rudevskis. Viņš atgādina, ka ir zinātnes, tehnikas progress, taču, viņaprāt, tas nenozīmē, ka dabaszinātņu un eksakto zinātņu progress ir pārceļams uz filozofiju, piemēram, apgalvojot, ka Imanuels Kants (1724–1804) ir aizsteidzies priekšā Aristotelim, Džons Rolss (1921–2002) būtu pārāks par Platonu u. tml. Lektors skaidro, ka katrai lietai ir četri eksistences cēloņi: materiālais, darbīgais, formālais, mērķa. Katra lieta var pastāvēt divās formās – aktuāli vai potenciāli, piemēram, redzot sēklu, potenciāli tas var būt koks. „Cilvēka daba ir būt nobriedušam, pieaugušam cilvēkam,” saka J. Rudevskis. „Zīdaini potenciāli jau ir cilvēks, kas ir sasniedzis savu piepildījumu. Aristoteļa skatījumā visa pasaule ir kā uzvilka stiegra, katra lieta tiecas uz kaut kādu mērķi, viss kosmos tiecas uz kaut kādu mērķi. Reālistiskās domāšanas veids ir mērķtiecības filozofija. Rietumeiropas civilizācija ir mērķtiecības civilizācija. Par to liecina gotiskās katedrāles – cilvēki vēlas, lai viņu dzīvētu kaut kāds piepildījums.”

Divi pamatjautājumi – ētiskais un epistemoloģiskais

Kā skaidro lektors, epistemoloģija ir zinātne par izziņu, piemēram: kā varam zināt, kas ir tikumīgi? Morālais jautājums varētu sākties ar vaicājumu: kādēļ lai es zinātu, kas ir tikumīgi? J. Rudevskis atgādina loģikas pamatprincipus, kā arī Aristoteļa formulējumu, kas ir laime: tā ir objektīva cilvēka harmoniska saskaņa pašam ar sevi, ar pasaules kārtību. Laime ir ceļš, pa kuru var sasniegt savu sūtību, savu mērķi.

„Aristotelis secināja, ka visi tikumi ir zelta vidusceļš starp divām galējībām, piemēram, devība ir vidusceļš starp diviem netikumiem – skopumu un izšķērdību; drosmes vidusceļš ir

starp diviem netikumiem – glēvumu un pārgalvību,” uzsver lektors un atgādina jau Platona noteiktos četrus kardinālos tikumus: apdomība, taisnīgums, drosme, mērenība. Kristīgā ticība pievienoja vēl trīs: ticība, cerība, mīlestība.

„Runājot par taisnīguma tikumu, vispirms tas ir taisnīgums katrā pašā, kad atzīstam: es esmu taisnīgs. Tā ir morāles sastāvdaļa, un tur juridiskām tiesībām nav, ko darīt – tā ir cilvēka iekšējā īpašība. Un ir sevišķais taisnīgums jeb taisnīgums lietās, samērīga labumu sadale. Tiesības nosaka labumu sadali starp pilsoņiem, tātad nodarbojas ar taisnīgu lietu sadali. Latvijā valda sajukums starp tiesībām un morāli, tās tiek jauktas un paliktas zem viena vārda „taisnīgums”. Kad juridiskajā domāšanā tiek jauktas tiesības un morāle, tad tiesību sistēma tiek veidota, sākot ar indivīdu, bet tas noved strupceļā,” ir pārliecināts J. Rudevskis un piebilst, ka tiesneša funkcija nav tiesas zālē jautāt: vai tas, ko darījāt, jūsuprāt, ir ētiski?

Lektors uzskata, ka valdošā nominālisma sistēma ietekmē to, kādā sabiedrībā dzīvojam, ka visu nosaka tiesības.

J. Rudevskis atgādina, ka dažādās auditorijās tiek runāts par vērtībām, bet vērtība ir objektīvs labums, taču tikums ir cilvēka iekšējās domāšanas, dvēseles īpašība. Aristotelis runā par tikumiem, nevis vērtībām.

“ Vērtība ir objektīvs labums, taču tikums ir cilvēka iekšējās domāšanas, dvēseles īpašība. Aristotelis runā par tikumiem, nevis vērtībām.

Lektors stāsta, ka tiek runāts par kristīgām tiesībām, Bībeles satur tiesiskās normas (Vecā Derība) un morālās normas (Jaunā Derība), kas vērsas pie cilvēka sirdsapziņas, un, viņaprāt, arī tulkojot šos tekstus, šīs normas tiek jauktas.

Kas ir ar tikumību skolās?

Runājot par patlaban aktuālu jautājumu – tikumību skolās, J. Rudevskis atgādina, ka visa cilvēce sastāv no ģimenēm: „Vecāki ir pirmie un galvenie bērnu audzinātāji, un par bērnu tikumisko audzināšanu vispirms atbild vecāki, tādēļ ir jārunā par vecā-

“ Cilvēka rīcības brīvība ir absolūts priekšnoteikums, lai varētu sākt runāt par tikumiem un morāli. Ja pieļaujam, ka viss ir nosacīts ar mehāniskiem likumiem vai nejaušībām, tad nevaram teikt, ka cilvēks atbild par savu rīcību.

ku tiesību aizstāvību, protams, zinot, ka ir negatīvi izņēmumi. Ir objektīvi jāizvērtē, kas bērnu padara laimīgu, kas veicina un kas kavē bērna attīstību. Atbildot uz šiem jautājumiem, varam secināt, kas ir tikumīgi un kas ir netikumīgi. Vai ir labi, ja bērns lieto vārdus, kas attiecas uz ģenitālijām, fekālijām? Vai tas veicina harmoniju viņa attiecībās ar sabiedrību u. tml.? No reāliem faktiem indukcijas ceļā izdarām secinājumus.”

Jurists norāda, ka viss ir nosacīts un ka ir miljoniem cēloņsakarību, kas mūs ietekmē, taču, juridiskā terminoloģijā sakot, pēdējā instancē cilvēkiem ir iespēja izvēlēties: „Zināmā mērā ir iespēja pacelties virs eksistējošās laiktelpas, virs Visuma fiziskajiem procesiem un norisēm un izdarīt izvēli. Siloģisms nosaka, ka piederam pie Visuma, kosmosa, bet vienlaikus pastāvam augstākajā eksistences līmenī. Cilvēka rīcības brīvība ir absolūts priekšnoteikums, lai varētu sākt runāt par tikumiem un morāli. Ja pieļaujam, ka viss ir nosacīts ar mehāniskiem likumiem vai nejaušībām, tad nevaram teikt, ka cilvēks atbild par savu rīcību.” J. Rudevskis citē Marka Tullija Cicerona (106.–43. g. p. m. ē.) atziņu traktātā „Valsts”, kurā senais domātājs raksta, ka ir viens īsts un mūžīgs likums, kas visos laikos saista visas tautas, un ka tas, kas to neievēro, bēg pats no sevis, no cilvēka dabas un saņems vissmagāko sodu, pat ja izdosies izbēgt no citiem sodiem. „Tātad tas ir morālais likums, kas cilvēkam uzliek pienākumus savas sirdsapziņas priekšā. Tas nav juridisks likums, kura neievērošana draudētu ar laicīgām kriminālsankcijām,” secina J. Rudevskis. ■

Delverējamies un muļķojamies jeb Psihohigiēnas mājasdarbs Nr. 3

FOTO: Rebeka Reftergord Gernāle

IK KASPARS BIKŠE

Latvijas un Dānijas augstskolu lektors, publicists

Mēs dzīvojam pasaulē, kur pastāv visdažādākās muļķības, piemēram, bezjēdzīgi noteikumi, likumi un normas, ar kuriem mums tiek noteikts, ko drīkst un ko nedrīkst darīt. Taču šie ierobežojumi nav salīdzināmi ar tiem, kurus cilvēks izvirza pats sev. Lai mēs šādā muļķību pasaulē izdzīvotu, ir nepieciešams vesels masku arsenāls, ar vienu izdzīvot nav iespējams. Šīs maskas tiek radītas gadiem ilgi un pieaug cilvēkam tik cieši, ka noņemtas tās kļūst faktiski neiespējami. Mēs esam pieraduši spēlēt noteiktas lomas: labas mātes, skolotājas, nopietna cilvēka, labas meitenes, pārgalvīga puīša lomu utt. Mēs pat iedomāties nevaram, cik svarīgi mums ir labi izskatīties apkārtējo cilvēku acīs, lai tiktu uzverti kā personas, kādas mēs vēlamies izskatīties. Mēs, protams, varam lolot ilūziju, ka sabiedriskā doma mums nemaz nav tik svarīga, ka esam pietiekami brīvi cilvēki, kas nav atkarīgi no citu viedokļa par sevi, un bla-bla-bla. Taču tie ir maldi. Gribam to vai negribam, bet mēs savu uzvedību pielāgojam apkārtējo cilvēku, pat gluži svešu cilvēku, uzvedībai, lai viņi mūs nenosodītu. Pati par sevi tā nav nekāda problēma.

Taču pastāvīga, pat neapzināta savas uzvedības kontrolēšana spiež mūs ģērbties tā, kā ģērbjas visi, uzvesties tā, kā to dara visi mūsu skolā, tuvākajā apkārtnē, pieskaņoties viņiem – dažkārt pat pretēji savām interesēm un vēlmēm, kā rezultātā ir grūti būt tādām, kādi īstenībā esam. Būtībā mēs, lielākā daļa cilvēku, nekad neesam bijuši mēs paši, jo kopš bērnības mums tiek iestādīts, kā ir jāuzvedas, lai mēs būtu normāli, tādi, kādi ir visi pārējie.

Labākajā gadījumā cilvēks var atslābināties un padelvēties tikai vistuvāko draugu sabiedrībā, jo tie viņu sapratīs un, iespējams, nenosodīs. Bailes tikt nosodītam ir vienas no lielākajām mūsu bailēm. Ir šausmīgi zaudēt cieņu cilvēku acīs, kļūt smieklīgam, muļķīgam, „nenormālam”, neatbilst

tam tēlam, kurš jau sen ir kļuvis par mūsu ierasto lomu. Tad dzīve zaudē savas krāsas, kļūst melnbalta, tajā vairs nav nekā spontāna un radoša. Varbūt brīžiem mūs pārņem vēlme izdarīt kaut ko divainu, pat muļķīgu, taču... mēs sevi apvaldām.

Patikt visiem – tas ir praktiski neizpildāms uzdevums. Vismaz dzīvam esot. Kamēr dzīvojam, mēs nevaram panākt to, lai visi apkārtējie, mums tuvie un tālie cilvēki, domātu par mums tā, kā mums gribētos. Mēs nevaram kontrolēt viņu domas par sevi, tā tad šis mērķis principā nav sasniedzams. Vai tādā gadījumā ir vērts tā censties? Varbūt vajag mazliet atvirzīt malā dažādos ierobežojumus un ieelpot brīvības gaisu?

Kļūsim bērnišķīgi!

Iztēlosimies, ka esam liksmi, delverīgi bērni, kuriem pagaidām neviens nav izskaidrojis, kāda uzvedība ir pieklājīga un kāda nav. Ap mums pagaidām nav uzcelts ierobežojumu žogs. Kurā vecumā jums visvairāk gribējās draiskoties? Iejutīsieties šajā vecumā, kad ne par ko nebija jāraizējas! Tolaik mums nebija jāpielāgojas sabiedriskajai domai. Mēs gan ārkārtīgi piesaistījām ļaunu uzmanību, taču tas mums nesagādāja nekādu diskomfortu.

Iejutīsieties liksma bērna tēlā, sāksim tūdaļ pat darīt to, kas apkārtējiem liksies visai divains un muļķīgs! Ik nedēļu pastrādāsim vismaz trīs delverības! Mēs varam atļauties visu, ja tas nekāitē citu veselībai un nav pretlikumīgs. Atcerēsieties, kādas bērnu dienu vēlmes un draiskulības tā arī palika neīstenotas, piemēram, stābrīdī palēkdamiem paskraidīsim pa skolas gaiteni, iesim pa gaiteni atmuguriski, sasveicināsimies ar skolēniem apkampjoties, pastaiģāsim pa skolu ar pirtsslotu padusē, uz mācību stundu ieradīsimies istabas čībās (ieķšējās kārtības noteikumos taču nav rakstīts, ka pa skolu staigāt istabas čībās ir kategoriski aizliegts), sēžot skolas kafējnīcā, pasītīsim ar knipi ķiršu kauliņus kolēģa virzienā, sakārtosim matrus divainā sasūkā, uzvilksim otrādi žaketu, mācību stundas laikā apsiesim varenī košu virtuves priekšautu... Kamēr vien pastāvēs skola, jāpastāvē delverībām! Bez tām skola iznīks.

Un negaidīsim 1. aprīli, sāksim tūdaļ pat, nekavējoties! Izkarināsim šo rakstu visiem redzamā vietā – lai mācās visi! Sāksim ar mazumiņu – uzdāvināsim kolēģiem pa medus burciņai, apsveicot viņus Vinnija Pūka dzimšanas dienā! Piemēram, es reiz kolēģei psiholoģijas profesorei Gunai Svencei uz kabinetu aiznesu ar hēliju piepildītu balonu. Interesanti – diez kā viņa to iznesa no akadēmijas telpām – netina tak

dvieļi, lai iznestu slepus!

Pēc katras pastrādātās muļķības pavērosim sevi! Ja jutīsim kaunu, necīnīsimies ar to. Gluži vienkārši vērosim, kā tas pats par sevi aizies. Ja sametīsies bail, vienkārši pavērosim bailes, taču necīnīsimies ar tām un turpināsim muļķoties. Ja nu kādā brīdī pamostas mūsu iekšējais kritiķis un sāk mūs kritizēt par divaino rīcību – paklausīsimies, bet nestrīdēsimies ar to! Ļausim tam nospēlēt ierasto plati!

Pievienosimies bērnu delverībām!

Esmu pārliecināts, ka tieši skolotājiem šo vingrinājumu izpildīt būtu visvieglāk. Tā vietā, lai ierobežotu bērnu brīvību un fantāziju, pajautāsim, ko viņi labprāt darītu kopā ar mums. Paspēlēsies, padraiskosimies ar viņiem nevis kā pieaugušais, bet gan kā līdzīgs ar līdzīgiem! Nav jānolaižas līdz bērnu līmenim, bet gan jāpāceļas. Atcerieties, cik azartiski un dedzīgi spēlējamies bērnišiem! Bērni taču neprot kaut ko darīt pa pusei – viņi iesaistās spēlēs ar sirdi un dvēseli. Tāpat darīsim arī mēs! Nekad nav par vēlu atkal kļūt par bērnu. Redzēsim, cik daudz liksmas enerģijas būs uzkrājuši. Tā nepacietīgi gaidīs iespēju izlaulties uz āru.

“ Kad pēdējo reizi esam teikuši mīlestības vārdus sev dārgajam cilvēkam? Un vai mūsu dzīvē ir tāds cilvēks, kuram mēs vaļsirdīgi spētu atzīties, ka mīlam viņu? Patiesībā par mīlestību klusē un nopūšas...”

Ar šo brīdi darbam skolā ir jākļūst par spēlēm un izpriecām. Ja pareizi izturēsimies pret šo mājasdarbu, kurš būs jāizpilda ik dienas, nevis tikai vienreiz – pēc šī raksta izlasīšanas, tad šis darbs būs izpildīts ļoti nopietni. Izturēsimies pret tiem apmēram tā: „Ja ir dota komanda spēlēt un draiskoties, es to izpildīšu. Acīmredzot man dzīvē tieši tā ir trūcis.”

Plānot savas delverības katru dienu nevajag – vai tad tās vairs būs kādas delverības? Tā būs iekšējā ierastās uzvedības pārākšana – un viss. Delverībām ir jādzimst viegli, spontāni, ātri un tikpat ātri jāstenojas. Galvenajam delverību rezultātam ir jābūt totāla viegluma un atvērības stāvoklim (saprātīgās robe-

žās, protams). Iespējams, mums atklāsies radošās dotības, un mēs beidzot ļausim tām realizēties. Varbūt pazudīs bailes, kas tik ilgi mūs ir mocījušas. Droši vien mēs ieraudzīsim, cik nebrīvi, sevi ierobežojot, dzīvo lielākā daļa mūsu kolēģu, skolēnu, paziņu (taču nemetīsies viņiem palīdzēt – šie cilvēki taču iepriekš nav tā strādājuši kā mēs un nesapratis mūsu padomus).

Kontroljautājumi

- Kas man kavēs vai traucēs izpildīt šo mājasdarbu?
- Kas mani stimulēs un palīdzēs man izpildīt šo mājasdarbu?
- Kādas man nevēlamās sekas var rasties, ja es izpildīšu šo mājasdarbu?
- Kādas būs mani iepriecinošas pārmaiņas, ja es izpildīšu šo mājasdarbu?

Noskaidrosim savus ierobežojumus!

Kādā budistu līdzībā ir stāstīts par cilvēku, kas bija ielīkts cietumā uz 25 gadiem. Viņš skaitīja tajā pavadītos gadus un dienas līdz savai atbrīvošanai. Un, rau, kad pienāca pēdējā ieslodzījuma diena un sargs pēdējo reizi atnesa viņam brokastis, šis cilvēks palūdzā atkārt atvērt durvis un izlaist viņu brīvībā. Uz to sargs atbildēja: „Tu esi brīvs, ej, kur vēlies! Bet tava cietuma durvis es jau daudzus gadus neslēdzu. Tu tā esi pieradis, ka tās ir aizvērtas, ka pat neesi mēģinājis atvērt.” Līdzībā ir runa par iekšējo cietumu, kas ierobežoja ieslodzītā brīvību. Viņš pie tā tik ļoti bija pieradis, ka pat necentās kaut ko mainīt.

Varētu domāt: kāds gan šai līdzībai ir sakars ar normāla cilvēka dzīvi, tāda cilvēka, kurš nekad nav sēdējis cietumā? Izrādās – vistiešākais. Mēs paši pilnīgi brīvprātīgi ieslogām sevi kaut kādu noteikumu, tradīciju, uzvedības normu un citu ierobežojumu cietumā. No vienas puses, tas ir normāli, jo mūsu uzvedība ir pilnīgi prognozējama un neizraisa bažas apkārtējos cilvēkos. Taču mūs pašus šie ierobežojumi var nomākt, un tie var radīt mums veselu kaudzi tādu problēmu kā „ar to nedrīkst draudzēties, lai gan tik ļoti gribētos”, „tā ģērbties nedrīkst, lai kā gribētos” un citas. Tas ir tāds pats cietums, tikai bez ārējiem sargiem – mēs paši to esam radījuši sevi. Un vienlaikus visu mūžu sapņojam izkļūt brīvībā. Bet kas cilvēku var atbrīvot, ja cietums ir viņā pašā? Tikai mēs katrs pats.

Mēs, piemēram, varam teikt, ka esam pavisam brīvi cilvēki bez jebkādiem ierobežojumiem. Varbūt pārbaudīsim, vai tā patiešām ir? Parunāsim par savu seksualitāti ar trim pazīstamiem cilvēkiem. Vai mums būs viegli

apspriest šo tēmu? Jādoma, ka ne, jo seksam un visam ar to saistītajam sabiedrībā ir uzlikts tabu. Par seksu drīkst vienīgi stāstīt neķītras anekdotes (proti, demonstrēt savu nicinājumu pret to) vai plāties ar saviem panākumiem (visbiežāk – pārspīlētiem) šajā jomā. Viss pārējais paliek mūsu iekšējā cietuma sienās.

Kas ir jāizdara, lai izkļūtu no šā cietuma?

Pirmkārt, ir jāsaprot tas un jāpiekrit tam, ka mēs tajā atrodamies, it īpaši, atrodoties skolā. Otrkārt, ir jāpieņem, ka esam nobrieduši pārmaiņām un gatavi uzņemties atbildību par šo pārmaiņu izraisītajām sekām. Treškārt, ir jāizprot, no kādām nostādnēm un uzvedības stereotipiem ir būvētas mūsu cietuma sienas. Kā to izdarīt? Ir jānoskaidro un jāpieraksta visas savas iekšējās nostādnas un ierobežojumi. Izdarīsim tūdaļ pat!

Dāvāsim!

Pieprasīt no mīļotā cilvēka kaut ko īpašu, kaut kādu pilnību, uzticību, pilnīgu atdevi... bet mīlestībā nekādu garantiju nav. Nevien nesola, ka viss būs tieši tā, kā mēs vēlamies. Lai mīlētu, nebūt nav vajadzīgi perfekti cilvēki, kas ir spējīgi uz tādu pašu mīlestību. Lai mīlētu, arī pašam nav katrā ziņā jābūt nevainojamam. Ja mūs mīl, tad ne jau par to. Baidoties atdot, mēs dzīvojam mīlestības deficitā un kopā ar mīlestību uzkrājam ciešanas. Bet mīlestība pastāv tālab, lai tiktu izpausta. Mīlestība vienmēr ir dāvana. Mums par to neviens neko nav parādā. Un arī mēs nevienam neesam parādā par to, ka tiekam mīlēti.

Kad pēdējo reizi esam teikuši mīlestības vārdus sev dārgajam cilvēkam? Un vai mūsu dzīvē ir tāds cilvēks, kuram mēs vaļsirdīgi spētu atzīties, ka mīlam viņu? Patiesībā par mīlestību klusē un nopūšas... Par mīlestību klusē ne jau tāpēc, ka tā ir pieņemta. Cilvēki baidās atzīties mīlestībā, jo baidās būt atklāti un ievainojami. Atzīties mīlestībā – tas nozīmē būt neaizsargātam. Bet mīlēt – tas nozīmē arī būt atklātam. Mīlestība pastāv tāpēc, lai to dotu, nevis lai uzkrātu vai patērētu. Uzkrājot mēs gaidām piemērotu brīdi, kad varēsim izpaust savas jūtas. Taču šāds piemērots brīdis var nekad nepienākt. Mēs vēlamies, lai mūsu dzīvē būtu vairāk mīlestības. Taču gribam to panākt uz saņemšanas rēķina. Ja visi vienīgi gaidīs un saņems, tad kur gan lai mīlestība rodas? Kas to dos? Lai saņemtu, ir jāiegulda. Tāpēc kļūsim par mīlestības avotu! Negaidīsim mīlestību, bet gan dosim to citiem! ■

Pērlišu koks

IK DACE EISAKA

Rīgas Valda Avotiņa pamatskolas-attīstības centra mājturības un tehnoloģiju skolotāja

Koks ir viens no vecākajiem simboliem pasaules reliģiju, mitoloģiju, dzīvesmācību vēsturē

un filozofijā, un tas simbolizē auglību, dzīvību un nāvi, atjaunošanos, radīšanu. Radniecīgi jēdzieni ir dzīvības koks, svētais, kosmiskais, pasaules koks, latviešiem – Austras koks (Saules koks, pasaules krūms, pasaules koks, ozoliņš). Tas ir piederīgs divām pasaulēm – zemei un debesīm, simbolizē Saules ceļu un

pasaules kārtību.

Radošos darbos koks ir plaši izmantots gan to simboliskās nozīmes, gan dekoratīvātes dēļ. Vienmēr saistoši ir bijuši dažādi koku silueti, kurus var veidot kā vizuālajā mākslā, tā vizuāli plastiskās mākslas visdažādākajās tehnikās.

Latvijā aktualitāti jau ilgāku

laiku nezaudē pārlošanas tehnikas. Ja vēlamies ko vairāk par stieplītē uzvilktu pērlišu virtēnīti, ir nepieciešamas zināšanas, pirkstu veiklība un zināmas iemaņas. Pērlišu koks būs pa spēkam ne tikai veikliem pirkstiņiem, bet arī tiem, kuriem netiek ievērotas precīzas instrukcijas un shēmas, un paver plašas iespējas

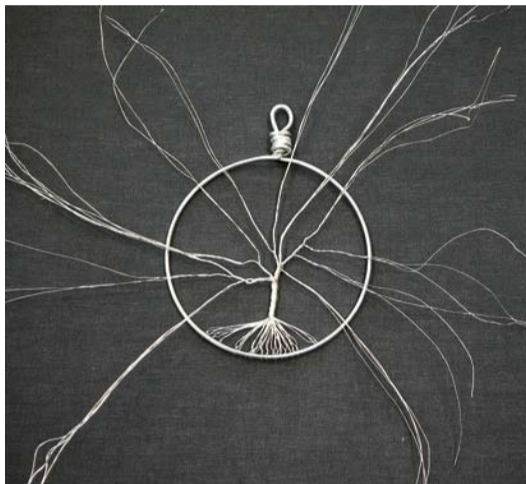
radošai darbībai. To var izmantot gan kā rotaslietu, gan telpu noformējumā.

Nepieciešamie materiāli

- Stieple vai jau gatava forma pamatam
- Smalkāka stieple
- Pērļītes
- Knaibles

1. att. No stieples izveido apli vai citu formu. Lai izveidotu precīzu apli, stiepli liec ap, piemēram, pudeli.

3. att. Stieplītes savij, veidojot koka stumbru, tālāk – zarojumu.

2. att. Uz pamata formas nostiprina vēlamo skaitu smalkākās stieples pavedienu.

4. att. Uz zariem ver vēlamās krāsas un izmēra pērļītes līdz pamata stieplei. Smalkās stieples galu aptin ap pamata stiepli, lieko nokniebj.

5. att. Katrs pats savam pērlišu kokam var meklēt simbolisko nozīmi vai dekoratīvo lietojumu.

Ekskursiju projektu konkurss „Pētīsim un izzināsim Latvijas vēsturi!”

IK IK INFORMĀCIJA

Monreālas latviešu sabiedriskais centrs sadarbībā ar Vitolu fondu arī šogad ir izsludinājis ekskursiju projektu konkursu „Pētīsim un izzināsim Latvijas vēsturi!”. Tā mērķis ir sekmēt Latvijas vēstures un Latvijas kultūras iepazīšanu mācību ekskursijās. Uzdevumi – dot iespēju organizēt izzinošas (pētnieciskas) ekskursijas uz dažādiem Latvijas muzejiem, vēstures un kultūras pieminekļiem, kā arī ar vēsturiskiem notikumiem un vēsturiskām personām saistītām vietām. Konkurss var piedalīties

5.–8. klases vai klašu grupas. Balvu fonds: 80 labākie ekskursiju projektu pieteicēji saņems finansējumu līdz 400 eiro sava iesniegtā projekta realizēšanai.

Projekta vadītājs kopā ar skolēniem sagatavo ekskursijas projektu: ekskursijas pieteikuma pamatojumu – kādu Latvijas vēstures tēmu skolēni ir nolēmuši padziļināti apgūt, kā ekskursija ir saistīta ar mācību darbu stundās un skolas mācību projektiem; ekskursijas plānu, maršrutu, apskatāmos objektus un paredzēto skolēnu darbību (skatīšanos, klausīšanos, gidu

vai vietējo novadpētnieku piesaistīšanu, piedalīšanos muzeju nodarbībās, skolēnu un skolotāju sagatavotas aktivitātes – pētīšanas uzdevumi, simulācijas, radošās darbnīcas, plenērs, diskusijas u. c.); plānoto ekskursijas rezultātu – kā ekskursijā uzzinātais, paveiktais un piedzīvotais tiks sasaistīts ar mācību darbu; paredzamo ekskursijas dalībnieku skaitu (priekšroka tiks dota lielākam skolēnu skaitam); plānotās ekskursijas izmaksas – ceļa izmaksas, gidu vai citu piesaistītu speciālistu, muzeja nodarbību, biļešu apmaksā (pā-

rējās ekskursijas izmaksas sedz paši ekskursanti). Par iegūto finansējumu var doties vairākās ekskursijās.

Projektu iesniegšanas termiņš – 2016. gada 1. marts. Konkurss organizatori un žūrijas komisija izvērtēs atsūtītos pieteikumus līdz 21. martam un izvēlēsies 80 konkursa mērķiem vislabāk atbilstošos. Vērtēšanas kritēriji: Latvijas vēstures saturs, ko skolēni ekskursijā izzinās; mācību mērķiem atbilstīgas skolēnu aktivitātes; finansiālā izlietojuma pamatojums; konkursā piedalās oriģināli ekskursiju projekti, nevis tūrisma firmu izstrādāti

ekskursiju maršruti. Uzvarējušo skolu pārstāvji tiks uzaicināti ierasties uz sarīkojumu 29. martā. Līdz 15. jūnijam konkursa uzvarētājiem ir jānosūta pārskats (apkopojums) par sava izpētes projekta un ekskursijas rezultātiem. Atskaitē ir būtiski atspoguļot ekskursijā redzēto, apgūto un skolēnu vērtējumu.

Pieteikumi konkursam ir jāiesūta uz e-pastu info@vitolfonds.lv vai pa pastu – Vitolu fonds, Lāčplēša iela 75-III, Rīga, LV-1011, ar norādi – ekskursiju projektu konkurss „Pētīsim un izzināsim Latvijas vēsturi!”. Sīkāka informācija: info@vitolfonds.lv vai tālr. 26022856. ■

Jauneklīgā Alūksnes Mūzikas skola svin 70. jubileju

IK ILZE BRINKMANE

„Puse no mūsu absolventiem patlaban ir skolas skolotāji, tas jau arī par kaut ko liecina,” gandarījumu neslēpj Alūksnes Mūzikas skolas direktore **Gunta Boša**. Pērn skola svinēja 70 gadu pastāvēšanu: svinības sākās ar koncertiem oktobrī, bet 13. februārī notiks jubilejai veltītā cikla noslēguma koncerts „Tu izvēlējies palikt...”. Tas apliecina, ka daudzi alūksnieši atgriežas dzimtajā pilsētā un šeit turpina savu radošo izaugsmi.

Ielikti stipri pamati

Kā stāsta G. Boša, Alūksnes Mūzikas skola tika izveidota 1945. gadā – grūtajā pēckara laikā. Pirmo direktoru Albertu Mucenieku raksturo viņa visai drosmīgā izvēle skolas svinīgo atklāšanu rīkot 18. novembrī, lai gan juridiski tās dibināšana tika reģistrēta 15. oktobrī.

Vai ir kādas spēcīgas tradīcijas, kuras tiek turpinātas? Skolas vadītāja atzīst, ka viena no tām noteikti ir A. Mucenieka iedibinātā pūtēju muzicēšana, kuru vēlāk izkopīs arī direktors Rihards Ādamsons. Viņš bijis pirmais pūtēju orķestru salidojumu izveides idejas iniciators, rosinot I salidojumu sarīkot tieši Alūksnē.

„Patlaban pūtēju muzicēšanas tradīcijas veiksmīgi turpina skolotājs Sandors Saulvedis Līviņš, kurš vada arī Ernsta Glika Alūksnes Valsts ģimnāzijas pūtēju orķestri, tā ka Mūzikas skolas pūtēju klases audzēkņi spēlē

arī tur. Alūksnes pūtēju orķestris jau vairākus gadus ir starptiem orķestriem, kuri tradicionālajās Latvijas Republikas Neatkarības atjaunošanas dienas svinībās 4. maijā Rīgā, pie Brīvības pieminekļa, piedalās defilē programmu parādē,” atklāj G. Boša un piebilst, ka Mūzikas skolā audzēkņi, protams, iegūst pirmās profesionālās iemaņas, bet muzicēšanas iespējas ģimnāzijas orķestri jauniešus nenoliedzami tikai bagātina.

Jaunas ēkas un jauni skolotāji

Direktore ir gandarīta, ka kopš 2011. gada skolai ir sava ēka Jāņkalna ielā 38, tāpēc ka pirms tam ar telpām esot bijušas grūtības. Jaunā mājvieta ļauj veiksmīgāk realizēt arī jaunas izglītības programmas, to vidū trešo gadu sekmīgi tiek īstenota arī sitaminstrumentu spēles programma.

Skolā ir ap 300 audzēkņu, sākot ar piecgadīgajiem, kuri mācās dziedāt un apgūst citas pirmās iemaņas interešu izglītības programmā.

Jau kopš 1989. gada turpinās laba sadarbība ar Apes novadu – tur ir atvērta Alūksnes Mūzikas skolas filiāle, kurā pašlaik mācās 35 bērni. Kopīgi tiek rīkoti koncerti un tematiskās pēcpusdienas, bērni no Apes brauc uz Alūksni, tādējādi viņiem tiek dota iespēja uzstāties citos apstākļos.

„Jubilejas gads ir zīmīgs ar to, ka pirmo reizi audzēkņi var muzicēt jaunatklātā Alūksnes kultūras centra jaunajā zālē. Gandarījums ir liels, jo ir iespēja muzicēt

FOTO: Dace Plaude

Mūzikas skolas direktore **Gunta Boša** pūšaminstrumentu nodaļas koncertā „Taures sauc” 2015. gada 14. novembrī.

arī ar jauno koncertflīģeli. Tas deva papildu stimulu sagatavot sešus koncertus,” priecīgi stāsta G. Boša, skaidrojot, ka tematiskie koncerti kopš oktobra norisinājušies katru mēnesi.

Jubilejas koncertu cikls aizsākās ar klasiskās mūzikas koncertu 17. oktobrī Alūksnes evaņģēliski luteriskajā baznīcā kā pateicība Dievam par dāvāto talantu, iespēju sevi papildīt un apliecināt mūzikā, kā pateicība vecākiem un skolotājiem par sniegto atbalstu šajā grūtajā izaugsmes ceļā. Tam sekoja klavierspēles un sitaminstrumentu spēles audzēkņu un pedagogu koncerts Alūksnes kultūras

centrā, turpat 14. novembrī patriotiski izskanēja pūšaminstrumentu spēles audzēkņu un pedagogu koncerts. Decembrī, otrajā adventes svētdienā, vijolspēles audzēkņu un pedagogu koncerts „Četru stīgu stāsti” rosināja klausītājus dziļāk ieskaņties savā dvēselē, saņemot siltumu un mīlestību. Uzsākoties jaunajam 2016. gadam, kokles spēles un kora klases audzēkņi savu idejisko ievirzi saistīja ar tautas dziedošo garu un zelta stīgu kā laimes, satības un miera paudēju.

Skolas nākotne un tās izaugsme lielā mērā ir atkarīga no tās jaunajiem skolotājiem. Direktore atklāj daudz ko, kas tiek raksturots ar vārdu „jauns”, arī izglītības programma sitaminstrumentu spēlē, kuru skolā jau trešo gadu sekmīgi vada skolotājs Mārcis Kalniņš, viens no nesajiem skolas absolventiem.

Janvāra beigās notika XXI Latvijas mūzikas skolu pūšaminstrumentu un sitaminstrumentu izpildītāju konkurss, un starp jaunākajiem dalībniekiem bija arī Alūksnes Mūzikas skolas audzēkņis Pauls Stradiņš. Atbildot uz jautājumu, vai tas ir arī skolotāja M. Kalniņa nopelns, G. Boša atzīst, ka viņam esot izdevies piesaistīt daudz audzēkņu: „Viņam piemīt īpaša harisma, ir izveidojušas labas attiecības ne tikai ar puīšiem, bet arī viņu vecākiem. Mārcim rodas neparastas un jaukas idejas, viņš veiksmīgi iesaista audzēkņus ansambļos, meklē iespējas, kur aizvest uzstāties, gatavo konkursiem. Piemēram, Pauls, kurš nupat, janvārī, piedalījās Latvijas sitaminstrumentu spēles konkursā, mācās tikai

“ Viņam piemīt īpaša harisma, ir izveidojušas labas attiecības ne tikai ar puīšiem, bet arī viņu vecākiem. Mārcim rodas neparastas un jaukas idejas, viņš veiksmīgi iesaista audzēkņus ansambļos, meklē iespējas, kur aizvest uzstāties, gatavo konkursiem.

2. klasē, bet jau 1. klasē tika izvirzīts valsts konkursa finālam Rīgā, kur saņēma atzinības rakstu.”

Vieta, kur aizsācies dzīves skanējums

„Jaunā solodziedāšanas skolotāja Linda Berkule arī ir skolas absolvente. Viņas vārds Latvijā izskanēja pērn saistībā ar Nāriņas lomu Imanta Kalniņa oratorijas „Dzejnieks un nāra” koncertuzvedumā. Viņa ir pazīstama arī kā viena no dvīņumāsām Berkulēm – apburošās Linda un Dana ir lieliskas latviešu tautasdziesmu izpildītājas kokles pavadījumā.

Noslēguma koncerta programmā būs iekļauta gan latviešu tradīciju māksla, gan latviešu mūzikas klasika. Skanēs arī Rietumeiropas baroka, klasicisma un romantisma komponistu skaņdarbi, 20. un 21. gadsimta muzikālo lapušu skicējumi līdz pat dzeza un orķestra muzikālajam kaleidoskopam. Tā būs jauka tikšanās ar audzēkņiem un pedagogiem, skolas absolventiem, kuri savu ceļu mēros pat no tālās Briseles.

Kāds izvēlējies palikt, kāds – aizlidot... Bet visi viņi ir izvēlējušies būt kopā savā mīlestībā uz mūziku, domās par savu dzimto vietu un skolu, kur aizsācies viņu dzīves skanējums. Kāds būs šis piedzīvojums mūzikā, tas ir jāredz un jādzird katram pašam. Tātad – muzikālā paletē ir atklāta, nāciet, klausieties un vērtējiet!

Zīmīgi, ka skolas pirmā direktora A. Mucenieka mazdēls ir pazīstamais mūziķis un diriģents Normunds Šnē. Ļoti priecāsimies, ja viņa radošās prioritātes sakārtosies mums par labu un viņš varēs atbraukt arī uz mūsu skolas jubilejas noslēguma koncertu...” stāsta G. Boša. ■

FOTO: Dana Berkule

Koklētāju ansamblis (otrā no labās – skolotāja Inga Kalniņa), solistes – Dana un Linda Berkules.

SEMINĀRI, KURSI, SANĀKSMES

13. februāri

Pārdaugavas Mūzikas un mākslas skolā Graudu ielā 59 Rīgā plkst. 11.00–17.00 notiks kursi „Vizuālā komunikācija” (8 h) vizuālās mākslas skolotājiem 8.–12. klasēs. Pieteikties un anotācija: <http://riimc.lv/lv/pedagogiem/seminari>.

15. februāri

Rīgas Zolitūdes pirm skolā Zolitūdes ielā 42 plkst. 9.00–13.00 sāksies kursi „Muzikālās un mākslinieciskās darbības veidu sintēze mūzikas mācībā pirm skolā” (8 h) pirmsskolas mūzikas skolotājiem. Pieteikties un anotācija: <http://riimc.lv/lv/pedagogiem/seminari>.

16. februāri

VISC Strūgu ielā 4 Rīgā plkst. 10.30 notiks seminārs pašvaldību interešu izglītības speciālistiem un interešu izglītības iestāžu direktoriem.

RIIMC Kaņiera ielā 15 plkst. 15.00–17.00 notiks seminārs „Bibliotēkas iespējas karjeras attīstības atbalstam skolā” (6 h) skolu bibliotekāriem. Pieteikties un anotācija: <http://riimc.lv/lv/pedagogiem/seminari>.

17. februāri

RIIMC Kaņiera ielā 15 plkst. 10.00–15.00 notiks kursi „Ideju darbnīca „Efektīvas atbalsta sistēmas izveide skolā metodiskajā darbībā”” (6 h) direktora vietniekiem izglītības jomā, izglītības metodiķiem. Pieteikties un anotācija: <http://riimc.lv/lv/pedagogiem/seminari>.

RIIMC Kaņiera ielā 15 plkst. 15.30–18.00 notiks praktiskais seminārs „Centralizētā eksāmena angļu valodā mutvārdu daļas vērtēšana” vidusskolas angļu valodas skolotājiem – Kurzemes un Zemgales priekšpilsētas skolas. Pieteikties un anotācija: <http://riimc.lv/lv/pedagogiem/seminari>.

VISC Strūgu ielā 4 Rīgā plkst. 11.00 notiks konsultatīvās padomes sanāksme profesionālās izglītības iestāžu direktoru vietniekiem audzināšanas darbā.

VISC Strūgu ielā 4 Rīgā sāksies 72 stundu kursi „Bērnu nometņu vadīšanas un organizēšanas metodika” nometņu vadītājiem bez pieredzes.

18. februāri

RIIMC Kaņiera ielā 15 plkst. 15.30–18.00 notiks praktiskais seminārs „Centralizētā eksāmena angļu valodā mutvārdu daļas vērtēšana” vidusskolas angļu valodas skolotājiem – Centra un Ziemeļu rajona skolas. Pieteikties un anotācija: <http://riimc.lv/lv/pedagogiem/seminari>.

RIIMC Kaņiera ielā 15 plkst. 15.00–18.00 sāksies kursi „Karjeras vadības prasmju ap-

guve un attīstīšana dabaszinātņu stundās” (12 h) dabaszinātņu pedagogiem. Pieteikties un anotācija: <http://riimc.lv/lv/pedagogiem/seminari>.

RIIMC Kaņiera ielā 15 plkst. 10.30–13.30 sāksies kursi „Bērnu saziņas un saskarsmes veids ar pieaugušo caur liniju, krāsu, formu un kustību” (8 h) pirmsskolas pedagogiem. Pieteikties un anotācija: <http://riimc.lv/lv/pedagogiem/seminari>.

Smiltenes tehnikumā plkst. 10.00 notiks pedagogu profesionālās kompetences pilnveides seminārs ēdināšanas un viesmīlības pakalpojumu profesiju pedagogiem.

19. februāri

Lomonosova ielā 4 (409. aud.) Rīgā plkst. 10.00 notiks seminārs krievu valodas (svešvalodas) skolotājiem MA vadītājiem.

VISC Strūgu ielā 4 Rīgā plkst. 10.00 notiks informatīvs seminārs programmas „Award” vadītājiem.

20. februāri

VISC Strūgu ielā 4 Rīgā plkst. 10.00 notiks profesionālo kompetenču pilnveides kursu nodarbības folkloras skolotājiem, metodiķiem un bērnu un jauniešu folkloras kopu vadītājiem.

22. februāri

RIIMC Kaņiera ielā 15 plkst. 15.00–18.00 sāksies kursi „5., 6. klašu skolēnu lasītprasmes attīstīšana matemātikas olimpiāžu uzdevumu risināšanai” (12 h) matemātikas skolotājiem (5., 6. klasēs). Pieteikties un anotācija: <http://riimc.lv/lv/pedagogiem/seminari>.

24. februāri

Ziemeļvalstu ģimnāzijā P. Lejiņa ielā 12 Rīgā sāksies kursi „Karjeras vadības prasmju integrēšana svešvalodu stundās” (12 h) svešvalodu pedagogiem. Pieteikties un anotācija: <http://riimc.lv/lv/pedagogiem/seminari>.

RIIMC Kaņiera ielā 15 plkst. 15.00–18.00 notiks seminārs „Peijota pinuma izmantošanas iespējas mājturības un tehnoloģiju I mācību procesā” (4 h) mājturības un tehnoloģiju I (tekstila) skolotājiem. Pieteikties un anotācija: <http://riimc.lv/lv/pedagogiem/seminari>.

SIA „Restorānu servisa skola” plkst. 10.00 notiks pedagogu profesionālās kompetences pilnveides kursu seminārs profesionālās izglītības iestāžu ēdināšanas, tūrisma un viesmīlības profesiju pedagogiem.

24. un 25. februāri

VISC Strūgu ielā 4 Rīgā plkst. 10.00 notiks teātru pulciņu vadītāju (režisoru) profesionālās kompetences kursu „Teātra uzvedumu veidošanas pamatzdevums un pamatprincipi” 3. nodarbība.

25. februāri

Profesionālajā vidusskolā „Riman” Patversmes ielā 30 (3. korp.) Rīgā plkst. 10.00 notiks pedagogu profesionālās kompetences pilnveides seminārs „Veselība, skaistums, harmonija ar uzturu” profesionālās izglītības iestāžu ēdināšanas pakalpojumu pedagogiem (2. daļa).

26. februāri

Ventspils tehnikumā plkst. 10.00 notiks pedagogu profesionālās kompetences pilnveides seminārs ēdināšanas un viesmīlības pakalpojumu profesiju pedagogiem.

27. februāri

VISC Strūgu ielā 4 Rīgā plkst. 11.00 notiks mācību priekšmetu olimpiāžu uzvarētāju un skolēnu zinātniskās konferences laureātu seminārs „Beta”.

29. februāri

RIIMC Kaņiera ielā 15 plkst. 10.00–13.00 sāksies kursi „Pētniecības paņēmieni rotaļās, veidojot bērnu matemātiskos priekšstatus pirm skolā” (12 h) pirmsskolas skolotājiem. Pieteikties un anotācija: <http://riimc.lv/lv/pedagogiem/seminari>.

KONKURSI, OLIMPIĀDES, SACENSĪBAS

11. un 12. februāri

Zaļenieku komerciālajā un amatniecības vidusskolā Zaļajā muižā Zaļeniekos Zaļenieku pagastā plkst. 9.30 notiks Latvijas profesionālās izglītības iestāžu audzēkņu profesionālās meistarības konkurss „Krāsošanas un dekoratīvās apdares darbi” un pedagogu profesionālās kompetences pilnveides seminārs būvniecības profesiju pedagogiem.

12. februāri

Ogres kultūras centrā plkst. 13.00 notiks jaunrades deju konkurss „Mēs un deja”.

17. februāri

Liepājas 7. vidusskolā plkst. 14.00 notiks Latvijas izglītības iestāžu vokāli instrumentālo ansambļu (VIA), instrumentālo kolektīvu un popgrupu festivālkonkurss „No baroka līdz rokam” (Liepājas pilsētas un Kurzemes novadu kolektīvi).

18. februāri

Rēzeknes 6. vidusskolā, Austrumlatvijas radošo pakalpojumu centrā „Zeimuļš” plkst. 11.00 notiks Latvijas izglītības iestāžu VIA, instrumentālo kolektīvu un popgrupu festivālkonkurss „No baroka līdz rokam” (Latgales novadu kolektīvi).

Smiltenes tehnikumā plkst. 10.00 notiks Latvijas profesionālās izglītības iestāžu audzēkņu profesionālās meistarības konkurss „Ēdināšanas un viesmīlības pakalpojumi”.

Smiltenes tehnikumā plkst. 10.00 notiks Latvijas profesionālās izglītības iestāžu audzēkņu profesionālās meistarības konkursa „Ēdināšanas

Martas Kreituses zīmējums

kurss „Pozitīvas attieksmes mācīšana”
 ▶Saskaņots pedagogu 12 h kurss „Izglītojamo uzvedības korekcijas iespējas”
 ▶Saskaņots pedagogu 12 h kurss „Mobings izglītības iestādē, tā novēršana”
 ▶Saskaņots pedagogu 36 h kurss „Labvēlīgas psiholoģiskās vides veidošana”
 ▶Vecāku sapulce „Kā sarunāties ar bērnu par skolu un dzīvi”
 Sīkāk: www.pedagogs.lv
 Tālr.: 27583454, e-pasts: kanceleja@pedagogs.lv

pakalpojumi” pusfināls un konkursa „Viesmīlības pakalpojumi” pusfināls.

Cēsu bērnu un jauniešu centrā Bērzaies ielā 4 Cēsīs plkst. 10.00 notiks latviešu tautasdziesmu dziedāšanas sacensības „Lakstīgala” Vidzemē.

19. februāri

Ozolnieku tautas namā Rīgas ielā 23 Ozolniekos plkst. 11.00 notiks latviešu tautasdziesmu dziedāšanas sacensības „Lakstīgala” Zemgalē.

19. un 20. februāri

Priekuļu tehnikumā Priekuļos notiks informātikas (programmēšanas) valsts olimpiādes III posms un laureātu apbalvošana.

20. februāri

Cesvaines vidusskolā plkst. 12.00 notiks Latvijas izglītības iestāžu VIA, instrumentālo kolektīvu un popgrupu festivālkonkurss „No baroka līdz rokam” (Vidzemes novadu VOK).

23. februāri

Latvijas Universitātes Vēstures un filozofijas fakultātē Aspazijas bulvārī 5 Rīgā plkst. 11.00 notiks vēstures valsts olimpiādes III posms 12. klasēm.

24. februāri

Tiešsaistē notiks Rīgas ģeogrāfijas 33. olimpiādes II posms 10.–12. klašu skolēniem.

Talsu bērnu un jauniešu centrā plkst. 12.00 notiks Latvijas izglītības iestāžu VIA, instrumentālo kolektīvu un popgrupu festivālkonkurss „No baroka līdz rokam” (Kuldīgas, Talsu novadu, Ventspils novada un pilsētas kolektīvi).

Pilsētās, novados plkst. 10.00

Kaspars Bikšes klātienē un neklātienē videokonferences

▶Mūsdienīga klases stunda videokonferencē (mācīšanās motivācija; kā sevi izprast pusaudžu vecumā; kā sevi iedvesmot pozitīvām pārmaiņām u. c.)

▶Bezmaksas videokonferences „Direktoru pusstunda”

▶Vecāku un izglītojamo kopsapulce „Kas notiek mājās un skolā”

▶Saskaņots pedagogu 12 h kurss „Darbs ar talantīgiem bērniem”

▶Saskaņots pedagogu 12 h kurss „Izglītības iestādes psihohigiēna”

▶Saskaņots pedagogu 12 h

kurss „Pozitīvas attieksmes mācīšana”

▶Saskaņots pedagogu 12 h kurss „Izglītojamo uzvedības korekcijas iespējas”

▶Saskaņots pedagogu 12 h kurss „Mobings izglītības iestādē, tā novēršana”

▶Saskaņots pedagogu 36 h kurss „Labvēlīgas psiholoģiskās vides veidošana”

▶Vecāku sapulce „Kā sarunāties ar bērnu par skolu un dzīvi”

Sīkāk: www.pedagogs.lv

Tālr.: 27583454, e-pasts: kanceleja@pedagogs.lv

notiks ģeogrāfijas valsts olimpiādes II posms tiešsaistē.

25. februāri

Rēzeknē Austrumlatvijas radošo pakalpojumu centrā „Zeimuļš” notiks skolēnu skatuves runas un mazo formu uzvedumu konkurss Latgalē.

Rēzeknes novada Sprūzevas kultūras namā plkst. 10.00 notiks Ziemeļlatgales tradicionālās dejojāšanas, skalu lēkšanas, kadriņu un dvieļu deju konkursi.

26. februāri

Beverīnas novada Mūrmuižas „Pagastmājā” plkst. 11.00 notiks Tālās Gaujmalas folkloras kopu sarīkojums, dziedātāju un muzikantu konkursu pusfināli.

Ventspils tehnikumā plkst. 10.00 notiks Latvijas profesionālās izglītības iestāžu audzēkņu profesionālās meistarības konkursa „Ēdināšanas pakalpojumi” pusfināls un konkursa „Viesmīlības pakalpojumi” pusfināls.

28. februāri

Rīgas skolēnu pili plkst. 11.00 notiks Rīgas skolēnu pils Rīgas un Pārdaugavas dziedātāju konkurss.

LEKCIJAS

11. februāri

Kultūras centrā „Mazā ģilde” Vecrīgā, Amatu ielā 3/5, turpinās lekciju cikls „Domāsim kopā!”. Plkst. 18.30–20.00 notiks pazīstamā etnologa Dr. art. Valda Muktupāvela lekcija „Kristietība un latvietība”. Ieeja – brīva. Laipni lūgti visi interesenti!

27. februāri

Kultūras centrā „Mazā ģilde” Vecrīgā, Amatu ielā 3/5, plkst. 18.30–20.00 notiks Dr. phil. Māra Kūļa lekcija „Kas ir „Islāma valsts”?”.

ŠOGAD LATVIJAS GRĀMATU IZSTĀDE 2016 – no 26. līdz 28. februārim izstāžu centrā „Kīpsala”

Apgāds „Zvaigzne ABC” piedāvā plašu programmu, kuras laikā būs vairāku grāmatu atvēršanas svētki un tikšanās ar autoriem Valdi Rūmnieku, Andreju Miglu, Dzintaru Tilaku, Arno Jundzi un Ingunu Baueri. Pasākumu laikā – sarunas ar autoriem par grāmatas tapšanu un aprakstītajiem vēsturiskajiem notikumiem, fragmentu lasījumi, lasītāju viedokļi.

Grāmatu svētkos netiek aizmirsti mazākie lasītāji. Bērnu stendā – ilgi gaidītā atkalstikšanās ar iemīļotajiem varoņiem žurkulēniem Koko un Riko un grāmatas „Koko un Riko jaunie piedzīvojumi” autorēm Eviju Gulbi un Lindu Lošinu.

Pedagogu tālākizglītības kursi

Apgāda „Zvaigzne ABC” izglītības iestāde *Skolu informācijas centrs* (SIC) aicina pieteikties uz pedagogu profesionālās pilnveides programmām.

❖ „Mācību priekšmeta „Literatūra” laikmetīga īstenošana vispārīgizglītojošās skolās” **15. martā** (A programma 6 stundu apjomā). Maksa par kursiem – 10 €.

Kursos skolotāji iepazīsies ar jaunajiem komplektiem literatūrā 4.–9. klasei un gūs idejas darbā ar tiem, kā arī papildinās zināšanas par pārbaudes darbiem un to vērtēšanu.

❖ „Skolas un ģimenes sadarbības aspekti sociāli atbildīgas personības izglītošanā” **18. martā** (A programma 7 stundu apjomā). Maksa par kursiem – 10 €.

Kursu laikā tiek piedāvāti daudzveidīgi paņēmieni skolēnu vērtībizglītībā, akcentējot skolas un ģimenes sadarbības nozīmi.

Kursu noslēgumā tiek izsniegta beigšanas apliecība. Kursi notiek Rīgā, Biķernieku ielā 19, SIC lasītavā.

Sīkaka informācija un pieteikšanās: www.zvaigzne.lv sadaļā „Pedagogiem → Semināri un tālākizglītības kursi”.

Uzziņas pa tālruni 67508517 vai e-pastu sic@zvaigzne.lv

IZDEVUMI

Apgāda Zvaigzne ABC izdevumi 2016. gada JANVĀRĪ

- ❖ **Ķīmija pamatskolai.** Sērija „Špikeris”
- ❖ A. Timofejevs, K. Petrova. **Franču valoda iesācējiem.** Komplektā 2 CD
- ❖ K. Mārtinsons, A. Lasmane, Ā. Karpova. **Psiholoģijas vēsture**
- ❖ G. Merķelis. **Latvieši.** Sērija „Vajadzīga grāmata” (brošūra)
- ❖ **Laukos.** 5 telpiski attēli
- ❖ **Draugi.** 5 telpiski attēli
- ❖ **Pelnušķīte.** + 3 melodijas
- ❖ **Sniegbaltīte.** + 3 melodijas
- ❖ **Glābšanas auto.** Krāso, spēlējies, mācies!
- ❖ **Lidaparāti.** Krāso, spēlējies, mācies!
- ❖ **Zimē mīldzīvniekus!** Grāmata + 12 zīmuli un dzēšgumijas
- ❖ **Kaķēns mācās rēķināt.** Saskaitīšana un atņemšana
- ❖ **Kaķēns mācās rēķināt.** Skaitļi un darbības
- ❖ **Zvēriņu balsis.** Klausies dzīvnieka balsi un atmini!
- ❖ **Kika Mika atklāj pasauli.** Jautri uzdevumi bērniem
- ❖ T. Vofs. **Zoslēni mācās labu uzvedību** (ar cietām lapām)
- ❖ **Skaistākie stāsti par dzīvniekiem**
- ❖ D. Medousa. **Mollija Zibastīte.** Sērija „Burvju meža iemītnieki”
- ❖ D. Medousa. **Bella Svītrķepiņa.** Sērija „Burvju meža iemītnieki”
- ❖ D. Medousa. **Lūsija Garūsīte.** Sērija „Burvju meža iemītnieki”
- ❖ L. Čailda. **Klerisa Bīna. Gandrīz detektīve**
- ❖ Dž. Greja. **Kaķis Stiķis un bīstamais niķis**
- ❖ A. Lindgrēne. **Lennebergas Emila jaunie nedarbi** (brošūra)
- ❖ I. Bauere. **Hernhūtiešu meitas.** Romāns
- ❖ T. Margēvičs. **Šķērsiela 13.** Dokumentāls vēsturisks romāns
- ❖ R. Rouela. **Fanīte.** Jauniešu romāns
- ❖ M. Strandbergs, S. B. Elfrēna. **Atslēga.** Romāns
- ❖ S. Ārnstede. **Apmelotā.** Romāns
- ❖ K. Beikere-Klaina. **Bāreņu vilciens.** Romāns
- ❖ L. Divani. **Septiņas dzīves un viena liela mīlestība.** **Kaķa memoāri.** Romāns
- ❖ G. Flinna. **Neatrodamā.** Romāns (brošūra)
- ❖ D. Avotiņa. **Kad lausks cērt.** Romāns (brošūra)
- ❖ K. Mortone. **Aizmirstais dārzs.** Romāns (brošūra)
- ❖ Š. Linka. **Lapsas ielejā.** Romāns (brošūra)
- ❖ B. Goldeikrs. **Sliktā zinātne. Pseudozinātnes atmaskojums**
- ❖ S. Gross. **Psihoanalītiķa piezīmes**
- ❖ T. Hemenvejs. **Gajas dārzs.** Piemājas permakultūras rokasgrāmata
- ❖ M. Širners. **Svārstu pasaule.** Rokasgrāmata iesācējiem un praktiķiem
- ❖ R. Templone. **Numeroloģija.** Skaitļi un to ietekme (brošūra)

CELĀ UZ SKOLU

Kaķēns mācās rēķināt. Skaitļi un darbības

Kaķēns mācās rēķināt. Saskaitīšana un atņemšana

Vai jūsu bērns jau gatavojas skolai?

Tad šīs grāmatīņas jums lieki noderēs, jo bērns kopā ar grāmatas tēliem – dažādiem mīldzīvniekiem – iepazīs skaitļus no 1 līdz 20, mācīsies saskaitīt un atņemt 20 apjomā un risinās pirmo teksta uzdevumus.

Uz grāmatas atloka ir sasniegumu karte, kurā pēc paveiktiem uzdevumiem ir jāielīmē uzlīmes (tās atrodas vidējā atvērumā). Lai jūs varētu sniegt bērnam atbalstu, grāmatas sākumā ir ieteikumi vecākiem.

SLIKTĀ ZINĀTNE.

Kāpēc nekam un nevienam nevajag ticēt uz vārda

Kāpēc viendien mediji ziņo, ka alkohols ir kaitīgs, bet jau nākamajā publicē rakstu par to, ka, ik dienu iedzerot glāzi sarkanvīna, uzlabojas sirds veselība? Ja kaut ko „iesaka zobārsts” – konkrēti kuri tie ir? Un ja kaut kas ir „dermatoloģiski pārbaudīts” – kāds ir šis pārbaudes rezultāts? Vienvārdsakot, kā lai vidusmēra cilvēks, kurš nav ne ārsts, ne bioķīmijas doktors, zina, kam ticēt un kam ne? Ikvienam, kurš interesējas par veselību un vēlas atšķirt patiesību no klajām aplamībām un apzinātiem meliem, noderēs apgāda „Zvaigzne ABC” izdotā grāmata „SLIKTĀ ZINĀTNE”.

Tās autors žurnālists, ārsts un epidemiologs Dr. Bens Goldeikrs Lielbritānijā jau kopš 2003. gada ir pazīstams kā laikraksta „The Guardian” slejas „Sliktā zinātne” autors. Tādu pašu nosaukumu viņš deva savai pirmajai grāmatai, kurā ironiski un nesaudzīgi kritizē *fokus-pokus* medicīnu un tās popularizētājus. Grāmata, piemēram, lieliski apraksta placebo efektu, mudina kritiski paraudzīties uz homeopātiju, saprast vakcinācijas noliedzēju maldus

un ietaupīt naudu, nelietojot nevajadzīgus kosmētikas līdzekļus, vitamīnus, uztura piedevas un pat medikamentus. Tā sniedz izpratni par to, kāpēc nekam un nevienam neticēt uz vārda, un rosina pazīt šarlatānismu un tumsonību.

Drīz pēc iznākšanas „Sliktā zinātne” kļuva par Lielbritānijā visvairāk pārdoto darbu populārzinātniskajā kategorijā un nu jau ir tulkota 25 valodās. Par darba popularitāti noteikti ir jāpateicas arī autora spējai par sarežģītiem tematiem rakstīt saprotamā, uztveramā valodā. Apvienojot izglītojošo ar izklaidējošo, B. Goldeikrs, lai ilustrētu sliktu zinātņu, veic sekmīgu Bārbijas detoksikāciju, panāk, ka viņa mirušais kaķis kļūst par diplomētu uztura speciālistu, un bez žēlastības atmasko darboņus, kuri pozicionē sevi kā medicīnas doktorus.

Profesors Ģirts Briģis, Rīgas Stradiņa universitātes Sabiedrības veselības un epidemioloģijas katedras vadītājs, atzīst grāmatu par ārkārtīgi aktuālu. Jā, B. Goldeikra aprakstītās tēmas ir mazliet sarežģītas, taču profesors Ģ. Briģis

uzsver: „Ja epidemiologs ir arī talantīgs publicists, tad rezultāts ir lielisks, kā tas ir Bena Goldeikra gadījumā.” Autors ne vien norāda uz aplamībām un klaju krāpniecību, bet arī sniedz lasītājam kritiskās domāšanas instrumentus, ar kuriem pazīt pseudozinātņu. Tādēļ grāmatu noteikti ir vērts izlasīt gan veselības jomas profesionāļiem, studentiem, žurnālistiem, blogieriem, citiem publicistiem, kas savus rakstus un raidījumus velta veselības un ārstniecības tēmām, gan ikvienam, kuru interesē šie jautājumi.

PSIHOLOĢIJAS VĒSTURE

K. Mārtinsons, Ā. Lasmane, Ā. Karpova

„Šī monogrāfija – rūpīgi pamatots pārskats par cilvēces mēģinājumiem saprast sevi – ir unikāls zinātnisks darbs, mācību līdzeklis un izziņas avots vienlaikus. Bagātīgais sarežģītais informācijas klāsts ir pasniegts dzīvā, spilgtā un saprotamā veidā, veicinot lasītāju interesi par psiholoģijas attīstību tiklab Eiropā, kā Amerikā,” ir

teicis profesors Juris Dragūns.

Kolektīvā monogrāfija „Psiholoģijas vēsture” sniedz orientierus daudzveidīgajā psiholoģijas ainā, palīdzot izprast mūsdienu psiholoģijas komplicēto dabu. Autore darbu aplūko:

- ❖ psiholoģijas priekšvēsturi,
- ❖ psiholoģijas kā patstāvīgas zinātnes veidošanos dažādās pasaules valstīs,
- ❖ dominējošos psiholoģijas virzienus un skolas,
- ❖ psiholoģijas attīstību Latvijā.

Psiholoģijas vēstures kopsakarību izklāstu papildina sociālkulturālā konteksta raksturojums un konkrētu personību devuma apskats.

Monogrāfija būs noderīga psihologiem, dažādu augstākās izglītības programmu studentiem, docētājiem un pētniekiem, kā arī visiem, kuri interesējas par psiholoģiju vai savā ikdienas profesionālajā darbībā izmanto psiholoģijas zināšanas.